

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 30.1.2019
COM(2019) 22 final

ANNEXES 1 to 3

LISAD

järgmise dokumendi juurde:

Aruteludokument

"Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030"

I LISA. President Junckeri juhitava komisjoni panus kestliku arengu eesmärkide saavutamisse

25. septembril 2015. aastal ÜROs vastu võetud kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 on loodud ülemaailmne raamistik kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks aastaks 2030. Tegevuskava hõlmab 17 kaugeleulatuvat kestliku arengu eesmärki ja 169 nendega seotud sihti, mille saavutamine on riikide ja sidusrühmade ülesanne.

EL mängis kesket rolli ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 kujundamises ning on koos liikmesriikidega võtnud kohustuse olla teerajajaks ka tegevuskava rakendamisel nii ELis kui ka toetades oma välispoliitika kaudu selle rakendamist teistes riikides, eelkõige enim abi vajavates riikides.

Kestliku arengu põhiaspektid sisalduvad president Junckeri juhitava komisjoni kõigis 10 prioriteedis: töökohad, majanduskasv ja investeeringud (1. prioriteet); digitaalne ühtne turg (2. prioriteet); energiavarustuse muutmine kindlamaks, taskukohasemaks ja säästvamaks (3. prioriteet); süvendatud ja õiglasem siseturg (4. prioriteet); süvendatud ja õiglasem majandus- ja rahaliit (5. prioriteet); avatud ja õiglane kaubandus (6. prioriteet); õigus ja põhiõigused (7. prioriteet); ränne (8. prioriteet); tugevam tegija rahvusvahelisel tasandil (prioriteet 9); demokraatlike muutuste liit (10. prioriteet).

Junckeri juhitud komisjon on oma ametiaja algusest 2014. aasta novembris integreerinud kestliku arengu olulistesse valdkondadevahelistesse tegevuskavadesse ning valdkondlikesse poliitikameetmetesse ja algatustesse, kasutades parema õigusloome vahendeid. Kõik komisjoni seadusandlikele ettepanekutele eelnevad mõjuhindangud sisaldavad sotsiaalse, keskkonna- ja majandusliku mõju analüüsi, et võtta nõuetekohaselt arvesse

kestliku arenguga seotud kaalutlusi. Lisaks sisaldavad kõik ELi viimase aja kaubanduslepingud kestliku arengu peatükki, et edendada jätkusuutlikku majanduskasvu ja arengut ning inimväärtet tööd kõigi jaoks.

Junckeri juhitud komisjon on algatanud mitu olulist järgmise põlvkonna poliitikameedet, mille abil saavutada Euroopa kestlik tulevik – alates Euroopa sotsiaalõiguste sambast, Euroopa arengukonsensusest ning välis- ja julgeolekupoliitika üldstrateegiast kuni väärtuspõhise strateegiani „Kaubandus kõigile“, strateegilise kohustuseni soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja Euroopa haridusruumini; ringmajanduse pakettist ning liikuvuse ja puhta energia pakettidest meremajanduse kasvu strateegiani; Euroopa investeerimiskavast ja jätkusuutliku rahanduse tegevuskavast ELi linnade tegevuskava ja loodust käsitleva tegevuskavani, kui nimetada vaid mõnda. Samuti on komisjon teinud ettepaneku tugevdada seost ELi rahastuse ja õigusriigi põhimõtte vahel, hinnata kõikide ELi kaasrahastatavate teadus- ja innovatsioonitegevuste keskkonna- ja sotsiaalset mõju ning võtta tulevase ELi eelarve puhul vastu eesmärk suurendada kliimameetmetega seotud kulutusi. Alles hiljuti esitas komisjon Euroopa pikaajalise strateegilise visiooni jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduse saavutamise kohta 2050. aastaks, mis sillutab teed Euroopa majanduse struktuursele muutusele, edendades majanduskasvu ja tööhõivet ning püüeldes samas kliimaneutraalsuse poole. Selleks on vaja murrangulisi lahendusi ning investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni.

Käesolevas dokumendis antakse ülevaade Junckeri juhitava komisjoni panusest ÜRO

kestliku arengu tegevuskavasse 2030 ning selles tuuakse kõigepealt esile poliitika põhisuunad ja seejärel esitatakse loetelu meetmetest, mida on võetud kestliku arengu iga eesmärgi saavutamiseks.

Kuigi käesolevas lisas käsitletakse Junckeri juhitava komisjoni algatusi, on ütlema tagi selge, et kestliku arengu eesmärkide saavutamisele on kaasa aidanud ka paljud muud ELi

poliitikameetmed, mis olid olemas juba enne komisjoni praeguse koosseisu ametisse astumist. Euroopa Liidu põhiõiguste harta, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020, puhta õhu meetmepakett, ettevõtte sotsiaalse vastutuse strateegia jätkuv rakendamine, Euroopa ravikindlustuskaart, pestitsiidide säästva kasutamise eeskirjad ja tubakatooteid käsitlevad ELi eeskirjad on vaid mõned näited.

Poliitika põhisuunad

Euroopa sotsiaalõiguste samm

2017. aasta novembris väljakuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sambas on sätestatud 20 põhimõtet, mille otsene eesmärk on soodustada ülespoole suunatud majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist, et saavutada Euroopas paremad töö- ja elamistingimused. See aitab vähendada vaesust kõigis selle mõõtmetes ning tagada õiglased, piisavad ja jätkusuutlikud sotsiaalhoolekande süsteemid. Sambaga toetatakse võrdseid võimalusi ja juurdepääsu tööturule, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust ja õiglaseid töötingimusi, ning edendatakse sotsiaalset kaasatust ja sotsiaalkaitset. Samba juurde kuulub sotsiaalvaldkonna tulemustabel, mis koos muude vahenditega aitab jälgida samba eesmärkide saavutamist.

Euroopa sotsiaalõiguste sambas sätestatud põhimõtete ja õiguste rakendamisega antakse ka oluline panus kestliku Euroopa eesmärgi saavutamisse, pakkudes aktiivset toetust, et tagada kindel tööhõive ja õiglased palgad, mis võimaldavad inimväärsel elatustasel. Samuti aidatakse varustada inimesi 21. sajandi oskustega, mis annavad neile juurdepääsu kvaliteetsetele töökohtadele ning leevendavad elanikkonna vananemise mõju tööturule ja sotsiaalkaitse süsteemidele. Euroopa sotsiaalõiguste sambaga toetatakse konkurentsivõimet ja innovatsiooni ning edendatakse samal ajal sotsiaalset õiglust, võrdseid võimalusi, sotsiaaldialoogi ja juurdepääsu kvaliteetsetele hooldusteenustele, sh taskukohane kvaliteetne tervishoid kõigile, lapsehoid ja pikaajaline hooldus, eluasemetoetus ja muud põhiteenused.

ELi tegevus soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas

2015. aastal võttis komisjon vastu dokumendi „Strateegiline kohustus soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks aastatel 2016–2019“. See on raamistik komisjoni jätkuvale tööle, mille eesmärk on edendada soolist võrdõiguslikkust ja suurendada naiste mõjuvõimu. Euroopa sotsiaalõiguste sambaga kinnitati ELi pühendumust meeste ja naiste võrdsele kohtlemisele ning võrdsetele võimalustele kõikides valdkondades. 2017. aastal esitas komisjon töö- ja eraelu tasakaalu ulatusliku paketi õiguslike ja poliitiliste meetmetega, millega soodustatakse naiste suuremat osalemist tööturul.

ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava 2016–2020 on ELi raamistik, mille abil edendatakse soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist välissuhetes kolmandate riikidega ning rahvusvahelistel foorumitel ja tegevuskavades. EL viib oma soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava ellu läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja arengupoliitika kaudu.

ELi noortestrategia

2018. aasta mais esitas komisjon ideed teemal „Noorte kaasamine ja ühendamise ning nende mõjuvõimu suurendamine“ ELi uue noortestrategia jaoks, mille nõukogu kiitis heaks 2018. aasta novembris. Noortevaldkonna uue koostööraamistiku (2019–2027) eesmärk on tuua Euroopa Liit noortele lähemale ning aidata lahendada neid puudutavaid probleeme. ELi uue noortestrategiaga püütakse soodustada noorte osalemist ühiskonnas ja demokraatias (kaasamine); ühendada noori kogu ELis ja kaugemal, et edendada vabatahtlikku tegevust, välismaal õppimise võimalusi, solidaarsust ja kultuuridevahelist mõistmist (ühendamine); ning toetada noorte mõjuvõimu suurendamist, hoogustades innovatsiooni noortetöös, samuti noortetöö kvaliteeti ja tunnustamist (mõjuvõimu suurendamine). Strategia eesmärkide

saavutamiseks kavandatud vahendite hulka kuuluvad uuendatud noortedialoog, tulevaste riiklike meetmete kavade kasutamine ja nõukogu noorte töökava aastateks 2019–2020.

Komisjon aitab ELi liikmesriikidel suurendada ka noorte tööhõivet. Igal aastal saab enam kui 3,5 miljonit noortegarantii raames registreerunud noort tööpakkumise või haridustee jätkamise, praktika- või õpipoisiõppe pakkumise.

ELi rahastuse sidumine õigusriigi põhimõtte austamisega

Komisjoni ettepanekus ELi järgmise mitmeaastase eelarve kohta ajavahemikuks 2021–2027 juhindutakse heaolu, kestlikkuse, solidaarsuse ja turvalisuse põhimõtetest.

Ettepanek sisaldab uut mehhanismi, millega tugevdada seost ELi rahastuse ja õigusriigi põhimõtte vahel. Kui mõnes liikmesriigis on üldisi puudujääke õigusriigi põhimõtte järgimises, on sellel tõsised tagajärjed usaldusväärsele finantsjuhtimisele ja tõhusale ELi-poolsele rahastamisele. Tegemist ei ole karistusemehhanismiga, vaid eelarvevahendiga, mis võimaldab kaitsta ELi eelarvet ja tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ning edendada samal ajal õigusriigi põhimõtet.

Euroopa investeerimiskava (nn Junckeri kava)

Pärast ülemaailmse majandus- ja finantskriisi puhkemist investeeriti ELis vähe. Euroopa investeerimiskava ehk nn Junckeri kava eesmärk on kõrvaldada investeerimistakistused, suurendada investeerimisprojektide nähtavust ja tagada neile tehniline abi ning kasutada rahalisi vahendeid arukamalt.

2018. aasta juulis saavutas Junckeri kava kohane Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond esialgse eesmärgi investeerida 315 miljardit eurot ning 2018. aasta detsembriks on selle raames alates 2015. aastast kasutusele võetud 371 miljardi euro ulatuses täiendavaid investeeringuid kõikjal ELis. Toetatud on enam kui 750 000 töökohta loomist. See näitaja kasvab 2020. aastaks prognooside kohaselt 1,4 miljonini. Rohkem kui 850 000 väikest ja keskmise suurusega ettevõtjat (VKEd) saavad kasu paremast juurdepääsust rahastamisele. Taristu- ja innovatsioonikomponendi raames Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi poolt eraldatavate rahaliste vahenditega toetatakse vähemalt 40 % ulatuses projektkomponente, mis toetavad kliimameetmeid kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppega.

ELi teadusuuringute ja innovatsiooni programm „Horisont 2020“

„Horisont 2020“ on maailma suurim programm, millega edendatakse koostööd teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni valdkonnas ELis ja mujal.

Praeguse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“ jaoks on seitsme aasta (2014–2020) jooksul ette nähtud peaaegu 77 miljardit eurot, millele lisanduvad tänu sellele summale tehtavad era- ja riiklikud investeeringud. Programmi eelarvest investeeritakse üle 60 % kestlikku arengusse. Programmi „Horisont 2020“ jätkuprogrammi „Euroopa horisont“ jaoks kavandatud eelarve on veelgi suurem.

Programmi „Horisont 2020“ eesmärk on aidata saavutada arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu. Sihiks on seatud tagada ELis maailmatasemel teadus ja tehnoloogia, mis toovad kasu nii majandusele, ühiskonnale kui ka keskkonnale, kõrvaldada innovatsiooni takistused ning hõlbustada avaliku ja erasektori koostööd, et leida lahendusi meie ühiskonna ees seisvatele suurtele probleemidele.

Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine

Kuna meie planeeti mõjutavad üha rohkem kliimamuutuste ja ressursside kahanemise prognoositud tagajärjed, tuleb jätkusuutlikuma arengumudeliga kohanemiseks kiiresti tegutseda. Selleks et EL saavutaks Pariisis kokku lepitud 2030. aasta eesmärgid, sh kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine 40 %, on aastas hinnanguliselt vaja umbes 180 miljardi euro ulatuses lisainvesteeringuid.

Just seetõttu võttis komisjon 2018. aasta märtsis vastu jätkusuutliku rahanduse tegevuskava, et suurendada rahastamise rolli hästitoimiva ning samas keskkonna- ja sotsiaalseid eesmärgi ellu viiva majanduse edendamisel. Selliselt toimides võimaldab EL finantssektoril täie jõuga panustada kestliku arengu eesmärkide saavutamisse.

#SustainableFinanceEU

Ringmajanduse tegevuskava

Ringmajanduses säilitatakse toodete, materjalide ja ressursside väärtust majanduses võimalikult kaua ning jäätmete (näiteks toidujäätmed, plast, mereprügi) viiakse miinimumini. Ringmajanduse laialdasem kasu väljendub muu hulgas uutes konkurentsieelistes ja väiksemas vajaduses nappide ressursside järele ning selles, et vähendatakse energiatarbimist ja CO₂ heitkoguseid.

Meetmetega, mida komisjon on kavandanud pärast ringmajanduse tegevuskava vastuvõtmist 2015. aastal, toetatakse ringmajandust väärtusahela igas etapis. Ringmajanduse paketiiga annab EL ettevõtjatele ja ühiskonnale edasise tegevuse kohta selge signaali. ELi tasandi meetmed võivad hoogustada investeeringuid, luua võrdsed võimalused ning kõrvaldada takistused ühtsel turul.

Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni

Komisjoni poolt 2018. aasta novembris vastu võetud pikaajalises visioonis jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduse saavutamisest 2050. aastaks näidatakse, kuidas Euroopa saab olla eeskujuks kliimaneutraalsuseni jõudmisel seeläbi, et ajakohastatakse energiasüsteemi, investeeritakse realistlikesse tehnoloogialahendustesse, suurendatakse kodanike mõjuvõimu ning kooskõlastatakse tegevust olulistes valdkondades, nagu tööstuspoliitika, rahandus, ringmajandus ja teadusuuringud, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse ja õiglase ülemineku toetamise. Samuti tuuakse visioonis täielikus kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega välja mitu strateegilist elementi kliimaneutraalsele ELile üleminekuks.

Pikaajalise visiooni eesmärk on panna paika ELi kliimapolitiitika põhisuund ja algatada põhjalik arutelu selle üle, kuidas peaks EL valmistuma 2050. aasta eesmärkideni jõudmiseks ja selleks, et esitada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalistele 2020. aastaks ELi kõrgete sihtidega pikaajaline strateegia.

Pariisi kliimakokkulepe – pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“

Euroopal oli oluline osa esimese ülemaailmse õiguslikult siduva kliimakokkuleppe sõlmimisel Pariisis. Selles kokkuleppes sätestatakse üleilmne tegevuskava kliimamuutuste vastu

võitlemiseks. EL on lubanud vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2030. aastaks võrreldes 1990. aasta tasemega vähemalt 40 %.

Sellest lähtudes koostati pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“, mis hoogustab puhtale energiale üleminekut ja energiasüsteemi nüüdisajastamist ning võimaldab saavutada Pariisi kokkuleppe eesmärgid.

Üleminek puhtale energiale ja kliimamuutuste vastane võitlus muudab oluliselt energia tootmise ja tarbimise viise. See mõjutab eri sektoreid ja piirkondi erinevalt. CO₂-heidet tekitavad ärimudelid, nagu söekaevandamine, muutuvad vähem tasuvaks ja kaovad lõpuks järk-järgult.

Seetõttu on komisjon loonud spetsiaalsed algatused, et lahendada söekaevanduspiirkondade elanike sotsiaalseid ja majanduslikke probleeme. Nende algatustega toetatakse üleminekustrateegiate ning majandusstruktuuri mitmekesistamise ja tehnoloogilise ülemineku projektide väljatöötamist. Toetusmeetmetega 41 söekaevanduspiirkonnale 12 liikmesriigis soovitakse muuta üleminek võimaluseks edendada innovatsiooni, investeeringuid ja uusi oskusi.

Liikuvus Euroopas

Pärast vähese heitega liikuvuse strateegia koostamist võttis komisjon vastavalt 2017. ja 2018. aastal vastu kolm liikuvuspaketti „Liikuvus Euroopas“. Tegemist on mitmesuguste algatustega, millega muudetakse liiklus turvalisemaks, soodustatakse nutikat teemaksude kogumist, vähendatakse CO₂-heidet, õhusaastet ja ummikuid ning ettevõtjate jaoks bürokraatiat, võideldakse ebaseadusliku tööhõive vastu ning tagatakse töötajatele nõuetekohased töötingimused ja puhkeajad. Nendest meetmetest ei saa pikaajalist kasu üksnes transpordisektor, vaid nendega edendatakse ka majanduskasvu ja töökohtade loomist, tugevdatakse sotsiaalset õiglust, laiendatakse tarbijate valikuid ja hoitakse Euroopat kindlalt heitevabale transpordile ülemineku teel.

Viimases paketis „Liikuvus Euroopas“ on esitatud positiivne tegevuskava ning selle eesmärk on võimaldada kõigil eurooplastel saada kasu ohutumast liiklusest, vähem saastavatest sõidukitest ja arenenumatest tehnoloogilistest lahendustest, toetades samal ajal ELi tööstuse konkurentsivõimet. Seepärast sisaldavad algatused liiklusohutuse tulevikku hõlmavat integreeritud poliitikat, mille hulka kuuluvad sõidukite ja taristu ohutuse meetmed, üldse esimesed raskeveokite CO₂-normid, Euroopas akude arendamise ja tootmise strateegiline tegevuskava ning ühendatud ja automatiseeritud liikuvust käsitlev edumeelne strateegia.

ELi plastistrateegia

Heas seisundis ookeanid on meie eksistentsi alus. Ookeanid on oluline toidu- ja sissetulekuallikas ligikaudu 40 %-le maailma rahvastikust. Merel on keskne roll kliima ning vee- ja hapnikuringluse kujundamises ja reguleerimises.

ELi rahvusvahelise ookeanide majandamise kavaga kehtestati üldraamistik ookeanide rahvusvahelise majandamise tugevdamiseks, et tagada ookeanide ohutus, turvalisus ja puhtus ning seaduslik ja säästev kasutamine. Üks ookeanide majandamise kavasse lisatud meetmeid on võitlus mereprügi vastu.

2018. aasta mais esitas komisjon ettepaneku võtta vastu uued kogu ELi hõlmavad eeskirjad, milles käsitletakse 10 liiki ühekordselt kasutatavaid plasttooteid, mida on Euroopa randadest

ja meredest kõige sagedamini leitud, samuti kaotatud ja mahajäetud kalapüügivahendeid. Need moodustavad 70 % kogu mereprügist.

Muud plastidega seotud algatused sisaldavad meetmeid, mille eesmärk on ära hoida prügistamist, muuta plastimajandus ringmajanduseks, võidelda merel asuvatest allikatest pärit mereprügi vastu ning aidata meil mereprügiga seonduvat paremini mõista ja seirata.

Loodust, rahvast ja majandust käsitlev ELi tegevuskava

ELi looduskaitsealased juhtalgatused on linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv. Nendega loodi maailma suurim elurikaste kaitsealade koordineeritud võrgustik (Natura 2000). Kaitsealad annavad panuse ELi majandusse veepuhastuse, CO₂ talletamise, tolmeldamise ja turismi (ökosüsteemiteenused) kaudu, mille osa ELi SKPs on 1,7–2,5 %.

2017. aasta aprillis võttis komisjon vastu loodust, rahvast ja majandust käsitleva tegevuskava, et tagada õigusaktide täielik rakendamine kohapeal ning parandada seeläbi looduskaitset ELi kodanike ja majanduse hüvanguks.

Kavaga on ette nähtud 15 põhimeedet, mis viiakse ellu 2019. aastaks ja mis vastavad neljale olulisele prioriteedile: teadmiste ja suuniste täiustamine, et tagada suurem sidusus sotsiaal-majandusliku tegevusega; võrgustiku lõpuleviimine ja selle tõhus juhtimine; Natura 2000 võrgustikku tehtavate investeeringute suurendamine ja suurema rahastuse tagamine; kodanike, sidusrühmade ja kohalike kogukondade kaasamine.

ELi linnade tegevuskava

Linnad on paljude tänapäeva majandus-, keskkonna- ja sotsiaalprobleemide keskmes. Linnapiirkondades elab rohkem kui 70 % ELi kodanikest ning linnades luuakse umbes 85 % ELi SKPst.

2016. aasta mais algatatud ELi linnade tegevuskaval on otsustav roll selle tagamisel, et linnapiirkonnad soodustaksid innovaatilisi jätkusuutlikke lahendusi, millega edendada üleminekut vähese CO₂-heitega ja vastupanuvõimelisele ühiskonnale. Linnade tegevuskava valmis komisjoni, liikmesriikide ja Euroopa linnade koostöös ning sellega soovitakse tagada, et rohkem võetaks arvesse poliitikameetmete mõju linnapiirkondadele. Samuti on kava eesmärk tugevdada linnakeskkonna vastupanuvõimet katastroofide ja kliimaga seotud ohtude ennetamise kaudu.

ELi linnade tegevuskava toetatakse komisjoni algatustega, mis edendavad pikaajalisi kohaliku tasandi energia- ja kliimameetmeid ning mille näiteks on **linnapeade pakt**. Viimati nimetatud Euroopa algatuse põhjal loodi 2016. aastal ülemaailmne kliima- ja energiaalane linnapeade pakt, mis ühendab 10,28 % maailma rahvastikust liidus, millega toetatakse võitlust kliimamuutuste vastu ja liikumist vähese heitega ühiskonna suunas.

Euroopa oskuste tegevuskava

Euroopa uue oskuste tegevuskavaga investeerib Euroopa inimestesse, et nad võiksid enesekindlalt tulevikku vaadata. Oskuste tegevuskava 10 meetme elluviimisega aitab komisjon anda inimestele vajalikud oskused, et käia kaasas muutustega ühiskonnas ja tööturul. Euroopa muudab oskused ka paremini nähtavaks ja võrreldavaks ning kogub teavet eri elukutsete puhul ja eri sektorites vajatavate oskuste kohta kogu Euroopas. Samuti on komisjon aidanud Euroopa riikidel suurendada toetust täiskasvanutele, kellel napib

põhioskusi. Käima on lükatud algatused, millega valmistatakse inimesi ette digipöördeks ja tööalaseks tulevikuks. Komisjon on ellu kutsunud ka Euroopa kutseoskuste nädala, et suurendada teadlikkust neist paljudest võimalustest, mida pakuvad kutseharidus ja -õpe. Alates 2016. aastast on need edukad iga-aastased kampaaniad aidanud miljonitel noortel ja täiskasvanutel jõuda arusaamani, et kutseharidus ja -õpe on esimene või teistega samaväärne valikuvõimalus.

ELi kestlik biomajandus, et tugevdada majanduse, ühiskonna ja keskkonna vahelist seost

Me elame piiratud ressursidega maailmas. Üleilmsed probleemid, näiteks kliimamuutused ning mulla ja ökosüsteemide seisundi halvenemine koos rahvastiku juurdekasvuga sunnivad meid otsima uusi tootmisviise ja bioloogiliste ressursside tarbimise viise, mille puhul võetakse arvesse meie planeedi ökoloogilisi piire. Biomajandus, mille käive on 2,3 triljonit eurot ja millega on hõivatud 8,2 % ELi tööjõust, on ELi majanduse oluline osa.

Biomajanduse uuendatud strateegia raames rakendatakse 14 meetet, mis aitavad jõuda innovatiivsema, ressursitõhusama ja konkurentsivõimelisema ühiskonnani, milles toiduga kindlustatus on hästi ühendatud biootiliste taastuvate loodusvarade jätkusuutliku kasutamisega ja tagatud on ka keskkonnakaitse. Strateegiaga tugevdatakse biotoorainepõhiseid sektoreid ja töötatakse välja uusi tehnoloogiaid, et muuta biojäätmed väärtuseks, pakkuda hüvesid maakogukondadele ja tagada, et biomajandus toimiks ökoloogilistes piirides.

ELi ühtekuuluvuspoliitika

ELi ühtekuuluvuspoliitika on ELi peamine investeerimispoliitika, mille eesmärk on saavutada majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus, vähendades eri piirkondade arengutaseme erinevusi. See on üks kõige valdkonnaülesemaid poliitikaid, mis annab panuse enamiku kui mitte kõigi 17 kestliku arengu eesmärgi saavutamisse.

Lisaks on poliitika rakendamise kõikidesse etappidesse integreeritud olulised valdkondadevahelised põhimõtted ja eesmärgid, nagu kestlik areng, ebavõrdsuse kaotamine, soolise võrdsuslikkuse edendamine, soolise perspektiivi arvesse võtmine ning diskrimineerimise vastu võitlemine. Partnerluse põhimõtte prioriseerimisega tagatakse riikide ning piirkondade ja kohaliku tasandi osalejate kaasamine, samuti see, et nad vastutavad ELi prioriteetide elluviimise eest kaasrahastatavate projektide kaudu.

Euroopa haridusruum

ELi eesmärk on luua 2025. aastaks Euroopa haridusruum, kus „õppimist, ülikooliõpinguid ja teadustööd ei takista piirid. Euroopa kui maailmajagu, kus on tavaline viibida kas õppimise või töö tõttu muus liikmesriigis ja kus enamik inimesi räägib lisaks oma emakeelele veel kahte keelt. Maailmajagu, mille elanike identiteedi oluline osa on eurooplaseks olemine, Euroopa kultuuripärand ja selle mitmekesisus.“

Kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba esimese põhimõttega on eesmärk muuta innovaatiline, kaasav ja elukestev õpe kõigile kättesaadavaks. Esimeste konkreetsete meetmete hulka kuuluvad Euroopa ülikoolide arendamine, omandatud kesk- ja kõrghariduskvalifikatsioonide ning välismaal veedetud õppeperioodide automaatne tunnustamine kõigis liikmesriikides, keeleõppe parandamine, kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu edendamine, võtmepädevuste omandamise toetamine ning digiõppe tugevdamine.

ELi toidukao ja toidu raiskamise platvorm

Hinnanguliselt läheb ELis kogu toodetud toidust kaotsi või raisku 20 %, kuid samal ajal ei saa 43 miljonit inimest ülepäeviti lubada endale kvaliteetset toitu. Toidu raiskamisest läheb enam kui pool ELis kodumajapidamiste arvele, kusjuures 70 % toidujäätmetest tekib kodumajapidamistes, toitlustuses ja jaemüügisektoris.

Sellel ei ole ühtainsat põhjust ega ühte kindlat lahendust, sest toiduahel on keerukas ja arenev süsteem. Toidu raiskamise vastu võitlemine eeldab kõikide peamiste avaliku ja erasektori osalejate koostööd, et toidu raiskamist paremini kindlaks teha, mõõta ja mõista ning leida selle vastu lahendusi.

2016. aastal loodud ELi toidukao ja toidu raiskamise platvorm ühendab rahvusvahelisi organisatsioone, liikmesriike ja sidusrühmi, et teha kindlaks head tavad ja kiirendada edusamme toidu raiskamise vältimisel. Komisjon võttis platvormi toel vastu ELi suunised toidu annetamise hõlbustamise kohta (2017) ja praegu on käimas kolmeaastane ELi katseprojekt, et toetada suuniste rakendamist kohapeal. 2018. aastal võeti vastu ELi suunised, et väärtustada ohutu, kuid turustamiseks juba kõlbmatu inimtoidu kasutamist loomasööda valmistamiseks. Samuti uurib komisjon aktiivselt võimalusi, kuidas parandada „kõlblik kuni“ ja „parim enne“ kuupäevade kasutust ja mõistmist tarneahelas ja tarbijate poolt, et vähendada sellega seotud toidu raiskamist.

Euroopa arengukonsensus

2017. aastal võtsid EL ja selle liikmesriigid vastu Euroopa arengukonsensuse. See on ühine arengupoliitika visioon. Konsensus sisaldab välistegevuse uut raamistikku ning selles on arengupoliitikakäsitlust ajakohastatud, et võtta arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärged. Samuti soovitakse konsensusega kooskõlastatult rakendada Pariisi kliimakokkulepet ja inimväärsse töö tegevuskava.

Euroopa arengukonsensuses toetatakse viiele ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 prioriteedile, milleks on inimesed, planeet, heaolu, rahu ja partnerlus. Peamine eesmärk on jätkuvalt vaesuse kaotamine. Konsensus integreeritakse kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnadimensioon. Selles tugevdatakse olulist seost välispoliitikameetmete, nagu humanitaar-, arengu- ja kaubanduspoliitika, ning rahu ja julgeoleku säilitamise meetmete, samuti rände-, keskkonna- ja kliimameetmete vahel.

Uue Aafrika–Euroopa alliansi suunas

EL on Aafrika peamine kaubandus-, investeerimis- ja arengupartner. ELi osa Aafrika kaubavahetuses moodustas 2017. aastal 36 %, ELi investeringute (291 miljardit eurot) osakaal Aafrikasse tehtud välismaistes otseinvesteringutes oli 2016. aastal 40 % ning 2016. aastal sai Aafrika 55 % ametlikust arenguabist (23 miljardit eurot) ELilt ja selle liikmesriikidelt.

Selle partnerluse järgmisele tasandile viimiseks algatas komisjon 2018. aasta septembris uue Aafrika–Euroopa kestliku investeerimise ja töökohtade loomise alliansi.

Alliansi raames pannakse paika ELi ja tema Aafrika partnerite peamised tegevussuunad erainvestorite ligimeelitamiseks, ettevõtluskeskkonna parandamiseks, hariduse ja oskuste toetamiseks ning kaubanduse elavdamiseks.

Alliansiga täiendatakse kauaaegset poliitilist partnerlust, mille puhul soovitakse saavutada paradigmuuutus, et liikuda rahastaja ja abisaaja suhtest edasi võrdsete liidu suunas. Allianss tugineb Aafrika Liidu ja Euroopa Liidu viiendal tippkohtumisel 2017. aastal võetud ühisele kohustusele edendada investeringuid, töökohtade loomist ja kaubandust.

„Aafrika vajab tõelist ja õiglast partnerlust. Ja meie, eurooplased, vajame sellist partnerlust täpselt samamoodi.“

Jean-Claude Juncker

Euroopa Komisjoni president

2018. aasta kõne olukorrast Euroopa Liidus

Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias on esitatud visioon ELi tegevusest maailmas. Kestliku arengu eesmärkidel on laiaulatuslik mõju kogu tööle, mida tehakse strateegia rakendamiseks.

EL aitab luua rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi. Praeguses olukorras, kus kodanikuühiskonna ja demokraatia tegevusruum on muutunud ahtamaks, on EL taaskinnitanud oma tingimusteta toetust demokraatia, inimõiguste ja hea valitsemistava edendamisele kogu maailmas.

See toetus avaldub eri vormides, sealhulgas poliitiline ja valdkondlik dialoog ning rahaline toetus demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu. ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2015–2019) tagab raamistiku kolmandaid riike puudutavate meetmete jaoks. Aastate jooksul on EL astunud inimõigustealasesse dialoogi üha enamate kolmandate riikidega, et suurendada selles vallas koostööd ja parandada kolmandates riikides inimõiguste olukorda, sealhulgas õiguskaitse kättesaadavust.

Lisaks toetab EL programme, mille eesmärk on tugevdada läbipaistvaid ja usaldusväärseid institutsioone, sh parlamente, kohtuid ja õiguskaitseorganeid ning inimõigustega tegelevaid riiklikke institutsioone. EL teeb tööd ka selle nimel, et tugevdada partnerriikide suutlikkust keerulisi olukordi lahendada, ning toetab konfliktide ennetamise ja rahu kindlustamise algatusi, muu hulgas parandades partnerite julgeolekusektori juhtimist, et aidata ennetada kriise ning tugevdada inimeste julgeolekut.

Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole

Tänapäeva majandussüsteem, mis on oma olemuselt üleilmne ja digitaalne, põhineb rahvusvahelistel väärtusahelatel, kus kaupade ja teenustega kaubeldakse üha enam piiriüleselt.

Komisjon tunnistab, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika peaks aitama lahendada praeguse aja probleeme ning soodustama ideede, oskuste ja innovatsiooni vahetamist. Samuti tunnistab komisjon, et tõhus kaubanduspoliitika peaks olema kooskõlas kestliku arengu ja laiema välispoliitika meetmetega, nagu ka ELi sisepoliitika väliseesmärkidega, et need üksteist vastastikku tugevdaksid. Komisjon rõhutab, et kaubanduses tuleb tagada võrdsed tingimused, edendades samas selliseid aluspõhimõtteid nagu inimõigused, inimväärne töö, kestlik areng kogu maailmas ning kvaliteetsed regulatsioonid ja avalikud teenused ELis.

Väärtuspõhise strateegiaga „Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole“ näitab komisjon, et ELi kaubanduspoliitika on mõeldud kõigile, et see peab tagama kasvu, töökohad ja innovatsiooni, kuid olema kooskõlas ka Euroopa mudeli põhimõtetega, st et see peab olema vastutustundlik.

Euroopa Liidu järgmine mitmeaastane eelarve – vahend kestlikkuse integreerimiseks

Komisjoni ettepanekus ELi järgmise mitmeaastase eelarve kohta ajavahemikuks 2021–2027 juhendatakse heaolu, kestlikkuse, solidaarsuse ja turvalisuse põhimõtetest. Ettepanekute keskmes on kestlik areng. See on läbiv prioriteet, mitte vaid üks eelarverubriik või ühekordne programm. Kestlikkust edendatakse paljude programmide ja rahastamisvahendite abil ning seda võetakse neis kõigis arvesse. Järgnevalt on esitatud mõned näited komisjoni ettepanekutest liidu järgmise mitmeaastase eelarve jaoks.

- Suured ümberkorraldused ELi **välistegevuse rahastamisvahendites**, et tagada vahendite parem sidusus, kasutada mastaabisäästu ja eri programmide vahelist sünergiat ning lihtsustada menetlusi. See annab ELile paremad võimalused saavutada oma eesmärgid ning tutvustada oma sihte, poliitikat, väärtusi ja huve ülemaailmsel tasandil. Kavandatav uus **naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend**, mille eelarve on peaaegu 90 miljardit eurot, on kooskõlas ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkidega. Uue **Euroopa rahutagamisrahastuga** (10,5 miljardit eurot) püüab EL parandada ka oma suutlikkust ennetada konflikte, kindlustada rahu ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut.
- Murrangulised lahendused, millega toetatakse üleminekut kestlikule arengule, nõuavad enneolematult suuri investeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni **programmi „Euroopa horisont“ kaudu, mis on ELi kõigi aegade suurim teadus- ja innovatsiooniprogramm** kavandatava eelarvega 100 miljardit eurot.
- Ulatuslikum eesmärk **integreerida kliimamuutuste küsimus** kõigisse ELi programmidesse, seades sihiks, et 25 % ELi kulutustest aitab kaasa kliimaeesmärkide, sealhulgas puhtale energiale ülemineku saavutamisele. Seda eesmärki suurendatakse 35 %-le teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi **„Euroopa horisont“** kavandatavast kogueelarvest, sest programm on välja töötatud ja kavandatud kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega.
- **Reformitud ühtekuuluvuspoliitika** rohkem kui 370 miljardi euro suuruse eelarvega (ELi poliitikavaldkondade ja algatuste jaoks aastateks 2021–2027 ette nähtud eelarvetest suurim), mis toob kaasa olulised riiklikud ja erasektori lisainvesteringud. Ettepaneku keskmes on jätkusuutlik majanduskasv, üleminek vähese CO₂-heitega ringmajandusele, keskkond ja ressursitõhusus ning sotsiaalne kaasatus. Reformitud ühtekuuluvuspoliitika võimaldab ELil viia ellu Pariisi kliimakokkuleppe eesmärgi ja aitab viia kestliku arengu

eesmärgid kohalikule tasandile, sest nende saavutamiseks tehakse tihedat koostööd piirkondade ja kohalike asutustega. **Tulevase Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+)** põhiprioriteet on investeerimine inimestesse. Fondi abil rakendatakse Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtteid ja selle kavandatav eelarve on 101 miljardit eurot.

- Ettepanek kiirendada strateegilisi investeeringuid uue täielikult integreeritud investeerimisfondi **InvestEU** kaudu, mis on keskse tähtsusega, et Euroopa oleks tulevikus jõukas ja püsiks kestliku arengu eesmärkide saavutamisel juhtpositsioonil. InvestEU saab ELi eelarvest 15,2 miljardi euro suuruse toetuse ja peaks kaasama üle Euroopa rohkem kui 650 miljardit eurot lisainvesteeringuid.
- **Lihtsustatud ja nüüdisaegne ühine põllumajanduspoliitika** kogueelarvega 365 miljardit eurot, et tagada ohutu, kvaliteetse, taskukohase, täisväärtusliku ja mitmekülgse toidu kättesaadavus ELi 500 miljonile tarbijale. Uues ühises põllumajanduspoliitikas asetatakse suurem rõhk keskkonnale ja kliimale. Kõik pindalatoetust ja loomadega seotud toetust saavad põllumajandustootjad peavad järgima mitmesuguseid nõudeid, mis on seotud kliimamuutuste, vee, mulla, bioloogilise mitmekesisuse ja maastikega, samuti rahvatervise, taimetervise ning loomade tervise ja heaoluga.
- Tõhustatud keskkonnaprogramm „**Life**“, mille 5,5 miljardi euro suuruse eelarvega toetatakse keskkonna- ja kliimameetmeid, sh uus puhtale energiale üleminekut toetav komponent.
- Tulevase **Erasmuse programmi** eelarvet kavatakse kahekordistada 30 miljardi euroni, et veelgi rohkem eurooplasi saaks õppida, osaleda kohtluses, tegutseda vabatahtlikuna või omandada erialast kogemust välismaal.
- **Euroopa ühendamise rahastu programm** aastateks 2021–2027, mille eesmärk on arendada arukat, jätkusuutlikku, kaasavat, ohutut ja turvalist taristut transpordi-, energia- ja digisektorites. Programmi kavandatav eelarve on 42,3 miljardit eurot. Edendatakse kolme sektori vahelist sünergiaid ning investeeringuid tõhustatakse ühtsete rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja Euroopa investeerimisprojektide portaalis nähtavaks tegemise abil. Vähemalt **60 %ga** Euroopa ühendamise rahastu programmi **vahenditest** toetatakse kliimameetmeid.
- Üleminek digitehnoloogiale on oluline tegur üleminekul vähese CO₂-heitega ringmajandusele ja ühiskonnale, kus saavutatakse kestliku arengu eesmärgid. Selles suunas aitab liikuda kavandatav **digitaalse Euroopa programm** eelarvega 9,2 miljardit eurot. Programmiga toetatakse näiteks kõrgjõudlusega andmetöötuse ja tehisintellekti suure suutlikkuse tagamist, mis pakub uusi võimalusi kestlikuks arenguks, sealhulgas CO₂-heite vähendamiseks.
- Lihtsustatud ja sihipärasem **Euroopa Merendus- ja Kalandusfond** kogueelarvega 6,14 miljardit eurot, et toetada ühist kalanduspoliitikat, ELi merenduspoliitikat ja rahvusvaheliste kohustuste täitmist ookeanide majandamisel, eelkõige ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 raames.

President Junckeri juhitava komisjoni peamised kestliku arengu eesmärkidega seotud algatused

Kestliku arengu eesmärk nr 1: vaesuse kaotamine

- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- Soovitus pikaajalise töötuse kohta
- Soovitus tagada sotsiaalkaitse kõigile
- Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistik
- Euroopa juurdepääsetavuse akt
- Soolise palgalõhe vähendamise tegevuskava
- Vastupanuvõime strateegiline käsitus ELi välistegevuses
- Euroopa arengukonsensus
- Tegevuskava Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku 2015–2030 jaoks
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- Ajakohastatud kaubandusabi strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 2: nälja kaotamine

- Ühine põllumajanduspoliitika
- Ühine kalanduspoliitika
- Ringmajanduse tegevuskava
- Mitut sidusrühma hõlmav toidukao ja toidu raiskamise platvorm
- Mahepõllumajanduse eeskirjad
- Algatus „FOOD 2030“, et töötada välja sidus teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava jätkusuutlike toidu ja toitainetega kindlustatuse süsteemide jaoks
- Euroopa kestlik biomajandus: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vahelise seose tugevdamine
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Aafrika maapiirkondade rakkerühm
- Strateegia „Kaubandus kõigile“

Kestliku arengu eesmärk nr 3: tervis ja heaolu

- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Algatus „Tervise seis ELis“ aruandetsüklil
- Tervise- ja hooldusvaldkonna digiteerimine, et pakkuda rohkematele kodanikele paremaid tervishoiu- ja hooldusteenuseid paremal ja tõhusal moel
- Terviseühtsuse tegevuskava antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks
- Kantserogeene ja mutageene käsitlevad ajakohastatud eeskirjad

- ELi koostöö vaktsiinennetatavate haiguste valdkonnas
- Tervise edendamise, haiguste ennetamise ja mittenakkuslike haiguste ravi juhtrühm
- Uued meditsiiniseadmete eeskirjad
- ELi õhukvaliteedi standardite ja meetmete täitmise tagamine, et aidata riiklikel, piirkondlikel ja kohalikel osalejatel õhusaaste vastu võidelda
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Liiklusohutuse strateegiline tegevuskava
- Euroopa arengukonsensus
- Teaduspartnerlus Aafrikaga võitluseks HIVi/AIDSi, tuberkuloosi ja muude nakkushaiguste vastu
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“

Kestliku arengu eesmärk nr 4: kvaliteetne haridus

- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Euroopa haridusruum aastaks 2025
- ELi uus kõrghariduse tegevuskava
- Euroopa uus oskuste tegevuskava
- Noortestrategie 2019–2027
- Digiõppe tegevuskava
- Soovitused kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiustüsteemide kohta, diplomite ja välismaal õppimise perioodide automaatse vastastikuse tunnustamise kohta, keelte õpetamise ja õppimise parandamise kohta, kvaliteetse ja tõhusa õpipõisiõppe Euroopa raamistiku kohta, võtmepädevuste kohta elukestvas õppes ning soovitus „Oskuste täiendamise meetmed: uued võimalused täiskasvanutele“
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- ELi meetmed, mis käsitlevad haridust hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Uus Aafrika–Euroopa allianss

Kestliku arengu eesmärk nr 5: sooline võrdõiguslikkus

- Strateegiline kohustus soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks aastatel 2016–2019
- Töö- ja eraelu tasakaalu pakett
- Soolise palgalõhe vähendamise tegevuskava
- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- Platvorm „Naised ja transport“
- Tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks välissuhetes
- Euroopa arengukonsensus
- Ülemaailmne liit: ELi ja ÜRO algatus „Spotlight“ naiste ja tütarlaste vastase vägivalda kaotamiseks

- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“

Kestliku arengu eesmärk nr 6: puhas vesi ja kanalisatsioon

- Läbivaadatud joogivee-eeskirjade ettepanek
- Ettepanek vee taaskasutamise miinimumnõuete kohta
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 7: taskukohane ja puhas energia

- Energialiidu strateegia
- Paketid „Liikuvus Euroopas“
- Pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Kliima- ja energiapoliitika raamistik aastani 2030
- Programmi „Horisont 2020“ ulatuslik algatus, mis käsitleb energiasektori üleminekut digitehnoloogiale asjade interneti kaudu
- Energiatehnoloogia strateegiline kava
- Euroopa akuliit
- Algatus „Mission Innovation“
- Toetus üleminekuetapis söepiirkondadele
- Kütteostuvõimetuse jälgimiskeskus
- ELi saarte puhta energia algatus
- Ühtekuuluvuspoliitika
- Jätkusuutliku rahanduse tegevuskava
- Vähese heite strateegia
- Euroopa arengukonsensus
- Aafrika energiapoliitika strateegia
- Euroopa ja ülemaailmne kliima- ja energiaalane linnapeade pakt
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 8: inimväärne töö ja majanduskasv

- Euroopa investeerimiskava (nn Junckeri kava)
- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess

- Uus ELi tööstuspoliitika strateegia
- Uus teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava ning programm „Horisont 2020“
- Ühtekuuluvuspoliitika
- Eeskirjad läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta
- Ajakohastatud eeskirjad töötajate lähetamise kohta
- Euroopa Tööjõuameti loomise ettepanek
- Kantserogeene ja mutageene käsitlevad ajakohastatud eeskirjad
- Soovitus tagada sotsiaalkaitse kõigile
- Soovitus pikaajalise töötuse kohta
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Ringmajanduse tegevuskava
- Välisinvesteeringute kava, sealhulgas Euroopa Kestliku Arengu Fond
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- Ajakohastatud kaubandusabi strateegia
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia
- Uus Aafrika–Euroopa allianss

Kestliku arengu eesmärk nr 9: tööstus, innovatsioon ja taristu

- Uus ELi tööstuspoliitika strateegia ja kriitilise tähtsusega toorainete loetelu
- Kõrgetasemeline ümarlaud „Tööstus 2030“
- Ringmajanduse tegevuskava
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Uus teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava ning programm „Horisont 2020“, sealhulgas Euroopa tööstuse digiteerimise suur sihtvaldkond
- Ühtekuuluvuspoliitika
- Digitaalse ühtse turu strateegia
- Jätkusuutliku rahanduse tegevuskava
- Pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“
- Kütteostuvõimetuse jälgimiskeskus
- Ettevõtte sotsiaalse vastutuse strateegia rakendamine
- Paketid „Liikuvus Euroopas“
- Platvorm „Naised ja transport“
- Euroopa ühendamise rahastu
- Euroopa protsessorialgatus
- Väheste heitega liikuvuse strateegia
- Välisinvesteeringute kava
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- Uus Aafrika–Euroopa allianss

Kestliku arengu eesmärk nr 10: ebavõrdsuse vähendamine

- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- Euroopa juurdepääsetavuse akt
- Soovitus tagada sotsiaalkaitse kõigile
- Töö- ja eraelu tasakaalu pakett
- Eeskirjad läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta ELis
- Ühtekuuluvuspoliitika
- Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistik
- Euroopa rände tegevuskava
- ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2015–2019
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 11: säästvad linnad ja kogukonnad

- ELi linnade tegevuskava
- Väheste heitega liikuvuse strateegia
- Euroopa sotsiaalõiguste sammas, sotsiaalvaldkonna tulemustabel
- Uus teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava ning programm „Horisont 2020“, sealhulgas ulatuslik algatus digiülemineku kohta arukate linnade ja kogukondade partnerluse raames
- Vastupidavusvõimet käsitlev ühisteatis
- Ühtekuuluvuspoliitika
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Ringmajanduse tegevuskava
- Euroopa ja ülemaailmne kliima- ja energiaalane linnapeade pakt
- Tõhusam katastroofide ohjamine ELis (rescEU) ja läbivaadatud ELi kodanikukaitse mehhanism
- Tegevuskava Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku 2015–2030 jaoks
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- ELi õiglase ja eetilise kaubanduse linna auhind

Kestliku arengu eesmärk nr 12: vastutustundlik tarbimine ja tootmine

- Ringmajanduse tegevuskava, sealhulgas järelvalveraamistik ja Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvorm

- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Mitut sidusrühma hõlmav toidukao ja toidu raiskamise platvorm
- Uued ELi jäätme-eeskirjad, sealhulgas toidukao ja toidu raiskamise vastased meetmed
- ELi plastistrateegia
- Programmi „Horisont 2020“ raames loodud ulatuslikud algatused põllumajandusliku toidutööstuse digitaalseks ja jätkusuutlikuks ümberkujundamiseks
- Euroopa kestlik biomajandus: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vahelise seose tugevdamine
- Ökodisaini ja energiamärgistuse tööplaan
- Euroopa jagamismajanduse tegevuskava
- Ettevõtte sotsiaalse vastutuse strateegia rakendamine
- Konfliktimineraale käsitlevad eeskirjad
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“

Kestliku arengu eesmärk nr 13: kliimameetmed

- Pariisi kliimakokkuleppe jõustumine
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Kliima- ja energiapoliitika raamistik aastani 2030
- Uus ELi heitkogustega kauplemise süsteem
- Pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“
- Paketid „Liikuvus Euroopas“
- Väheste heitega liikuvuse strateegia
- Ringmajanduse tegevuskava
- Ookeanide majandamise kava
- Kriitilise tähtsusega toorainete loetelu
- Euroopa ja ülemaailmne kliima- ja energiaalane linnapeade pakt
- Tõhusam katastroofide ohjamine ELis (rescEU) ja läbivaadatud ELi kodanikukaitse mehhanism
- Tegevuskava Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku 2015–2030 jaoks
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 14: veealune elu

- ELi plastistrateegia
- Rahvusvaheline ookeanide majandamise kava
- ELi meremajanduse kasvu strateegia
- Uued eeskirjad välispüügilaevastike jätkusuutliku majandamise kohta

- Ettepanek vaadata läbi ELi kalanduse kontrollisüsteem
- Võitlus ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

Kestliku arengu eesmärk nr 15: elu maismaal

- Loodust, rahvast ja majandust käsitlev tegevuskava
- Tolmeldajaid käsitlev ELi algatus
- Invasiivseid võõrliike käsitlevad uued eeskirjad
- Uued mahepõllumajanduse eeskirjad
- ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“

Kestliku arengu eesmärk nr 16: rahu, õigus ja tugevad institutsioonid

- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia
- Euroopa arengukonsensus
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Uus Aafrika–Euroopa allianss
- Euroopa julgeoleku tegevuskava
- Avaliku ruumi kaitse tegevuskava
- Meetmed ebaseadusliku veebisisuga võitlemiseks
- ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava
- Ettevõtte sotsiaalse vastutuse strateegia rakendamine
- Euroopa Prokuratuur
- Rahapesuvastase võitluse ja terrorismi rahastamise vastased eeskirjad
- Maksustamise läbipaistvust ja maksustamise vältimise vastaseid meetmeid käsitlevad eeskirjad
- Kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõigusi käsitlevad rangemad eeskirjad
- Tulirelvi käsitlevad läbivaadatud eeskirjad
- Meetmed vabade ja õiglaste Euroopa Parlamendi valimiste tagamiseks
- Väärinfo vastane tegevuskava
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni

Kestliku arengu eesmärk nr 17: partnerlused eesmärkide saavutamiseks

- ELi parema õigusloome tegevuskava
- Mitmeid sidusrühmi ühendav platvorm kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks ELis
- Algatus „Euroopa jätkusuutliku tuleviku järgmised sammud“
- Iga-aastane seirearuanne ELi edusammude kohta kestliku arengu eesmärkide saavutamisel
- Euroopa sotsiaalõiguste sammas
- ELi tervishoiupoliitika platvorm
- Euroopa solidaarsuskorpus
- Sotsiaaldialoogi uus algus
- Algatus „Kogu rohkem, kuluta paremini“
- Jätkusuutliku rahanduse tegevuskava
- Välisinvesteeringute kava ja Euroopa Kestliku Arengu Fond
- Kriitilise tähtsusega toorainete loetelu
- Puhas planeet kõigi jaoks – pikaajaline visioon, et jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni
- Rahvusvaheline linnakoostöö
- Algatus „Arukate hoonete arukas rahastamine“
- Tõhusam majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess
- Euroopa arengukonsensus
- Läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika ja ELi laienemisstrateegia, Lääne-Balkani strateegia
- Strateegia „Kaubandus kõigile“
- Ajakohastatud kaubandusabi strateegia
- ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia

II LISA. ELi tulemused kestliku arengu eesmärkide saavutamisel

EL on elamiseks üks parimaid kohti maailmas ja ELi liikmesriigid on kestliku arengu eesmärkide saavutamisel juba esimeste seas. Siiski ei ole ükski riik maailmas saavutanud kõiki kokkulepituid eesmärke ja kui hinnata täpsemalt kestliku arengu eesmärkide täitmist ELis, siis näeme, et ka siin peame kõigis valdkondades edasi pingutama.

ÜRO kestliku arengu tegevuskavas 2030 püstitatud 17 kestliku arengu eesmärki on omavahel tihedalt seotud ja need on kavandatud jagamatutena, mistõttu on nende integreerimine kõigi osaliste tegevusse oluline nende eesmärkide edukaks elluviimiseks kohapeal. Selleks et eesmärgid saaksid tegelikkuseks, on oluline luua poliitikameetmete vahel parem sünergia ja sidusus ning luua seda võimaldav regulatiivne, finants- ja käitumiskeskond.

Prioriteediks peab olema meie tootmis-, turustamis- ja tarbimismustrite muutmine säästvaks, võitlus kliimamuutuste vastu ning ookeane, ökosüsteeme ja bioloogilist mitmekesisust kaitsvate meetmete tugevdamine, sest elu Maal toetavad looduslikud süsteemid on üha suurema surve all. Tõhustada tuleb võitlust vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse, ebavõrdsuse ja soolise ebavõrdsuse vastu, et tagada jõukus ja heaolu kõigi jaoks, kindlustada sotsiaalne ja poliitiline stabiilsus ning säilitada toetus Euroopa projektile. Jätkama peab õigusriigi põhimõtte, demokraatia ja põhiõiguste ning tugeva eeskirjadel põhineva mitmepoolsuse ja kaubanduse edendamist ja soodustamist.

Käesolevas dokumendis tutvustatakse ELi tulemusi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. Iga eesmärgi puhul antakse ülevaade ELi praegusest seisust, arengusuundumustest ja ELi ülemaailmsest positsioonist. Esitatakse kokkuvõte ELi oodatavatest edusammudest kuni 2030. aastani ning sellest, mis soodustab ja mis võib takistada üleminekut kestlikule Euroopale. Kestlik areng peab olema ühine ettevõtmine, milles osalevad kõik ühiskonnaliikmed. Seda silmas pidades esitatakse ka mitmeid elulisi näiteid, et tuua esile eri tasandil osalejate häid tavasid.

Ülemaailmses võrdluses on seitse EL 27 liikmesriiki kestliku arengu eesmärkide indeksi pingereas esimese kümne seas ja kõik ELi 27 liikmesriiki on 156 hinnatud riigi seas esimese 50 hulgas¹. Viimase viie aasta jooksul on EL tervikuna teinud edusamme peaaegu kõigi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. Kõige suurem edasimineku on toimunud kestliku arengu 3. eesmärgi (tagada tervislik elu ja heaolu igas vanuses inimestele) ja 4. eesmärgi (tagada kaasav ja kvaliteetne haridus võrdsetel alustel ning edendada elukestva õppe võimalusi kõigi jaoks) saavutamisel. Mõlemad eesmärgid on ka ülemaailmses pingereas kolme esimese eesmärgi seas, mille saavutamisel on ELi 27 liikmesriigil parimad tulemused. Keskmiselt on ELi 27 liikmesriigil üleilmses pingereas parimad tulemused kestliku arengu 1. eesmärgi (kaotada kõikjal vaesus mis tahes kujul) saavutamisel. Samas on EL eemaldunud kestliku arengu 10. eesmärgist (vähendada ebavõrdsust riikides ja nende vahel), sest

1 Selles lõigus käsitletav üleilmne pingerida põhineb [kestliku arengu eesmärkide 2018. aasta indeksil ja aruandel](#), mille koostasid Sustainable Development Solutions Network (SDSN) ja Bertelsmann Stiftung; ELi suundumusi käsitlevad andmed aga põhinevad Eurostati aruande „[Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context](#)“ 2018. aasta väljaandel.

liikmesriikide vahel on olulisi erinevusi. On oluline märkida, et edusammude tegemine ei tähenda tingimata, et EL on liikunud eesmärgi poole rahuldava kiirusega. Näiteks on tehtud märkimisväärsed edusamme kestliku arengu 12. eesmärgi (tagada säästev tarbimine ja tootmine) saavutamisel, kuid selle eesmärgi puhul on ELi 27 liikmesriigi keskmine tulemus ülemaailmses pingereas eelviimane ning teha on veel palju. Üleilmses pingereas on ELi 27 liikmesriigil keskmiselt kõige halvem tulemus kestliku arengu 14. eesmärgi (kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mereressursse, et saavutada kestlik areng) saavutamisel.

Kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude ülevaade ELi kontekstis²

² Eurostat (2018), „Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2018 Edition“.

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Kuigi EL on enamikus tööhõive- ja sotsiaalvaldkondades esirinnas, on meie ühiskonnas endiselt lahendamist vajavaid probleeme. Vaesus takistab inimestel oma võimeid rakendada, nende aktiivset osalemist ühiskonnas ja õigust saada kvaliteetseid teenuseid. Vaesusel on mitu mõõdet – see ei ole üksnes piisava sissetuleku puudumine, vaid hõlmab ka muid aspekte, nagu materiaalne puudus, diskrimineerimine ja otsustusprotsessis mitteosalemine. Vaesus võib olla ajas püsiv ja kanduda ühest põlvkonnast teise. Selleks et võidelda vaesusega nii ELis kui ka mujal, on EL tegutsenud mitmel rindel, alates seadusandlikest sekkumismeetmetest kuni sihtotstarbelise rahastamise, poliitika koordineerimise, ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku ettevõtluse edendamise ning sotsiaaldialoogini, arvestades samas oma pädevusi ning austades subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. 2017. aastal vähenes vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arv ELis esimest korda pärast ülemaailmse kriisi puhkemist allapoole 2008. aasta taset: vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus oli 3,1 miljonit inimest vähem kui 2008. aastal ja 10,8 miljonit inimest vähem kui 2012. aasta kõrgtaseme ajal. ELi eesmärk, milleks on aidata 2020. aastaks vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohust võrreldes 2008. aastaga välja vähemalt 20 miljonit inimest, on siiski jätkuvalt oluline väljakutse. Suuremas vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus on haavatavas olukorras olevad inimesed, näiteks lapsed, noored, puuetega inimesed, madala haridustasemega inimesed, töötud, väljaspool ELi sündinud inimesed, marginaliseerunud kogukondadest pärit inimesed ning need, kes elavad väga madala tööhõivega leibkonnas või töötavad ebakindlatel töökohtadel. EL on maailmas juhtpositsioonil vaesuse kaotamise panustamisel, kombineerides järjepidevalt erinevaid poliitikameetmeid, nagu arengukoostöö, mitmesugused kaubanduspoliitika vahendid ning Euroopa naabrus- ja laienemispoliitika. Euroopa arengukonsensuse – ELi ja selle liikmesriikide arengukoostöö raamistiku – keskmes on vaesuse kaotamine, diskrimineerimise ja ebavõrdsusega võitlemine ning põhimõte, et kedagi ei jäeta kõrvale. ELi vabakaubanduslepingud, ühepoolsed kaubandussoodustused ja 2017. aasta kaubandusabi strateegia toetavad vaesuse vähendamist arengumaades.

Peamised suundumused

- Viimased andmed näitavad, et 2017. aastal oli 112,9 miljonit inimest ehk 22,5 % ELi elanikkonnast **vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus**, st vähemalt ühes järgmistest olukordadest: vaesuse ohus, suures materiaalses puuduses või väga madala tööhõivega. Seega jätkub vähenemistrend, mis sai alguse 2012. aastal, mil vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arv oli suurim – 123,8 miljonit. Kogu ELis on suuremas vaesuse ohus naised, eeskätt elu jooksul kogetud soolise ebavõrdsuse tõttu tööturul. Kuigi vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste (vanuses 0–17 aastat) osakaal väheneb, on see enamikus liikmesriikides võrreldes üldise elanikkonnaga endiselt palju suurem. ELis on olukord liikmesriigiti jätkuvalt väga erinev.
- Pärast kriisi puhkemist kasvas **rahalise vaesuse ohus olevate inimeste** osakaal mitu aastat järjest, kuid stabiliseerus 2015.–2016. aastal (umbes 17,3 %) ning kahanes 2017. aastal 16,9 %-le ELi elanikkonnast tänu majanduse jätkuvalle elavnemisele ja paranenud tööturutingimustele. 9,6 % tööga hõivatutest kannatas 2017. aastal palgavaesuse all. Viimase nelja aasta jooksul on olukord stabiliseerunud, kuid see näitaja on suurem kui 2008. aastal (8,6 %).
- **Suures materiaalses puuduses olevate inimeste osakaal** on pärast 2012. aasta haripunkti

(9,9 %) pidevalt vähenenud, langedes 2017. aastal tasemele 6,9 % ELi elanikkonnast ja allapoole 2008. aasta taset (8,5 %). See tähendab, et umbes ühte inimest 14st piiras vahendite puudumine, näiteks ei saanud nad maksta arveid, oma kodu piisavalt soojana hoida või minna nädalasele puhkusele väljaspool elukohta. • Vaesuse ohus olevatel inimestel kipub olema rohkem probleeme eluasemega, näiteks lekkiv katus, rõsked seinad või põhiliste sanitaarruumide puudumine. Sellises olukorras oli 2017. aastal 13,1 % ELi elanikkonnast, kuid see osakaal väheneb.
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on kõigi ELi liikmesriikide skoor 1. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 95 (100 palli skaalal) ning seega on ELi liikmesriikide tulemused selle eesmärgi saavutamisel keskmiselt kõige paremad.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral Ehkki 2030. aastaks ei lahendata kõiki olulisi probleeme, on EL selleks ajaks eeldatavasti teinud täiendavaid olulisi edusamme vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamisel. Tähtis roll on tööhõive kasvul, kuid sellest ei piisa kõigi inimeste vaesusest välja aitamiseks. Kõigi piisavat juurdepääsu sotsiaalkaitsele, kvaliteetsele tervishoiule, haridusele, eluasemele ja sotsiaalteenustele tuleb kohandada tulevaste demograafiliste muutustega, uute tehnoloogiate, muutuvate töövormide, rände ja kliimamuutustega seotud probleemidega. Jätkuvaid edusamme oodatakse kõigi tasandite, sealhulgas kohaliku, riikliku ja Euroopa tasandi eri sidusrühmadelt. ELi välispoliitikaga aidatakse jätkuvalt kaasa vaesuse kaotamisele kolmandates riikides.
Võimalused / positiivsed tegurid Tööhõive ja sotsiaalse heaoluga seotud poliitikavahendid (eelkõige sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasamise süsteemid, tööturupoliitika, sooline võrdsuslikkus, haridustase, oskuste tase, elukestev õpe ning tervishoid ja pikaajaline hooldus), võrdne juurdepääs uutele tehnoloogiatele, sotsiaalne innovatsioon, jätkusuutlik rahandus, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtetus, maksustamine.
Riskid / negatiivsed tegurid Võimaluste ebavõrdsus, vananev ühiskond, leibkonna koosseisu muutumine (nt üheliikmelised leibkonnad), kliimamuutused, vastureaktsioonid soolise võrdsuslikkuse meetmetele ja liikumistele, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, tagasipöördumine majandusliku proteksionismi juurde kõikjal maailmas, tööturu killustatus ja töökohtade ebakindlus, digitaalne lõhe.
Poliitika põhisuunad
ELi tasand. ELi tasandil vaesuse vastu võitlemisel on peamine suunav raamistik Euroopa sotsiaalõiguste sammas. Enamik selle 20 eesmärgist on otseselt suunatud vaesust puudutavatele kestliku arengu eesmärkidele, näiteks vaesuse vähendamine kõigis selle mõõtmetes, riikidele sobivate sotsiaalkaitsesüsteemide rakendamine ning usaldusväärse poliitikaraamistiku loomine, et toetada vaesuse kaotamiseks tehtavaid investeeringuid. Sotsiaalvaldkonna tulemustabel aitab jälgida kõikide liikmesriikide tulemusi ja suundumusi tööhõive- ja sotsiaalvaldkonnas, sealhulgas vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohtu. Liikmesriigi tasand. Portugalis võeti mitu meetet, et tugevdada sotsiaalkaitset ning võidelda vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja ebavõrdsuse vastu. Nn sissetulekupaketiga toetatakse kodumajapidamiste sissetulekuid. Sellega indekseeritakse pensione, taastatakse sotsiaalse solidaarsissetuleku võrdlusväärtus ja miinimumsissetuleku vastavusskaalad ning tõstetakse

madalamate astmete laste- ja peretoetusi. Tõstetud on sotsiaaliindeksit, mis on sotsiaalkaitsemeetmete võrdlusväärtus, ja laiendatud miinimumsissetulekukava katvust.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Müncheni linn Saksamaal viis aastatel 2015–2018 Euroopa Sotsiaalfondi toel ellu mitu algatust, et toetada töötute lõimimist kohalikule tööturule ja aidata seeläbi vaesust vähendada. Algatuste hulka kuuluvad projekt „Work & Act“, mis on aidanud töötutel tööle naasta; projekt „Power-M“, mis on aidanud naistel pärast rasedus- ja sünnituspuhkust tööle naasta; projekt „Guide“, millega pakutakse suuniseid naisettevõtjatele; ning projektid „FIBA“ ja „MigraNet“, millega toetati rändajate lõimimist tööturule.

Ettevõtte tasand. Hispaania gaasi- ja elektriettevõtja Naturgy on kehtestanud energiaalase haavatavuse kava, millega tagatakse haavatavate tarbijate kaitse. Kava sotsiaalse mõju kaudu püüab uus eraettevõtja hoogustada võitlust vaesuse vastu ja toetada sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlevaid sotsiaalpartnereid.

Kodanikuühiskonna tasand. Euroopa miinimumsissetuleku võrgustik suurendab teadlikkust vajadusest pakkuda piisavaid miinimumsissetulekutoetusi, et tagada inimväärne elu kõikides eluetappides ning tõhus juurdepääs seda võimaldavatele kaupadele ja teenustele. Võrgustikus osalevad erinevad organisatsioonid, eksperdid, erialatöötajad, akadeemiliste ringkondade esindajad ja muud üksused, kes tegelevad võitlusega vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu.

Kaotada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja parem toitumine ning toetada säästvat põllumajandust

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

ELis on esmatähtis jõuda ohutu ja tervisliku toitumiseni ning tagada tootlikud ja säästvad põllumajandussüsteemid, kalandus ja vesiviljelus. Oma poliitika kaudu aitab EL põllumajandustootjatel ja kaluritel rahuldada toidunõudlust ning pakkuda elanikele taskukohase hinnaga stabiilset, jätkusuutlikult toodetud, ohutut ja kvaliteetset toitu. Säästval ja toitumistundlikul põllumajandusel, kalandusel ja vesiviljelusel on keskne roll, et tagada ohutu ja tervisliku toidu järjepidev pakkumine tarbijale nii praegu kui ka tulevikus, eriti arvestades selliseid probleeme nagu kliimamuutused ja rahvastiku kasv. Selles kontekstis annab ELi eksport maailma toiduvarudesse olulise panuse. Toiduainete tootmine on Euroopas viimase kümne aasta jooksul pidevalt kasvanud, ehkki varasemast aeglasemas tempos, kuid samas on kehtestatud meetmeid, millega muuta põllumajandus, kalandus ja vesiviljelus keskkonna- ja kliimasõbralikumaks, et tagada nende pikaajaline jätkusuutlikkus, võttes arvesse ka mõju kolmandatele riikidele. Erinevalt nendest maailma piirkondadest, kus on probleemiks nälg, on ELi peamised toitumisprobleemid seotud ülekaalulisuse ja rasvumisega ning mikritoitainete puudusega. Kaks kolmandikku maailma vaestest elab maapiirkondades ja nende elatusvahendid sõltuvad põllumajandusest. EL on arengukoostöö keskmes pidevalt hoidnud toidu ja toitainetega kindlustatust ja pöörab oma kaubandussuhetes ning naabrus- ja laienemispoliitikas erilist tähelepanu toiduga kindlustatusele, säästvale põllumajandusele ja kalandusele. EL on maailma suurim humanitaartoiduabi rahastaja, et aidata toidukriisi ohvreid kogu maailmas, ja teeb suuri investeeringuid nende riikide abistamiseks, mida ohustab nälg.

Peamised suundumused

- **Rasvumine** on ELis oluline rahvatervise probleem – 2014. aastal oli rasvunud 15,9 % kogu

täiskasvanud elanikkonnast. Rasvunute hulgas on Euroopas ebaoproportsionaalselt palju madalama haridustasemega ja eakaid inimesi. Kui võtta arvesse ka rasvumiseelset seisundit, on probleem veel tõsisem, puudutades veidi rohkem kui 50 % kõigist ELi täiskasvanutest, ja edaspidi on oodata olukorra halvenemist.

- **Euroopa põllumajandussektoris** tuleb pikaajalise elujõulisuse tagamiseks saavutada **majanduslik jätkusuutlikkus**. Põllumajanduse faktortulu aasta tööühiku kohta (tööjõu tootlikkuse näitaja) on ELis veidi kasvanud ja on praegu 21,6 % tasemel, mis on kõrgem kui 2010. aastal. Liikmesriigiti valitsevad siiski suured erinevused.
- **Mahepõllumajanduse** osakaal kogu põllumajandusmaast aastatel 2005–2017 peaaegu kahekordistus 3,6 %-lt 7,0 %-le. Täpsemalt oli mahepõllumajandusmaad (st täielikult mahepõllumajandusmaaks muudetud maa ja mahepõllumajandusmaaks muutmisel olev maa) ELi 28 liikmesriigis 2016. aastal kokku peaaegu 12 miljonit hektarit. **Mahepõllumajanduslike toodete jaemüügituru** väärtus oli ELis 2016. aastal 30,7 miljardit eurot, kusjuures jaemüük kasvas 2015.–2016. aastal 12 %.
- Mitmete näitajate puhul, millega mõõdetakse **põllumajanduse kahjulikku mõju keskkonnale**, on viimastel aastatel täheldatud mõningaid positiivseid, kuid ka mitmeid murettekitavaid suundumusi, sealhulgas pestitsiidide kasvav tarbimine Euroopa teatud osades ja antimikroobikumide tarbimise jätkuvalt kõrge tase (70 % ELis tarbitud antimikroobikumidest on seotud toiduloomadega). Samuti pole märkimisväärsed edusamme tehtud bioloogilise mitmekesisuse vähenemise vastu.
- Alates 2010. aastast on **põllumajandusest pärit kasvuhoonegaaside heide** aeglaselt kasvanud, kuid jääb siiski tunduvalt allapoole 1990. aasta taset. See kasv võib olla tingitud tootlikkuse ja tootmise kasvust põllumajandussektoris.
- ELis on kahanenud maa-alad, mida ohustab tugev **mullaerosioon**, osaliselt tänu kohustuslikele meetmetele, mis on ette nähtud ELi ühise põllumajanduspoliitika raames. Selliste looduslike maa-alade osakaal, mida loetakse vee põhjustatud tugeva mullaerosiooni ohus olevaks, vähenes 2000.–2012. aastal 6,0 %-lt 5,2 %-le.
- 2014.–2016. aastal paranes pidevalt **ELi vesiviljelussektori** tootlikkus. 2016. aastal viis ELi vesiviljelussektor turule 1,4 miljonit tonni mereande peaaegu viie miljardi euro väärtuses; toodangu kogus kasvas 2014.–2016. aastal 2,2 % aastas ja toodangu väärtus 3,1 %. Samuti minnakse traditsiooniliselt vesiviljeluselt järjest enam üle mahevesiviljelusele.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 14 ELi liikmesriigi skoor 2. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 70 (100 palli skaalal). 13 ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

EL püüdleb eeldatavalt ka edaspidi nälja kaotamise poole ja edendab säästvaid tavasid. Tuginedes aruandele „EU Agricultural Outlook for 2030“, ei ole ELi toiduga kindlustatuses oodata suuri puudujääke, eeldusel et ei esine olulisi turuhäireid. Toiduohutusmeetmetega tagatakse ELis kõrgel tasemel toiduohutus ning looma- ja taimetervis ja samas siseturu tõhus toimimine. Ebakindlust esineb alati ja seetõttu jälgitakse kindlaid riske. Kestliku arengu eesmärkide saavutamine sõltub suurel määral sellest, et ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid, ametiasutused ja kodanikud muutuvad üha teadlikumaks ebatervislikku toitumist põhjustavatest sotsiaalsetest, kaubanduslikest ja individuaalsetest teguritest ning sellise toitumise mõjust nii inimeste tervisele kui ka riigieelarvele. Sellega seoses võib olla oluline roll käimasolevatel jõupingutustel toidu koostise muutmiseks, et lahendada ülekaalususe ja rasvumise ning nende majandusliku mõjuga seotud probleeme. Samuti sõltub see inimeste harimisest uute tehnoloogiate kasutamise või uute väljakutsetega

toimetuleku alal. Selleks et parandada toidusüsteemide mõju keskkonnale ja tervisele, teha kindlaks parimad tavad, majandada toiduressursse tõhusalt, vähendada toidu raiskamist jne, on väga oluline saavutada kõikidel tasanditel (ühendused, valitsused, erasektor, teadlased ja terviseekspertid) tugev sotsiaalne kaasatus. Toiduga varustamise kindluse parandamisele avaldab positiivset mõju ka investeerimine säästvasse põllumajandusse. See on vajalik näiteks maailma rahvastiku kasvu ja kliimamuutuste probleemidega toimetulekuks. Inimesed võivad saada kasu integreeritud taimekaitsest või optimaalse toiteväärtusega toidust, sest sellel on osa nende heaolu ja seega ka elukvaliteedi parandamisel.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, käitumisharjumuste muutmine, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlik, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, jätkusuutlikud toidusüsteemid, uued tehnoloogiad, tehisintellekt, teadusuuringud ja innovatsioon, keskendumine vastupanuvõimelisele ühiskonnale, haridus, avaliku ja erasektori investeeringud, avatud ja õiglane kaubandus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Vaesus, sotsiaalne ja tervishoiualane ebavõrdsus, elanikkonna vananemine, geopoliitiline ebastabiilsus, kliimamuutused ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine, kontrollimatud loomataudid, taimekahjustajad ja saasteained.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. 2016. aasta aprillis alguse saanud ELi ja Aafrika partnerlus toidu ja toitainetega kindlustatuse ning säästva põllumajanduse alal soodustab teadus- ja innovatsioonialast koostööd sellistes valdkondades nagu säästev intensiivistamine, toitumisega seotud põllumajandus- ja toidusüsteemid ning põllumajandusturud ja kaubandus.

ELi tasand. Ajakohastatud ja lihtsustatud ühise põllumajanduspoliitikaga püütakse kestliku arengu eesmärgi maksimaalselt ellu viia. Komisjoni ettepanekus järgmise mitmeaastase eelarve kohta aastateks 2021–2027 on selgelt esile toodud eesmärk veelgi parandada põllumajandustootmise, toidu ja maapiirkondade kestlikku arengut.

Liikmesriigi tasand. Rootsis on ellu kutsutud kultuurtaimede mitmekesisuse riiklik programm. See on kohandamisvahend, mille abil luuakse arukas ja säästev viis Rootsi rikkaliku taimestiku säilitamiseks ja kasutamiseks. Üle kogu Rootsi kogutakse seemneid ja vanemaid sorte, mida säilitatakse Põhjamaade geenivaramus. Programmi raames tuuakse taas turule vanad kultuurtaimesordid.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Portugali mandriosa maaelu arengukavaga aastateks 2014–2020 soodustatakse põllumajandusinvesteeringuid, mille eesmärk on suurendada lisaväärtuse loomise suutlikkust, tõsta tootlikkust, edendada ressursside tõhusamat kasutamist ning toetada tootmis- ja sotsiaalset struktuuri maapiirkondades.

Ettevõtte tasand. Grupo Cooperativo Cajamar Hispaanias on osa projektist „TomGEM“, mille raames töötatakse välja uusi strateegiad, et säilitada puu- ja köögivilja tootmises suur saagikus kõrge temperatuuri tingimustes. Projekti eesmärk on uurida mitmesuguste geneetiliste ressursside fenotüüpe, et teha kindlaks stabiilse saagikusega sordid/genotüübid ja avastada geenid, mis määravad õite indutseerimise, õietolmu viljakuse ja viljade tekkimise.

Kodanikuühiskonna tasand. WWF Poland Foundation korraldab Brwinów põllumajanduse nõustamiskeskuse egiidi all seminaritsükli „Baltic Friendly Agriculture“. See on võimaldanud põllumajandustootjatel saada teadmisi, kuidas vähendada veereostust põhjustavate lämmastiku- ja fosforiühendite eraldumist põllumajandusettevõtetest keskkonda.

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Tervis on inimese põhivajadus ning EL on teinud märkimisväärsed edusamme tervishoiualase ebavõrdsuse ning selle põhjuseks olevate keskkonna- ja sotsiaalsete tegurite vähendamiseks. Lisaks sellele, et hea tervis on väärtuslik iga inimese elukvaliteeti, heaolu ja sotsiaalset kaasatust oluliselt määrava tegurina, aitab see kaasa ka jätkusuutliku Euroopa majanduse kujundamisele. Üldine tervisekindlustus on üks Euroopa Liidu põhiõiguste harta eesmärgid ja üks Euroopa sotsiaalõiguste sambaga tunnustatud õigustest. Seega on tegemist ELi ja selle liikmesriikide jaoks olulise poliitilise eesmärgiga. Tervishoiuteenuste kättesaadavus ja taskukohasus patsientidele ning nende tõhusus ja eelarve jätkusuutlikkus on ELi kontekstis arutatavate tervishoiusüsteemi reformide peamisi poliitikaeesmärgid. Tervisele avaldavad jätkuvalt halba mõju tubakatarbimine ja alkoholi liigtarbimine, ülekaalulisus, vähene kehaline aktiivsus, vaimse tervise probleemid, nagu depressioon ja enesetapud, samuti nakkushaigused ning koos demograafiliste ja ühiskondlike muutustega tekitavad need ELi tervishoiusüsteemidele lisakoormust. EL toetab liikmesriike, näiteks võideldes mittenakkuslike haiguste riskiteguritega, vahetades parimaid tavasid, aidates tagada juurdepääsu kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ning tugevdades suutlikkust ennetada ja hallata üleilmseid terviseohte (nt antimikroobikumiresistentsus), samuti investeerides teadusuuringutesse ja innovatsiooni. Rahvusvahelisel areenil edendatakse ELi arenguabiga kvaliteetsete tervishoiuteenuste üldist kättesaadavust. Kooskõlas Euroopa arengukonsensusiga aitab EL tugevdada tervishoiusüsteemide kõiki valdkondi ja jõuda üldise tervisekindlustuseni.

Peamised suundumused

- **Eurooplased elavad kauem kui kunagi varem** ja prognooside kohaselt selline suundumus jätkub. 2016. aastal oli oodatav eluiga ELis 81 aastat ehk 3,3 aastat rohkem kui 2002. aastal.
- **Ebatervislikel eluviisidel** on mõju inimeste tervisele, riigieelarvele ja tootlikkusele. Suitsetajate osakaal 15-aastaste ja vanemate elanike hulgas vähenes 2017. aastal 26 %-le. Siiski olid rohkem kui pooled ELi täiskasvanutest 2014. aastal ülekaalulised.
- 2017. aastal teatas 1,6 % ELi elanikest **rahuldumata vajadusest arstiabi järele**, võrreldes 3,4 %-ga 2011. aastal. Täitmata ravivajaduste peamised põhjused on suured kulud ja pikad ootejärjekorrad.
- **Mittenakkuslike haiguste** põhjustatud surmade arv enne 65. eluaastat vähenes aastatel 2002–2015 stabiilselt. Samas moodustavad mittenakkuslike haigustega seotud kulud kuni 80 % tervishoiukuludest. Ennetamisele kulutatakse vaid 3 % tervishoiueelarvest. **HIVI, tuberkuloosi ja hepatiidi** põhjustatud surmade arv vähenes ELis aastatel 2002–2015 üsna järjekindlalt. **Antimikroobikumiresistentsuse** tagajärjel sureb ELis hinnanguliselt 33 000 inimest aastas ning see läheb tervishoiukuludena ja tootlikkuse vähenemise tõttu maksma 1,5 miljardit eurot aastas.
- Kokkupuude tahkete peenosakeste põhjustatud **õhusaastega** linnapiirkondades vähenes ELis aastatel 2010–2015 peaaegu 20 %. Õhusaaste on aga endiselt kõige olulisem keskkonnaga seotud enneaegsete surmade põhjus. ELis sureb halva õhukvaliteedi tõttu igal aastal enneaegselt üle 400 000 inimese. Miljonitel inimestel põhjustab õhusaaste

hingamisteede ning südame- ja veresoonkonna haigusi. • Liiklusohutus on ELis viimastel aastakümnetel oluliselt paranenud. EList on saanud maailma ohutuim piirkond, kus on 49 liiklussurma miljoni elaniku kohta. Aastatel 2001–2010 vähenes liiklusõnnetustes hukkunute arv ELis 43 % ja aastatel 2010–2017 veel 20 %.
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 18 ELi liikmesriigi skoor 3. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 90 (100 palli skaalal). 11 ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnnes. Kokkuvõttes on 3. kestliku arengu eesmärk üks kolmest eesmärgist, mille saavutamisel on ELi liikmesriikide tulemused kõige paremad.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral Üldise tervisekindlustuse jätkuvaks tagamiseks ELis peavad tervishoiusüsteemid olema tulevikusuundumuste suhtes paindlikud ning kättesaadavad ja tõhusad. Tuleb minna üle personaalsemale mudelile, milles pannakse suuremat rõhku haiguste ennetamisele ja tervise edendamisele ning kasutatakse digitehnoloogiat. Samuti peab tugevdama esmatasandi tervishoiuteenuseid ja arendama patsiendikeskset integreeritud ravi. Ka on oluline vähendada ebaseaduslike ainete pakkumist ja nõudlust. EL pühendub jätkuvalt võitlusele nii mittenakkuslike haiguste ja nakkushaiguste kui ka antimikroobikumiresistentsuse vastu. Praegu tehakse suuri jõupingutusi, et soodustada kinnitatud parimate tavade ulatuslikumat rakendamist. EL püüab saavutada uusi vahe-eesmärke, milleks on vähendada aastatel 2020–2030 liiklussurmade arvu ning liiklusõnnetustes raskesti vigastada saanute arvu poole võrra.
Võimalused / positiivsed tegurid Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, käitumisharjumuste muutmine, tervem tööjõud ja elanikkond, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, haiguste ennetamine ja tervise edendamine, teadusuuringud ja innovatsioon, uued tehnoloogiad, tervishoiu- ja raviteenuste digitehnoloogiale üleminek, keskendumine vastupanuvõimelisele ühiskonnale, haridus, avaliku ja erasektori investeringud, avatud ja õiglane kaubandus.
Riskid / negatiivsed tegurid Vaesus, sotsiaalne ja tervishoiualane ebavõrdsus, bioloogilised ohud, kliimamuutused ja keskkonnohud, elanikkonna vananemise mõju rahanduse jätkusuutlikkusele ning uudse tehnoloogiaga ja sotsiaal-majanduslike riskidega seotud hinnainflatsioon, elanikkonna vananemine, ebatervislikud harjumused, geopoliitiline ebastabiilsus ja terviseturbeohud.
Poliitika põhisuunad
EL rahvusvahelisel tasandil. EL toetas ELi ja Maailma Terviseorganisatsiooni rahvusvahelise tervisealase partnerluse programmi, et tugevdada rohkem kui 35 partnerriigi tervishoiusüsteeme. Samuti toetab EL pereplaneerimise paremat kättesaadavust ja nõudlust, vähendades koostöös ÜROga traditsioonidest tulenevaid kahjulikke tavasid ja soolist vägivalda.
ELi tasand. Antimikroobikumiresistentsuse valdkonnas on EL võtnud vastu ulatusliku terviseühitsuse tegevuskava, et säilitada võimalus ravida tulemuslikult inimeste ja loomade nakkusi. Kavas antakse suuniseid antimikroobikumide mõistliku kasutamise kohta inimtervishoius, sellega toetatakse teadusuuringuid uute antimikroobikumide, vaktsiinide ja diagnostikameetodite valdkonnas, soodustatakse veelgi rohkem innovatsiooni, antakse panus teaduspõhisesse poliitikasse ja õiguslikesse meetmetesse ning täidetakse lünki teadmistes. Ennetamise valdkonnas rakendatakse kinnitatud parimaid tavasid laialdasemalt tihedas koostöös ELi liikmesriikidega.

Liikmesriigi tasand. Slovakkias on rahvatervise sektoris loodud üldise ja spetsiifilise suunitlusega tervisenõustamiskeskuste võrgustik. Keskused pakuvad peamiste isiklike riskitegurite (näiteks suitsetamine, toitumine, kehaline aktiivsus või stress) uurimisel põhinevat nõustamist. Samuti on keskuste eesmärk tõsta teadlikkust ning suurendada sõeluuringute ja ennetavate tervisekontrollide tegemist.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Luksemburgis algatas omavalitsustevaheline looduskaitseühendus 2011. aastal projekti „Savour nature – eating regional, organic and fair food“. Projekti eesmärk on pakkuda ühenduse liikmeks oleva 33 omavalitsusüksuse koolide sööklates säästvalt toodetud toitu ja pakkuda majanduslikke võimalusi piirkonna põllumajandustootjatele, kes on eriliselt pühendunud keskkonnakaitsele. Projektiga liituda soovivad põllumajandustootjad peavad tagama üldise keskkonnakaitse ja loomade heaolu ning lisaks sellele kasutama 5 % oma põllumajandusmaast bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Koolisööklate töötajatele pakutakse spetsiaalseid koolitusi, kus nad kohtuvad tootjatega, samuti kursusi, kus tutvustatakse tervislikku toitu, hooajalisi menüüsid, toidutootmise mõju kliimale ja arenguriikidele.

Ettevõtte tasand. Bill ja Melinda Gatesi sihtasutuse toel võitis Saksamaa ettevõtja CureVac GmbH esimesena ELis innovatsiooni ergutusauhinna uudse tehnoloogia valdkonnas tehtud edusammude eest. Tehnoloogia hoiab vaktsiinid stabiilsena ümbritseva õhu mis tahes temperatuuri korral.

Kodanikuühiskonna tasand. Poolas töötasid valitsusvälised organisatsioonid riikliku tervishoiuprogrammi raames välja vahendid meeleoluhäirete sõeluuringuteks, abimaterjalid vaimse tervise probleemide jaoks, raadiosaated, väljaanded ja õppefilmid, löid internetifoorumi ja korraldasid teavituskampaaniaid.

	Tagada kõikidele kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused
Euroopa Liit täna	
Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade Haridusel, kutseõppel ja elukestval õppel on kestliku, vastupidava, konkurentsivõimelise ja ühtse Euroopa tuleviku ülesehitamisel keskne roll, sest need võimaldavad inimestel oma võimeid maksimaalselt rakendada. Haridus ja koolitus on äärmiselt olulised inimarengu aspektid inimese kõigis eluetappides ning majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse peamine edasiviiv jõud. Noorte haridustase on Euroopas pidevalt tõusnud. EL on saavutamas strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgi, mis on seotud madala haridustasemega noorte ja kolmanda taseme hariduse omandanute osakaaluga. Suurt kasvu on täheldatud alushariduses ja lapsehoiuse osalemise määras. Samas on jätkuvalt vaja parandada kehvi tulemusi matemaatikas, loodusteadustes, lugemises, digitaaloskustes ja täiskasvanuõppes osalemises. Oluliselt madalam on puuetega noorte ja rändajataustaga noorte haridustase. Madala haridustasemega ja vähese haridusega noortel on eriti suuri probleeme tööturul. Rahvusvahelisel areenil toetatakse paljusid ELi partnerriike kahepoolsete tugiprogrammide raames, mis aitavad tugevdada haridussüsteeme. Nende programmide keskmes on eelkõige tüdrukute ja tõrjutud rühmade parem juurdepääs kvaliteetsele põhiharidusele riikides, kus	

inimeste sissetulekud on väiksed, või ebakindlas olukorras ja konfliktidest mõjutatud riikides.

Peamised suundumused

- **Madala haridustasemega noorte** osakaal on alates 2002. aastast pidevalt vähenenud. Osakaalu kahanemine 17 %-lt 2002. aastal 10,6 %-le 2017. aastal on selge edasimineku strateegia „Euroopa 2020“ peamise eesmärgi (10 %) saavutamise suunas.
- Strateegias „Euroopa 2020“ püstitatud peamine eesmärk jõuda 30–34-aastaste vanuserühmas **kolmanda taseme hariduse omandanute** osakaaluni 40 % on praktiliselt saavutatud (2017. aastal 39,9 %).
- **Alushariduses ja lapsehoiuse osalemine** on alates 2003. aastast pidevalt suurenenud. 2016. aastal saavutati ELi eesmärk, et 95 % 4-aastastest kuni kohustuslikku kooliikka jõudnud lastest osaleksid koolieelses hariduses, kuid riikide vahel esineb jätkuvalt erinevusi.
- Samuti on EL seadnud eesmärgi vähendada 2020. aastaks allapoole 15 % taset **selliste 15-aastaste osakaal, kellel on kehvad oskused lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes**. Neis ainetes madala õppeedukusega õpilaste osakaal on ELi liikmesriikides väga erinev. EL tervikuna on kõigis kolmes valdkonnas teistest maha jäänud ja viimaste kättesaadavate, st 2015. aasta andmete kohaselt on võrreldes 2012. aasta tulemustega toimunud tagasimineku (loodusteadused: 20,6 %, +4,0 protsendipunkti; lugemine: 19,7 %, +1,9 protsendipunkti; matemaatika: 22,2 %, +0,1 protsendipunkti).
- 2017. aastal olid 57 %-l 16–64-aastastest ELi elanikest vähemalt **digitaalsed põhioskused**.
- **Hiljuti õpingud lõpetanute tööhõive määr** tõusis 2015. aasta 76,9 %-lt 80,2 %-le 2017. aastal, mis on lähedal ELi 82 % eesmärgile.
- **Nende noorte osakaal, kes ei tööta ega õpi**, on jätkuvalt vähenenud – 2017. aastal oli see 10,9 %, seega väiksem kui 2012. aasta kõrgtase 13,2 %.
- **Täiskasvanutest** (25–64-aastased) osales õppes 2017. aastal 10,9 %, mida on tunduvalt vähem kui miinimumeesmärgiks seatud 15 %.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 16 ELi liikmesriigi skoor 4. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 90 (100 palli skaalal). Seitse ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes. Kokkuvõttes on 3. kestliku arengu eesmärk üks kolmest eesmärgist, mille saavutamisel on ELi liikmesriikide tulemused kõige paremad.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Noorte haridustase tõuseb eeldatavasti jätkuvalt ka tulevikus tulenevalt struktuursetest muutustest tööturul, demograafilistest muutustest ja poliitilistest reformidest. 2030. aastaks on Euroopa haridusruum kindlalt juurdunud ja võib loota, et õpiränne ja akadeemiline koostöö toimub piiride ja takistusteta. Kõik noored peaksid saama paremat haridust ja koolitust, sõltumata nende sotsiaal-majanduslikust taustast, ning tänu sellele on neil rohkem oskusi ja need on paremad. Kaasava hariduse ja elukestva õppe tulemusel on eeldatavasti veelgi vähem madala haridustasemega noori ja rohkem õppijaid kõikidel haridustasemetel. Muutused tööturul toovad oodatavasti kaasa ka täiskasvanute suurema osalemise hariduses ja koolituses. Valideeritakse inimeste oskusi, mida nad omandavad väljaspool formaalharidust ja -koolitust. Kogu haridus ja koolitus sisaldab tugevamat tööloppimise mõõdet ning tehakse koostööd ettevõtjate ja kodanikuühiskonnaga. Jätkuvalt on oluline suurendada jõupingutusi, et integreerida kestliku arengu alane haridus kõigi haridustasemetega õppekavadesse.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, käitumisharjumuste muutmine, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlik, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus,

teadusuuringud ja innovatsioon, digitehnoloogiad ja veebiplatvormid, tehisintellekt, muutuvad tööturu- ja oskusvajadused, keskendumine jätkusuutlikule ja vastupanuvõimelisele ühiskonnale.

Riskid / negatiivsed tegurid

Võimaluste ebavõrdsus, vaesus, väikesed avaliku ja erasektori investeeringud, oskuste mittevastavus tööturu vajadustele, suurenevad lüngad teadmistes.

Poliitika põhisuunad

ELi tasand. Komisjon koordineerib Euroopa sotsiaalõiguste samba esimest põhimõtet järgides Euroopa uut oskuste tegevuskava ja teeb liikmesriikidega koostööd, et jõuda 2025. aastaks Euroopa haridusruumini. Eesmärk on muuta haridus- ja koolitussüsteemid kaasavamaks, elukestva õppe põhisemaks ja innovatsioonist lähtuvamaks. 2018. aastal esitatud meetmed, mille abil soovitakse 2025. aastaks jõuda Euroopa haridusruumini, on suunatud järgmisele: diplomite ja välismaal läbitud õppeperioodide automaatne vastastikune tunnustamine, võtmepädevused, digioskused, ühised väärtused ja kaasav haridus, kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid ning parem keeleõpe ja -õpetamine.

Liikmesriigi tasand. Sloveenia käivitas 2016. aastal programmi, et parandada õpetamise kvaliteeti ja õppijate kogemusi, andes õpetajatele ja juhendajatele võimalusi suurendada oma teadmisi, oskusi ja pädevusi töökohtade rotatsiooni kaudu. Kuni 2022. aastani kestva programmi jaoks on eraldatud 1,65 miljonit eurot, millest 1,32 miljonit eurot tuli Euroopa Sotsiaalfondist.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest rahastatud algatus võimaldab Itaalias Veneto piirkonnas keskhariduseta täiskasvanutel, sealhulgas täiskasvanutel, kelle madalam kutsekvalifikatsioon ei ole tööturul enam vajalik, saada tunnustus oma varasemale erialasele või koolituskogemusele ning alustada individuaalset väljaõpet.

Ettevõtte tasand. Prantsusmaal allkirjastati 2018. aastal kolmepoolne kokkulepe, millega avati kaasava õppe sektsioon noortele ja puudega täiskasvanutele Uus-Akvitaania piirkonnas. Tosin puudega õpipoissi saavad väljaõppe elektroonika-, elektri- ja elektrotehnika valdkonnas. Pooltele neist pakutakse õpipoisiõpet elektrienergia ettevõttes Enedis ja pooltele kohandatud ettevõtetes.

Kodanikuühiskonna tasand. Belgias Brüsselis pakub ToekomstATELIERdelAvenir (TADA) täiendavat, vabatahtlikku ja ühiskondliku suunitlusega haridust ebasoodsas olukorras olevate linnaosade haavatavatele teismelistele. TADA püüab suurendada noorte osalejate mõjuvõimu ning ennetada motivatsiooni puudumist ja selle negatiivseid tagajärgi (nagu õpiväsimus, varakult koolist väljalangemine, kuritegevus, töötus, äärmuslik radikaliseerumine) ning aidata saavutada suuremat integratsiooni ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

Saavutada sooline võrdsuslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

EL on soolise võrdsuslikkuse alal üks maailma arenenumaid piirkondi ja viimaste aastakümnete jooksul on tehtud edusamme. See tuleneb võrdse kohtlemise alastest õigusaktidest, soolise võrdsuslikkuse süvalaiendamisest ning erimeetmetest, millega

edendatakse naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust. Naiste arv ELi tööturul on kasvanud ning neil on parem haridus ja väljaõpe; samas on naised endiselt üleesindatud vähemtasustatavates sektorites ja alaesindatud otsustustasandi ametikohtadel. Soolised erinevused sissetulekus ja karjäärimustrites väljenduvad sageli naiste väiksemates pensioniõigustes. Olukorda on vaja jätkuvalt parandada. Eurobaromeetri 2017. aasta eriuuringust selgus, et ELi elanikud toetavad soolist võrdõiguslikkust laialdaselt: 84 % eurooplastest (sealhulgas 80 % meestest) peab soolist võrdõiguslikkust enda jaoks oluliseks. Rahvusvahelisel areenil lisab EL soolise perspektiivi oma välispoliitikasse, alates kaubandusmeetmetest kuni Euroopa arengukonsensuseni, ning ELi naabrus- ja laienemispoliitikasse.

Peamised suundumused

- Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi **soolise võrdõiguslikkuse** indeks (2017) näitab, et viimasel kümnendil on toimunud üldiselt positiivne, ehkki aeglane areng soolise võrdõiguslikkuse suunas. Kõige märkimisväärsim paranemine on toimunud võimu valdkonnas (nt otsuste tegemine era- ja avalikus sektoris); samas kasvas sooline ebavõrdsus ajakasutuse valdkonnas (nt majapidamistööd, vaba aeg, tasustamata hooldus). Liikmesriikide tulemustes esineb suuri erinevusi. Enamik liikmesriike on oma üldpunktisummat alates 2005. aastast parandanud. Mõne liikmesriigi üldpunktisumma on jäänud samaks või isegi pisut vähenenud.
- Meeste ja naiste **tööhõive erinevus** ELi tasandil oli 2017. aastal alla 12 protsendipunkti, seega oluliselt väiksem kui 2008. aastal, mil see oli 15,1 protsendipunkti. Tulemuse selline paranemine oli suuresti tingitud naiste tööhõive määra kasvust. Ametlike hästi kättesaadavate ja kvaliteetsete hooldusteenuste, eriti lapsehoiuteenuste puudumine on üks peamistest teguritest, mis takistab naiste osalemist tööturul. 2016. aastal oli ELis 0–3-aastastest lastest ametlikus lastehoius ainult 32,9 %, seega rohkem kui 2008. aastal, mil see näitaja oli 28 %.
- **Sooline palgalõhe** on viimastel aastatel pisut kahanenud. 2016. aastal oli naiste brutotunnipalk keskmiselt 16,2 % väiksem kui meestel; see lõhe suureneb pärast pensionile jäämist hüppeliselt – **sooline pensionilõhe on 36,6 %**.
- Mis puudutab **soolist võrdõiguslikkust poliitikas**, siis suurenes naiste osakaal liikmesriikide parlamentides 20,9 %-lt 2004. aastal 29,7 %-le 2018. aastal.
- 2017. aastal oli naisi **suurimate börsiettevõtete juhatuse liikmete hulgas** neljandik. Aastatel 2003–2017 kasvas naiste osakaal pidevalt peaaegu igal aastal, kokku 16,8 protsendipunkti.
- See, kui palju aega naised ja mehed **pühendavad hooldusele, majapidamistöödele ja ühiskondlikule tegevusele**, on võrreldes 10 aasta taguse ajaga muutunud ELis ebavõrdsemaks. Ebavõrdsus on kasvanud 12 liikmesriigis, kaheksas liikmesriigis aga on olukord paranenud.
- Üks naine kolmest Euroopas on 15. eluaastast alates kogenud kas **füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda**.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 11 ELi liikmesriigi skoor 5. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). 11 ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Selleks et saavutada soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamise valdkonnas jätkuvat edu, on vaja pühendumist, suuremat rahastust ja

järjekindlaid jõupingutusi kõigi tasandite osalejate poolt alates igast leibkonnast kuni ELi institutsioonideni. Kuigi seadusandlikud stiimulid on nende edusammude kiirendamisel olulised, sõltub sooline võrdõiguslikkus suuresti kultuurilistest ning eetilistest väärtustest ja ühiskondlikest muutustest. Võib eeldada, et 2030. aastaks on EL teinud täiendavaid edusamme naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamisel, otsustusprotsesside soolises tasakaalus ning naiste ja tütarlaste vastase vägivalda vastu võitlemisel. Nende edusammude saavutamine ja ulatus sõltub kultuuri- ja poliitilise konteksti arengust ning edasistest reguleerivatest meetmetest.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, sotsiaalsete normide muutumine, käitumisharjumuste muutmine, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, ametlikud lapsehoiuteenused, tasakaalustatud perepuhkuse süsteem, paindlik töökorraldus, tasakaalustatud haridussüsteem, juurdepääs uutele tehnoloogiatele ja naiste tehnoloogiliste oskuste arendamine, avatud ja õiglane kaubandus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Võimaluste ebavõrdsus, vastureaktsioonid progressile, oskuste mittevastavus tööturu vajadustele, julgeolekuohud, tagasipöördumine majandusliku proteksionismi juurde kõikjal maailmas.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. EL võttis 2015. aastal vastu teise tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks välissuhetes (2016–2020). 2017. aasta septembris käivitas komisjon ELi ja ÜRO ühisalgatuse „Spotlight“, et kaotada naiste ja tütarlaste vastane vägivald.

ELi tasand. 2015. aastal võttis komisjon vastu dokumendi „Strateegiline kohustus soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks aastatel 2016–2019“. Strateegiline kohustus on raamistik komisjoni jätkuvale tööle, et edendada soolist võrdõiguslikkust ja suurendada naiste mõjuvõimu, ning see keskendub järgmisele viiele prioriteetsele valdkonnale: 1) suurendada naiste osalust tööturul ja saavutada nende võrdne majanduslik sõltumatus; 2) vähendada soolist palga-, sissetuleku- ja pensionilõhet; 3) edendada naiste ja meeste võrdsust otsuste tegemisel; 4) võidelda soolise vägivalda vastu; 5) edendada soolist võrdõiguslikkust ja naiste õigusi kogu maailmas. Lisaks nähakse strateegilises kohustuses ette soolise võrdõiguslikkuse mõõtme integreerimine kõigisse ELi poliitikavaldkondadesse ja rahastamisprogrammidesse.

Liikmesriigi tasand. Taanis on soolise võrdõiguslikkuse näitajad üldiselt head. Naised töötavad seal enamasti väljaspool kodu ja teevad perekonna kõrvalt karjääri. Seda võimaldab riigi pakutav pikk vanemapuhkus ja maksudest rahastatav päevahoid. Soolisest võrdõiguslikkusest saavad kasu ka Taani mehed. Neil on perega koos olemiseks rohkem aega kui paljude teiste riikide meestel. Vanemad saavad vanemapuhkust pärast lapse sündi jagada ja tänu piiratud pikkusega tööpäevadele on sageli isa see, kes lapsed päevahoiust ära toob.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Prantsusmaa kehtestas departemanguvalimistel kahe kandidaadi süsteemi, mille kohaselt läheb valijate hääle nais- ja meessoost kandidaadi paarile. Sellega tagatakse departemangu tasandil sooline tasakaal ja kehtestatakse territoriaalpoliitikas juhtivate ametikohtade jaotus, kus vastutus on jagatud ning poliitikutel on paremad võimalused töö- ja eraelu tasakaalu leidmiseks.

Ettevõtte tasand. GründerRegio M e.V. sai Euroopa Sotsiaalfondist kaasrahastuse, et pakkuda koolitust, nõustamist ja võrgustikke naisettevõtjatele Münchenis. Sihtrühmaks on

pärast perekonna eest hoolitsemist tööturule naasvad naised ja üle 50-aastased naised. Projekti „GUIDE“ raames on toetatud ligikaudu 5 000 naisettevõtjat, kellest 56 % asutas oma ettevõtte.

Kodanikuühiskonna tasand. Bulgaarias veavad kaks organisatsiooni projekti „Career ROCKET“. Koolides pakutakse õpetajatele, koolijuhtidele ja karjäärinõustajatele koolitust, kuidas integreerida sooline võrdõiguslikkus kõikidesse keskkoolis õpetatavatesse ainetesse, pakkudes teavet naiste panuse kohta loodusteadustes, tehnoloogias, poliitikas, ajaloos, geograafias, matemaatikas, kirjanduses, kunstis ja muusikas.

Tagada kõigile vee ja kanalisatsiooni kättesaadavus ja säästev majandamine

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Juurdepääs veele on inimeste põhivajadus. Vesi on ka oluline majandusressurss ning sellel on tähtis roll bioloogilise mitmekesisuse, kliima ja ökosüsteemi reguleerimisel. Vee ökosüsteemide kaitsmine reostuse ja hüdro-morfoloogiliste muutuste eest ning vee säästev majandamine on äärmiselt vajalik selleks, et rahuldada praeguste ja tulevaste põlvkondade vajadusi ning säilitada poliitiline stabiilsus riikide ja piirkondade tasandil. ELi tervikliku veepoliitika eesmärk on tagada piisavas koguses hea kvaliteediga vee olemasolu nii inimeste vajaduste kui ka keskkonna jaoks. Selleks reguleeritakse peamisi survetegureid (põllumajandus, tööstus, asulareovesi), veekasutust (suplusvesi, põhjavesi, joogivesi) ja integreeritud veemajandust. Enamikul Euroopa kodanikest on juurdepääs elementaarsele kanalisatsioonile ja vähemalt reovee bioloogilisele puhastusele. Lisaks on eurooplastele tagatud väga kvaliteetne joogivesi. Siiski mõjutavad vee kvaliteeti ja pikaajalist veega kindlustatust linnastumine, põllumajandusest lähtuv hajureostus, tööstus ja kliimamuutused. Rahvusvahelisel areenil edendab EL vee ja kanalisatsiooni kättesaadavust ja säästvat majandamist Euroopa arengukonsensuse ning ELi naabrus- ja laienemispoliitika abil.

Peamised suundumused

- Nende inimeste osakaal, kelle kodumajapidamises ei ole **korralikku kanalisatsiooni**, on vähenenud – kui 2007. aastal oli see 3,2 %, siis 2017. aastal ainult 2,0 % Euroopa elanikkonnast. Nende inimeste hulk, kellel on juurdepääs **reovee bioloogilisele puhastusele**, on aastatel 2010–2015 kasvanud. Olukord on liikmesriigiti siiski erinev ja mõnes neist on ikka veel märkimisväärsed probleemid. Oluliseks on muutunud uut tüüpi reostus – nimelt tugevate vihmade korral linnade äravoolusüsteemidest või kombineeritud kanalisatsioonivõrkudest vallanduv reostus.
- 86,3 % **rannikuäärsete supelrandade** ja 82,1 % **sisemaa supluskohtade** suplusvesi oli 2017. aastal suurepärase kvaliteediga.
- **Euroopa jõgede vee kvaliteet** paranes ajavahemikul 2000–2014 oluliselt; fosfaadi keskmine kontsentratsioon Euroopa jõgedes näitab langustendentsi.
- Vaatamata mitmes valdkonnas tehtud edusammudele oli 2015. aastal heas ökoloogilises seisundis vaid ligikaudu 40 % **pinnaveest; põhjavee** olukord on parem – heas keemilises seisundis on 74 % ja heas kvantitatiivses seisundis 89 %. Ehkki põllumajandusest lähtuvate nitraatide põhjustatud reostus on viimase kahekümne aasta jooksul vähenenud, on sellega jätkuvalt probleeme. Nitraadid on levinuimad saasteained, mis põhjustavad ELis põhjavee halba keemilist seisundit. See on eriti suur probleem, kuna põhjavesi on voolava pinnavee

kõrval Euroopas tähtis joogiveeallikas.

- **Veenappus** on enamikus ELi riikides väike, kuid mõnes, peamiselt Lõuna-Euroopa riigis suur ning see nähtus levib üha enam ka Lääne- ja Põhja-Euroopas.
- Veenappuse vähendamiseks peavad kõik asjaomased sektorid kasutama magevett tõhusalt. **Veevõtmine** on Euroopas viimase kümnendi jooksul vähenenud, **veekasutuse tõhusus** aga kasvanud. **Joogivee keskmine tarbimine** on viimase 20 aasta jooksul vähenenud umbes 200 liitrit inimese kohta päevas ligikaudu 120 liitrini.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 25 ELi liikmesriigi skoor 6. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). Kolm ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

EL eeldatavasti jätkab edusamme vee ja kanalisatsiooni säästva majandamise valdkonnas. Peaaegu kõigil kodanikel on hea juurdepääs veeteenustele, nagu joogivesi ja reoveepuhastus, ning kanalisatsioonile. Siiski on vaja täiendavalt pingutada, et tagada täielik juurdepääs kõigile ELi kodanikele ja reovee nõuetekohane töötlemine kogu territooriumil ning saavutada kõigi Euroopa veekogude hea seisund. Lähiaastatel tuleks erilist tähelepanu pöörata ka uutele murettekitavatele saasteainetele, nagu mikroplast ja ravimid. Jätkuvalt tuleb vähendada põllumajandusest lähtuvat hajureostust. Veelgi tuleb tõhustada veekasutust. Kliimamuutused ja nende võimendav mõju põudadele ja üleujutustele ELi piirkondades suurendavad vajadust muuta veemajandus säästvamaks. Kliimamuutused suurendavad veenappust, mida juba on tunda peamiselt Lõuna-Euroopa veekogudes, kuid järjest enam ka mujal Euroopas. Neid probleeme aitab lahendada kehtivate veealaste õigusaktide rakendamine ning selliste uute õigusaktide väljatöötamine nagu hiljutised ettepanekud joogivee ja vee taaskasutamise kohta. Suure osa ELi veealaste õigusaktide käimasolev hindamine ja toimivuskontroll aitab teha kindlaks, kas õigusraamistikku tuleb asjaomaste kestliku arengu eesmärkide täielikuks saavutamiseks kohendada.

Võimalused / positiivsed tegurid

Käitumisharjumuste muutmine, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ühiskondlik surve jätkusuutliku toidusüsteemi ja tootmisahela saavutamiseks, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, digiteerimine, paremad andmed, kasutades Maa seire vahendeid, nagu ELi Copernicuse maismaaseire teenuse üleilmne komponent, vee suurem taaskasutamine, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, asjade internet, ringmajandus, mitmepoolsus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Vaesus ja võimaluste ebavõrdsus, kliimamuutused, põllumajandusest lähtuv hajureostus, linnastumine, orgaanilised saasteained, ravimijäätmed, plastijäätmed, tööstuslik tootmine, olmereovesi, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, taskukohasus ja vee hind.

Poliitika põhisuunad

ELi tasand. Euroopa veealaste teadusuuringute ja innovatsiooniga otsitakse veeprobleemidele lahendusi. Partnerlus Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA) (algatus, mille jaoks on eraldatud 494 miljonit eurot) on suunatud veenappusele, põllumajandusele ja toiduga kindlustatusele Vahemere piirkonnas.

Liikmesriigi tasand. Küprosel on ringlusse võetud veest saanud kasvav ja stabiilne ressurss, mida kasutatakse muu hulgas niisutamiseks ja kaitseks põua vastu. ELi vahendite abil on käima lükatud juba kaks projekti: Anthoupolise vee taaskasutamise kava ja Larnaca vee

taaskasutamise kava.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Poolas Dolnośląskie piirkonnas ehitatakse Dolny Racibórzi veehoidlat kaitseks üleujutuste vastu. Ulatusliku programmi eesmärk on pakkuda kaitset Oderi jõe üleujutuste eest, taastades Oderi jõe oru loodusliku tulvaveekaitse ja jõe loodusliku lammiterrassi.

Ettevõtte tasand. Reoveepuhastid kogu Euroopas hakkavad kasutama energiat ja muid jäätmetes sisalduvaid ressursse, et vähendada energiatarbimist ja tegutseda isegi energiatootjana. Parim näide on Århusi veepuhastusjaam Marselisborgis Taanis, kus toodetakse üle 150 % käitluseks vajalikust energiast tänu investeeringutele tõhusamasse tehnoloogiasse.

Kodanikuühiskonna tasand. Maltal innustatakse kohalikke kogukondi osalema vee- ja kanalisatsioonimajanduse parandamises. Veemajanduskava planeerimistsükliga tagatakse kogukondade ja sidusrühmade aktiivne osalemine, kuna teatavate meetmete kohta otsuste tegemisel otsitakse tasakaalu eri rühmade huvide vahel.

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 	Tagada taskukohane, usaldusväärne, säästev ja kaasaegne energia kõikidele
Euroopa Liit täna	
Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade ELi 2020. aasta energia- ja kliimaeesmärgid on juhtinud ELi õigele teele, et tagada kõigile eurooplastele turvaline, taskukohane ja puhas energia. Taastuvate energiaallikate suurema kasutamise ja suurema energiatõhususe valdkonnas on tehtud juba kindlaid edusamme ning EL on puhtale energiale üleminekul esirinnas. ELi üleminek fossiilkütustepõhiselt majanduselt digitaalse ja tarbijakeskse energiasüsteemiga vähese CO₂-heitega majandusele on teoks saamas. Kasvuhoonegaaside heite SKPst lahutamine on jätkunud peamiselt innovatsiooni toel. Samuti on lahti seotud majanduskasv ja energiatarbimine. Energiatootmise ja -nõudluse üleilmne muutumine mõjutab märkimisväärselt geopoliitikat ja tööstuse konkurentsivõimet. See on Euroopa jaoks tõsine väljakutse, kuid loob ka ainulaadseid võimalusi. Seoses sellega tahab EL suurendada oma juhtrolli maailmas puhtale energiale üleminekul, tagades samal ajal kõigile oma elanikele energiapuulgeoleku. Energialiidu abil püüab EL tagada oma kodanikele ja ettevõtjatele kindla, taskukohase, säästva ja puhta energia. Välistegevuses keskendub Euroopa arengukonsensus sellele, et suurendada juurdepääsu taskukohastele, tänapäevastele, usaldusväärsetele ja jätkusuutlikele energiateenustele, suurendada taastuvenergia ja energiatõhususe meetmete kasutamist ning aidata kaasa võitlusele kliimamuutuste vastu. EL stimuleerib erasektori investeeringuid säästva energia sektoris segarahastamise vahendite, ELi välisinvesteeringute kava ja elektrifitseerimise rahastamise algatusega. Selles valdkonnas on abiks ka naabrus- ja laienemispoliitika.	
Peamised suundumused • Euroopa suundumused osutavad majanduskasvu lahtisidumisele energiasisenditest ja nendega seotud kasvuhoonegaaside heitkogustest. Aastatel 1990–2017 vähenes	

kasvuhoonegaaside heide 22 %, SKP aga kasvas 58 %. Energiatootlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitemahukuse näitajad on ELis alates 2000. aastast pidevalt paranenud. • EL püüab saavutada 2020. aastaks seatud energiatõhususe 20 % eesmärgi. Aastatel 2005–2016 vähenes ELi primaarenergia tarbimine 9,9 % ja lõppenergia tarbimine 7,1 %. • EL on saavutamas eesmärki tõsta 2020. aastaks taastuvenergia osakaal lõppenergia tarbimises 20 %-ni. Taastuvenergia kasutamine on ELis viimasel aastakümnel pidevalt kasvanud – aastatel 2005–2016 kasvas see 9,0 %-lt 17 %-ni summaarsest lõppenergia tarbimisest. Kasvu peamised põhjused on olnud prognoositav ELi õigusraamistik, tõhusamad tehnoloogiad, taastuvenergia tehnoloogia kulude vähenemine ja rohkem turule suunatud toetused. • EL sõltub oma energianõudluse rahuldamisel endiselt kütuse impordist kolmandatest riikidest. ELi sõltuvus impordist püsis aastatel 2006–2016 peaaegu muutumatuna (53,6 %), energiatootmine aga vähenes samal ajal 14 %. Samal perioodil on täheldatud primaarenergia tarbimise püsivat vähenemist ligikaudu 10 % võrra. • EL on teinud edusamme taskukohase energia kättesaadavuse parandamisel. Viimastel aastatel esineb vähem võimetust kodu piisavalt soojana hoida. 2017. aastal märkis 8,1 % ELi elanikkonnast, et neil puudub juurdepääs taskukohasele energiale – seda on 2,8 protsendipunkti vähem kui 2007. aastal.
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 26 ELi liikmesriigi skoor 7. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). Seitse ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral EL jätkab liikumist taskukohase, usaldusväärse, säästva ja kaasaegse kõigile kättesaadava energia poole, lähtudes ELi tasandil kokku lepitud ambitsioonikast õigusraamistikust. Aastaks 2030 aitavad ELi põhieesmärgid vähendada vähemalt 40 % kasvuhoonegaaside heitkoguseid, saada vähemalt 32 % ELi energiast taastuvatest energiaallikatest ja suurendada energiatõhusust vähemalt 32,5 %. Need loovad vajaliku aluse põhjalikuks sotsiaalseks muutuseks, mis toob kaasa puhta ja säästva energiaga tuleviku. Energiataristu arendamist toetatakse ka edaspidi Euroopa ühendamise rahastu kaudu. Uue raamprogrammi „Euroopa horisont“ raames on tehtud ettepanek luua ulatuslik teadus- ja innovatsiooniprogramm, mille eelarve energia, liikuvuse ja kliima valdkonnas on 15 miljardit eurot. Kokkuvõttes tähendaks 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku puhul kavandatud kliimaküsimuste süvalaiendamise 25 % eesmärk, et iga neljas euro kulutatakse kliimaga seotud küsimustele, mis on oluline ka energiasektori jaoks. Energialiidu lõpuleviimise tagamiseks on vaja jätkuvat koostööd, sealhulgas aktiivset dialoogi kodanikuühiskonna ja sidusrühmadega, kuna nende panus ja pühendumus on energiasüsteemi ümberkujundamise edu võti.
Võimalused / positiivsed tegurid Käitumisharjumuste muutmine, informeeritud, kaitstud ja võimestatud tarbijad, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ennetav poliitika õiglaseks üleminekuks, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, uued äri võimalused, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, ressursside maksustamine, asjade internet, haridus, digiteerimine, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, vähese CO₂-heittega ringmajandus, vähese ja nullheitega liikuvus, vastupanuvõimeline ühiskond ja mitmepoolsus.
Riskid / negatiivsed tegurid Digiteerimisest tingitud kasvav elektritarbimine, kõikuvad energiahinnad, jätkuv sõltuvus

fossiilkütustest ja nende subsideerimine, muutumatud käitumisharjumused, meetmete rakendamise aeglustumine, väikesed avaliku ja erasektori investeeringud, digitaalne lõhe, kliimamuutused, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, üleminek suhteliselt kulukam keskmise ja madalama sissetulekuga inimestele.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. 2017. aasta mais esitas EL strateegia „Energise Africa“, et anda Aafrika ja ELi partnerlusele uut hoogu. EL on võtnud kohustuse kannustada eelkõige välisinvesteeringute kava raames avaliku ja erasektori investeeringuid säästvasse energiasse Aafrikas ning süvendada strateegilisi liite ja koostööd.

ELi tasand. Energialiidu loomine on komisjoni jaoks saanud põhiprioriteediks. Energialiidu saavutamiseks vajalikud algatused on vastu võetud. Eelkõige tagab 2016. aasta pakett „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ konkurentsivõimelisema, ajakohasema ja puhtama energiasüsteemi, mis toetub kolmele põhieesmärgile: seada esikohale energiatõhusus, saavutada maailmas juhtpositsioon taastuvenergia alal ja pakkuda tarbijale teenuseid õiglase hinnaga.

Liikmesriigi tasand. 2013. aastal allkirjastasid enam kui 40 organisatsiooni (kohalikud omavalitsused ja riikide valitsused, ettevõtted, ametiühingud ja keskkonnaorganisatsioonid) Madalmaades jätkusuutliku majanduskasvu energialepingu, mille eesmärk on suurendada taastuvenergia osakaalu 5,8 %-lt 2015. aastal 16 %-ni 2023. aastal. Lepingus seatakse eesmärgiks üleminek heiteta sõidukitele: 2035. aastaks peaksid kõik uued müüdavad autod ning 2050. aastaks kõik teedel sõitvad autod olema heitevabad.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Budapest on linnapeade pakti liige. See on ELi rahastatud algatus, mis ühendab piirkondi ja linnu, kes on pühendunud ELi kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisele. Alates 2011. aastast on üks Budapesti kuulsamaid vesiravilaid – Szechenyi vesiravila –, selle lähedal asuv loomaaed ja kohalik kaugkütteettevõtte partnerluses, mis vähendab süsinikuheidet ja energiaarveid. Szechenyi vee soojusenergia võetakse kasutusele Budapesti loomaaias, et anda sooja õhku umbes 350 loomaliigile ja ligi 500 taimele 26 hoones.

Ettevõtte tasand. 2008. aastal Lätis Jelgava linnas asutatud energiaettevõtte Fortum Jelgava rekonstrueeris linna küttevõrgu, asendades gaasiküttegaama uue biomassi koostootmisjaamaga, mis kasutab hakkpuitu. Linna kaugküttesüsteem on peaaegu täielikult läinud fossiilkütustelt üle kohalikule taastuvale puiduressursile.

Kodanikuühiskonna tasand. Taastuvenergiakogukonnad on üksused, mille kaudu kodanikud ja/või kohalikud omavalitsused osalevad (ka omanikena) taastuvenergia tootmises ja/või kasutamises. Enam kui 2500 algatusega kogu ELis on nad olnud kesksel kohal energiasüsteemi ümberkujundamise käivitamisel Euroopas. Selliste algatuste kohalik iseloom ja isevastutus suurendab taastuvenergia, eriti tuuleenergia projektide ühiskondlikku omaksvõttu. Samuti vähendavad need kulusid, tehes kättesaadavaks kõige sobivamad asukohad.

Edendada püsivat, kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu, tagada täielik ja tulemuslik tööhõive ning inimväärne töö kõigile

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Euroopa taastumine majanduskriisist aitas kaasa tööhõive pidevale kasvule. Investeeringud on jõudnud peaaegu kriisieelsele tasemele ja riikide rahanduse olukord paraneb, kuigi majanduse taastumine võib osutuda prognoositust aeglasemaks. Majanduskasv ei ole toonud kasu ühtmoodi kõigile kodanikele ja liikmesriikidele, eelkõige on mõnes riigis töötuse määr endiselt kõrge. Investeeringute ja tootlikkuse suundumused näitavad, et majanduse elavdamiseks ja üleminekuks jätkusuutlikumale majanduskasvule demograafiliste muutuste ja digiteerimise pikaajaliste ülemaailmsete väljakutsete raames on võimalik rohkem ära teha. Lisaks jõupingutustele, et saavutada pikas perspektiivis riikide jätkusuutlik rahandus, edendab EL jätkuvalt investeeringuid, eelkõige haridusse, oskustesse ning teadus- ja arendustegevusse, samuti struktuurireforme, et suurendada ettevõtluskeskkonna ning toote- ja tööturu tõhusust. Euroopa investeerimiskava on väga oluline vahend erainvesteeringute kaasamiseks Euroopa majanduse strateegilistesse sektoritesse. Tööturu ja sotsiaalpoliitika parandamiseks kavandatud struktuurireformid peaksid aitama töötajatel omandada keskkonnahoidlikule majandusele üleminekuks vajalikke oskusi ning edendama paremat juurdepääsu tööturule ja võrdseid võimalusi tööturul, õiglasi töötingimusi ning jätkusuutlikke ja piisavaid sotsiaalkaitsesüsteeme. Samuti peaksid need aitama suurendada tööviljakust ja seega palgakasvu. Sotsiaalpartnerite kaasamine reformide kavandamisse ja rakendamisse võib suurendada isevastutust, mõju ja tulemuste saavutamist. Rahvusvahelisel tasandil püüdleb EL kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu poole, aitab luua inimväärsed töökohti ning edendab tööõigust ja inimõigusi. Näited sellistest välismeetmetest on 2017. aasta Euroopa arengukonsensus, ELi välisinvesteeringute kava, ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2015–2019) ning ELi tegevus ELi naabus- ja laienemispoliitika raames. ELi kaubanduspoliitikaga edendatakse peamiste rahvusvaheliste tööstandardite ja inimõiguste austamist. Rahvusvahelistel suunistel põhinevate vastutustundlike äritavade edendamine on seotud mitme ELi poliitikavaldkonnaga, sealhulgas kaubandusega.

Peamised suundumused

- Eurooplaste keskmine **elatusase** on kõrgem kui kaks aastakümnet tagasi. Aastatel 2002–2017 kasvas reaalne **SKP** elaniku kohta keskmiselt 1,1 % aastas. Viimasel ajal on ELi majandus kasvanud kõige kiiremas tempos alates 2008. aasta kriisi algusest ning SKP reaalkasv jõudis 2017. aastal 2,2 %ni.
- Pärast järsku langust majandus- ja finantskriisi ajal oli **investeeringute** osa ELi SKPs 2017. aastal 20,8 %. Alates 2013. aastast on see kasvanud keskmiselt 1,0 % aastas. Eelduste kohaselt luuakse Euroopa investeerimiskavaga 2020. aastaks 1,4 miljonit töökohta ja suurendatakse ELi SKPd 1,3 %.
- **Tööviljakus** on mõnevõrra kasvanud, kuid selle kasv jääb allapoole majanduslanguse eelseid näitajaid.
- **Tööturul osalemise** stabiilne kasv jätkub, nii et 2017. aastal jõudis see näitaja 73,4 %-ni. Kasvule on kaasa aidanud peamiselt vanemaealised töötajad ja naised. Töötajate koguarv on jõudnud rekordilise 239 miljoni töötajani. Täistööajaga töökohtade arv on suurenenud 2,3 miljoni võrra ning osalise tööajaga töötajate arv on püsinud stabiilsena. Ainuuksi ökotööstuse tööhõive kasvas 2015. aastaks 2000. aastaga võrreldes 47,3 %. **Pikaajaline töötus** väheneb jätkuvalt, kuid moodustab siiski veidi vähem kui poole kogu töötusest. **Noorte töötus**, mis jõudis haripunkti (23,8 %) 2013. aastal, vähenes 2017. aastal 16,8 %-ni. 2017. aastal töötas 7,7 % Euroopa töötajatest mittevabatahtlikult **ajutiste lepingutega**. See vastab 57,7 %-le kõikidest ajutistest töötajatest ja see osakaal on viimase kümne aasta jooksul veidi suurenenud. Peamiselt naisi puudutava mittevabatahtliku **osalise tööajaga tööhõive** osakaal ELis suurenes 2008. aasta 25,6 %-lt 2014. aastal 29,6 %-ni, kuid vähenes 2017. aastal 26,4 %-ni.
- Seoses **palgavaesusega** oli 9,6 % tööga hõivatutest 2017. aastal allpool suhtelise vaesuse piiri. Viimase nelja aasta jooksul on olukord stabiliseerunud, kuid see näitaja on suurem kui

2008. aastal (8,5 %).
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 17 ELi liikmesriigi skoor 8. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). Üheksa ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral EL peab tagama üldise tööhõive kõrge taseme, luues kvaliteetseid töökohti, mis tagavad ülemineku jätkusuutlikkusele, eriti naiste, noorte, eakate, puuetega inimeste, rändajate ja tõrjutud kogukondade jaoks. See aitaks tagada Euroopa sotsiaalse heaolu mudeli asjakohasuse ja jätkusuutlikkuse elanikkonna vananemise ja tootlikkuse aeglase kasvu tingimustes. Ehkki investeringud Euroopa majandusse kasvavad jätkuvalt, vajavad need püsivat toetust, et pääseda kitsaskohtadest. ELi rahvastik ja majanduslik võim kahanevad ning see mõjutab tema positsiooni ülemaailmses majanduskorras. Digiteerimine ja demograafiline areng mõjutavad nii tulevast majanduskasvu kui ka tööturu arengut. Seepärast on vaja rohkem keskenduda ELi suhtelistele eelistele, mis on seotud kvaliteetse hariduse ja suuremate investeringutega teadusuuringutesse ja innovatsiooni, mis peavad edendama sotsiaalset kaasatust ja keskkonnasäästlikkust. Jätkuvad üleminek ringmajandusele ning meetmed sunniviisilise töö ja inimkaubanduse kaotamiseks.
Võimalused / positiivsed tegurid Oskuste täiendamine ja ümberõpe, digiteerimine, teadusuuringud ja innovatsioon, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ühiskondlik surve jätkusuutlike tootmisahelate loomiseks, tehisintellekt, uued tehnoloogiad, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, vähese CO₂-heitega ringmajandus, sotsiaalmajandus ja sotsiaalmajanduse ökosüsteemide arendamine, keskendumine vastupanuvõimelisele ühiskonnale, mitmepoolsusele, avatud ja õiglasele kaubandusele, teadusuuringutele ja innovatsioonile.
Riskid / negatiivsed tegurid Aeglane tootlikkuse kasv, oskuste mittevastavus tööturu nõudlusele, uute digitehnoloogiate aeglane levik ning tehnoloogiliste muutuste mõju töötajatele ja konkreetsetele sektoritele, sotsiaalne ebavõrdsus, piirkondlikud ja territoriaalsed erinevused, demograafiliste muutuste mõju ning rände ja sundrände roll, keskkonnaseisundi halvenemine ja kliimamuutused, geopolitiiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, tagasipöördumine majandusliku protektsionismi juurde kõikjal maailmas, raskused tootlikkuse mõõtmisel üha enam mittemateriaalses majanduses, tööturu killustatus ja töökohtade ebakindlus, digitaalne lõhe, andmekaitse, töö- ja eraelu tasakaal.
Poliitika põhisuunad
ELi tasand. Euroopa investeerimiskava ehk nn Junckeri kava on olnud investeerimiskliima parandamisel väga edukas. 2018. aasta juulis saavutas Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (EFSI) esialgse eesmärgi investeerida 315 miljardit eurot ning 2018. aasta detsembriks on selle raames alates 2015. aastast kasutusele võetud 371 miljardi euro ulatuses täiendavaid investeeringuid kõikjal ELis. Toetatud on enam kui 750 000 töökohta loomist. See näitaja kasvab 2020. aastaks prognooside kohaselt 1,4 miljonini. Rohkem kui 850 000 väikest ja keskmise suurusega ettevõtjat (VKEd) saavad kasu paremast juurdepääsust rahastamisele. Taristu- ja innovatsioonikomponendi raames Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi poolt eraldatavate rahaliste vahenditega toetatakse vähemalt 40 % ulatuses projektkomponente, mis toetavad kliimameetmeid kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppega.
Liikmesriigi tasand. Tšehhi Vabariik muutis 2017. aastal tööaja ja puhkustega seotud õigused

paindlikumaks, tugevdas kollektiivlääbirääkimiste protsessi, muutis lepinguõigust, kollektiivse koondamise korda ja kaugtööd käsitlevaid sätteid ning tugevdas selliseid töö ja eraelu tasakaalu vahendeid nagu kodus töötamine.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Belgias asuv Genti linn kasutab korrapäraselt Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid, et toetada pagulaste ja romade integratsiooni tööturul. Näiteks projektiga „Labour Team IEM“ (2015–2017) pakuti romadele kohandatud juhiseid. Peamine eesmärk oli aidata vähemalt 190 Euroopa-sisesel rändajal, enamjaolt romadel, tööturule siseneda. Projekt jätkub Euroopa Sotsiaalfondi toetusel ka 2018.–2019. aastal.

Ettevõtte tasand. Euroopa Investeeringuspank annab 7,5 miljoni euro suuruse laenu (mida toetab Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond) ettevõttele Greenfiber International SA, et rahastada Rumeenias ringlussevõttu ja ringmajanduse projekti. Projekt aitab luua 280 täistööajaga töökohta ning suurendada kogutud ja töödeldud jäätmete kogust enam kui 50 000 tonni võrra aastas.

Kodanikuühiskonna tasand. 2014. aastal loodi Portugali riiklike kodanikuühiskonna katusorganisatsioonide koalitsioon, et valmistada ette ühine seisukoht ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 kohta. Koalitsioon korraldas riiklikke konsultatsioone, veebiküsitlusi ja kohalikke seminare, et arutada ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga 2030 seotud ootusi, sealhulgas neid, mis on seotud kestliku arengu 8. eesmärgiga.

	Ehitada vastupidav taristu, toetada kaasavat ja säästvat industrialiseerimist ning innovatsiooni
--	--

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Transpordi-, energia- ja digisektori suure jõudlusega taristu on väga oluline, et luua hästi ühendatud ja integreeritud EL, kus kodanikud ja ettevõtjad saavad täiel määral kasu nii vabast liikumisest ja ühtsest turust kui ka piisavast sotsiaalsest taristust. Seetõttu käsitletakse muu hulgas transpordi-, energia- ja digisektori üleeuroopalistes võrkudes integreeritud viisil vajadust vastupidava, jätkusuutliku, sujuva ja uuendusliku taristu järele. Strateegilise tähtsusega on ka investeeringud kosmosetaristusse. Euroopa tööstus on tugev ja on säilitanud maailmaturul paljudes sektorites juhtpositsiooni. EL hõlbustab üleminekut arukale, uuenduslikule ja jätkusuutlikule tööstusele, mis toob kasu kõigile kodanikele. Kuigi ELi SKP kasvab, vähenevad kasvuhoonegaaside heitkogused, mis viitab heitkoguste majanduskasvust lahutamisele. Euroopa poliitika on suunatud sellele, et tööstus saaks tegutseda vastutustundlikul ja jätkusuutlikul viisil, samuti töökohtade loomisele, Euroopa konkurentsivõime suurendamisele, investeeringute ja innovatsiooni soodustamisele puhta ja digitehnoloogia valdkonnas ning tööstuse muutustest kõige enam mõjutatud Euroopa piirkondade ja töötajate kaitsmisele. ELi rõhuasetus teadusuuringutesse ja innovatsiooni investeerimisele ning digitehnoloogiale üleminek aitab meil ülemaailmselt konkurentsivõime püsida ning rohkem töökohti ja äriühinguid luua. EL on maailma kõige avatum teadus- ja innovatsiooniala, kuid kasvu ja levikut on vaja parandada, sest uuendused ei too alati kaasa uusi turu- ja kasvuvõimalusi. Ettevõtlussektori investeeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni peavad hoogustuma, sest need moodustavad praegu ainult 1,3 % SKPst, millega EL jääb maha Hiinast (1,6 %), Ameerika Ühendriikidest (2 %) ja Jaapanist (2,6 %). Üleminek digitehnoloogiale on oluline tegur üleminekul vähese CO₂-heittega ringmajandusele ja ühiskonnale. Rahvusvahelisel tasandil toetab Euroopa arengukonsensus kvaliteetse, vastupidava ja kliimasõbraliku taristu kavandamist, ehitamist ja kasutamist, et edendada võrdset ja taskukohast juurdepääsu kõigile, majanduskasvu, kaubandust ja investeeringuid.

Siin on abiks ka ELi kaubandus-, laienemis- ja naabruspoliitika.

Peamised suundumused

- **Töötlev tööstus** annab kaks kolmandikku ELi ekspordist, pakub tööd 36 miljonile inimesele (üks viiest Euroopa töökohast) ning aitab hoida Euroopa kodanike kõrget elatustaset.
- Tööstusprotsesside ja toodete kasutamisega seotud **kasvuhoonegaaside heide** vähenes aastatel 2000–2016 rohkem kui 17 %. Paranemist näitab asjaolu, et ajavahemikul 2000–2016 vähenes tööstuses energiatarbimine 17 %.
- **Investeeringud teadus- ja arendustegevusse.** Euroopas tehakse 20 % üleilmsetest teadus- ja arendustegevuse investeeringutest ja koostatakse kolmandik kõigist kvaliteetsetest teadusväljaannetest ning Euroopa on maailmas juhtival positsioonil sellistes tööstussektorites nagu farmaatsiatooted, kemikaalid, masinaehitus ja moetööstus. Kaks suurimat teadus- ja arendustegevusele kulutajat on ettevõtlussektor (65 %) ja kõrgharidussektor (23 %). Valitsemissektori osakaal oli 2016. aastal 11 %.
- **Patenditaotluste** arv ELis kasvas enne majanduskriisi märkimisväärselt ning on pärast seda jäänud samale tasemele.
- **Ettevõtja sotsiaalne vastutus.** 77 % ELi ettevõtjatest lisab oma aruandlusse ettevõtja sotsiaalse vastutuse ning paljud neist aitavad kaasa ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku äritegevuse lõimimisele kestliku arengu eesmärkidega.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on kümne ELi liikmesriigi skoor 9. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 73 (100 palli skaalal). Tulemus erineb liikmesriigiti märgatavalt. Kümme ELi liikmesriiki on maailma esikahekümmes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Euroopa näitab teed jätkusuutlikuma ja kaasavama tööstuse poole. Majanduslikud, ühiskondlikud ja keskkonnanalased muutused kiirenevad, nagu ka tehnoloogilised läbimurded sellistes valdkondades nagu robotika, asjade internet, tehisintellekt ja energiasüsteemid. Infotehnoloogial põhinev automatiseerimine muudab traditsioonilisi tootmisprotsesse ja töö laadi. Tööstus on järjest rohkem lõimunud üleilmsete väärtusahelatega ning sisaldab olulist teenuste komponenti. Uued ärimudelid muudavad järsult traditsiooniliste turgude toimimist. Innovatsioon ja lisandväärtuse loomine teevad läbi põhjalikke muutusi, kuna peale kasvab uus põlvkond tarbijaid, kes soovivad, et väärtuse loomine toimuks koostöös, ning ootavad jätkusuutlikku äritegevust, toodete ühenduvust ja seda, et toodete sooritusvõimet saaks reaalajas mõõta. Andmed muutuvad uueks konkurentsifaktoriks. Suureneb nõudlus toorainete järele. Lisaks hakkab nappima loodusvarasid ja kliimamuutused annavad üha enam tunda, mistõttu kasvab hüppeliselt nõudlus säästvate toodete, ringtarbimise ja heiteta või vähese heitega toodete järele ning vaja on keskkonnahoidlikke uuendusi. Euroopa suurendab investeeringuid teadusuuringutesse, innovatsiooni ja vastupidavasse taristusse, muu hulgas ELi järgmise teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ kaudu.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, tehisintellekt, asjade internet, täielik digiteerimine, koostööl põhinev ja CO₂-neutraalne ringmajandus, keskendumine vastupanuvõimelisele ühiskonnale, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, vastutustundlik ja kestlik kaevandamine ja hanked, jätkusuutlik rahastamine, avaliku ja erasektori partnerlus, ühisrahastamine ja haridus, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Väikesed avaliku ja ettevõtlussektori investeeringud, sealhulgas teadusuuringutesse ja innovatsiooni, muutuvad väärtusahelad, oskuste mittevastavus tööturu nõudlusele, muutused

ülemaailmses nõudluses, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, sotsiaalne ebavõrdsus, elanikkonna vananemine, kliimamuutused ja keskkonnaohud, mis on seotud kasvava nõudlusega loodusvarade järele, lõhe linna ja maa vahel.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. Tänu suuremale täpsusele ja usaldusväärsusele pakuvad Euroopa satelliitnavigatsiooniprogrammid Galileo ja EGNOS paremat positsioneerimis- ja ajastamisteavet, millel on märkimisväärne positiivne mõju paljudele Euroopa teenustele ja toodetele, mida inimesed iga päev kasutavad, alates auto navigatsiooniseadmest kuni mobiiltelefoni ning kriitiliste, hädaolukorrale reageerimise teenusteni. Maa Jälgimise Grupp (GEO) edendab keskkonnavaatluste rakendusi kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kliimakokkuleppe toetamiseks.

ELi tasand. Üleeuroopalised võrgud peavad rahuldama vajadust vastupidava, sujuvalt ühendatud ja uuendusliku taristu järele transpordi-, energia- ja digitaalsektoris. Nende eesmärk on pakkuda ühenduvust kõigile ELi piirkondadele ja anda seeläbi panus kodanike kaasamisse kõikides Euroopa piirkondades. Taristu ehitatakse ja seda kohandatakse nii, et see peaks vastu kliimamuutustega seotud ohtudele, edendades samal ajal kaasatust, innovatsiooni ja töökohtade loomist.

Liikmesriigi tasand. Rootsi on ELis innovatsiooniliider, kellel on suured avaliku ja erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse, suur hulk patenditaotlusi, innovaatilised VKEd ja suur osa tööhõivest teadmismahukates sektorites. Lisaks on investeeringud tootmisse kasvanud kiiremini kui ELi keskmine ja tööstusliku tootmise energiatõhusus on väga suur.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Temaatiline aruka spetsialiseerumise platvorm tööstuse moderniseerimiseks pakub sarnaste aruka spetsialiseerumise prioriteetidega piirkondlikele korraldusasutustele võimalust teha üksteise pädevuste alusel koostööd, jagada taristut, suurendada mõju ja arendada ühiseid investeerimisprojekte.

Ettevõtte tasand. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond on aidanud Eesti ettevõttel toota energiasalvesti (nn ultrakondensaator), mis on tavalise akuga võrreldes 100 korda võimsam ja peab vastu miljon laadimistsükli. Ettevõtte on kogunud 15 miljonit eurot, et ehitada Saksamaale tootmisüksus, mis võimaldab toota aastas miljoneid uusi ultrakondensaatoreid.

Vähendada ebavõrdsust nii riikide sees kui ka nende vahel

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Nagu vaesus, on ka ebavõrdsus mitmetahuline mõiste. See hõlmab ebavõrdsust nii tulemuste kui ka võimaluste osas, nt sissetulekute ebavõrdsust, sotsiaalkaitse ebavõrdsust kättesaadavust ning ebavõrdsuse põlvkondadevahelist ülekandumist. Võimaluste ebavõrdsus põhjustab sissetulekute ebavõrdsust. ELis on toimunud sissetulekute ühtlustumine ning elatustase on enamikus liikmesriikides kriisist taastunud. Euroopa riikide majandus on küll taastumas, kuid samal ajal on kasvanud mure majanduskasvu kaasavuse pärast. Sissetulekute ebavõrdsus ELis tervikuna on viimastel aastatel stabiliseerunud, aga selle tase on endiselt liiga kõrge. Tõrjutud

ja haavatavad rühmad, nagu puuetega inimesed, sisseerändajad ja etnilised vähemused (sh romad), kodutud, üksikud vanurid ja lapsed, kannatavad eriliste ebavõrdsuse vormide all. Nende sotsiaal-majanduslik kaasatus on jätkuvalt ebapiisav. Ebavõrdsus võib takistada majanduskasvu ja makromajanduslikku stabiilsust ning vähendada sotsiaalset ühtekuuluvust. Püsivalt kõrge ebavõrdsuse tase ELi partnerriikides kõikjal maailmas ohustab enamiku kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks tehtavaid edusamme. Ülemaailmne ebavõrdsus võib suurendada ka rännet ELi. Vastuseks hiljutistele probleemidele rändevaldkonnas on komisjon teinud tööd selle nimel, et reageerida viivitamata ning luua jätkusuutlik ja kriisikindel süsteem tulevikuks. Väga oluline on rändevoogude jätkusuutlik haldamine. ELi välistegevus, sealhulgas välis- ja julgeolekupoliitika, arengupoliitika, laienemis- ja naabruspoliitika ning ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika, aitavad võidelda ebavõrdsuse põhjustega väljaspool Euroopat. Näiteks Euroopa arengukonsensus edendab põhimõtet, et kedagi ei jäeta kõrvale, ning kohustab võtma meetmeid, et vähendada tulemuste ebavõrdsust ja edendada võrdseid võimalusi kõigile.

Peamised suundumused

- **Netotulu.** ELi riikide vahelised majanduslikud erinevused on aja jooksul vähenenud. Enamikus liikmesriikides kasvas leibkonna kasutada olev korrigeeritud kogutulu elaniku kohta. 2017. aastal oli see keskmiselt 4,4 % suurem 2008. aasta kriisieelsest tasemest. ELi liikmesriikides on sissetulekud ühtlustunud, kuna netotulu väiksema sissetulekuga liikmesriikides, nagu Rumeenia, Bulgaaria ja Poola, on kasvanud kiiremini kui ELi keskmine.
- **Sissetulekute ebavõrdsus.** ELi liikmesriikides keskmiselt oli 2017. aastal kõige rikkama 20 % leibkondade sissetulek 5,1 korda suurem kui kõige vaesema 20 % sissetulek. See tähendab, et erinevus on ikka veel suurem kui enne kriisi (2009. aastal 4,9 korda). Siiski on see suhtarv vähenenud võrreldes 2016. aastaga (5,2), mis annab märku veidi parematest väljavaadetest vähendada ELi liikmesriikides sissetulekute ebavõrdsust. Sissetulekute ebavõrdsuse stabiliseerumist ELi liikmesriikides on näha ka siis, kui vaadelda väiksema sissetulekuga 40 % elanikkonnast. Vastav näitaja oli 2008. ja 2012. aastal 21,2 %, langes 2016. aastal 20,9 %-ni ja tõusis 2017. aastal taas 21,2 %-ni.
- **Võimaluste ebavõrdsus.** Võimaluste ebavõrdsuse oluline aspekt on vanemate sotsiaal-majandusliku seisundi mõju laste haridustasemele. Vastavalt 2015. aasta rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) testile oli kõige ebasoodsama sotsiaal-majandusliku taustaga ELi õpilastest loodusteadustes madala õppeedukusega 33,8 %, nende kõige soodsamas olukorras eakaaslastest aga vaid 7,6 %. Liikmesriigiti erinesid need näitajad oluliselt.
- **Arenguabi.** EL on jätkuvalt maailma juhtiv abiandja – ta annab üle 50 % ülemaailmsest arenguabist ja aitab sellega kaasa ebavõrdsuse vähendamisele kõikjal maailmas. Arenguriikidele mõeldud ELi rahastamise kogusumma, mis hõlmab avaliku ja erasektori rahavooge, on alates 2001. aastast enam kui kahekordistunud, mis tähendab aastas keskmiselt 6,4 %-list kasvu.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 13 ELi liikmesriigi skoor 10. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). 11 ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

EL ja liikmesriigid töötavad selle nimel, et tagada ELis kaasav ja jätkusuutlik majanduskasv, mis on ebavõrdsuse vähendamiseks vajalik tingimus. Nad ühendavad tõhusad, tulemuslikud ja

piisavad sotsiaalkaitse- ja tugiteenused, hea hariduse, mis pakub kõigile võrdseid võimalusi, ning hästi toimivad tööturud, mida toetab tõhus tööturupoliitika. See ei võimalda mitte ainult vähendada ebavõrdsust ELi liikmesriikide vahel, vaid oluliselt vähendada ebavõrdsust ka liikmesriikide sees. Tehnoloogia areng, eelkõige tehisintellekti kasutuselevõtt, peab olema hästi hallatud, et vältida digitaalset lõhet. Mis puudutab rändesuundumusi, siis on selge, et ükski ELi liikmesriik ei saa ega tohiks jääda üksi suure rändesurve alla. EL vähendab veelgi ebaseadusliku rände stiimuleid, päästab elusid ja kindlustab välispiiri, rakendab tugevat ühist varjupaigapoliitikat ja seadusliku rände poliitikat ning aitab samal ajal seaduslikke rändajaid ja pagulasi ELi tööturule ja ühiskonda integreerida. Välistegevuses jätkab EL võitlust ebavõrdsuse vastu väljaspool Euroopat.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, sotsiaalne heaolu (nt maksusüsteemid ning sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasamise süsteemid, tööturupoliitika, eluasemepoliitika, tervishoid, lastehoid, haridus, oskused ja elukestev õpe), transport ja digitaalne juurdepääs, mis käsitleb ebavõrdsuse ruumilist mõõdet, võitlus pettuste ja korruptsiooni vastu, jätkusuutlik rahandus, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Võimaluste ebavõrdsus, vananev ühiskond, leibkonna koosseisu muutumine (nt üheliikmelised leibkonnad), sotsiaalse heaolu lõhe, kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, tagasipöördumine majandusliku protektsionismi juurde kõikjal maailmas.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. Euroopa arengukonsensus edendab põhimõtet, et kedagi ei jäeta kõrvale, ning kohustab võtma meetmeid, et vähendada tulemuste ebavõrdsust ja edendada võrdseid võimalusi kõigile. ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika eesmärk on maksimeerida kaubandussoodustuste, kaubanduslepingute ja investeerimislepingute potentsiaali töökohtade loomisel ning töökaitse kõrge taseme ja investeringute tagamisel partnerriikides, eelkõige arenguriikides, aidates sellega kaasa ebavõrdsuse vähendamisele.

ELi tasand. Paljud Euroopa sotsiaalõiguste samba 20 põhimõttest puudutavad kõigile võrdsete võimaluste tagamist ning õiglust ja kaasatust tööturul ja ühiskonnas. Sambale on lisatud ELi sotsiaalvaldkonna tulemustabel, milles jälgitakse suundumusi ja tulemusi kõikjal ELis. Euroopa poolaasta on samba peamine rakendusmehhanism ning seda on veelgi tugevdatud, et keskenduda sotsiaalsele õiglusele, ebavõrdsusele ja kaasavamale majanduskasvule. ELi ühtekuuluvuspoliitikaga edendatakse sotsiaalset kaasatust ning võideldakse vaesuse ja diskrimineerimise vastu.

Liikmesriigi tasand. Küprose maksu- ja toetuste süsteem on muutunud sissetulekute ebavõrdsuse vähendamisel tõhusamaks. Selle ümberjaotav mõju on pärast kriisi (aastatel 2009–2016) peaaegu kahekordistunud. Näiteks 2014. aastal kehtestas Küpros garanteeritud miinimumsissetuleku kava, mis aitab ühtlasi luua stiimuleid töötamiseks. Kaval on oluline positiivne mõju vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamisele ning see on aidanud tugevdada sotsiaalset turvavõrku.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Tšehhi Vabariigi Brno kohaliku omavalitsuse poolt läbi viidud perekondade eluaseme katseprojekt „Housing First for Families“ näitab, et kohalik omavalitsus on kodutuse probleemiga tegelemisel koos kogukonna partneritega esirinnas. Projekti raames pakutakse 50-le roma ja mitteroma perekonnale, varjupaiga elanikele ja muudele kodututele munitsipaalkorterit. Katseprojekti põhjal võeti vastu tegevuskava Brnos perele kodutuse probleemi lahendamiseks aastatel 2018–2025.

Ettevõtte tasand. La Bolsa Social on Hispaanias esimene ühisrahastamise platvorm

investoritele ja ettevõtjatele, kes soovivad tekitada positiivset sotsiaalset mõju. Äriühing ühendab sotsiaalse mõju investorid ettevõtetega, et edendada kestliku arengu eesmäärke. La Bolsa Social on rahastanud 10 sotsiaalse ja keskkonnamõjuga ettevõtet 1,8 miljoni euroga. Viis neist on keskendunud sellele, et tagada puuetega inimestele juurdepääs teabele, ühiskondlikule elule ja avalikule ruumile.

Kodanikuühiskonna tasand. Rootsi projekt „Leib Bergslagenis“ kasutab traditsioonilise leiva küpsetamise kursuseid sisserändajate integreerimise ja kutseõppe pakkumise vahendina. Projektis kasutati füüsilist tegevust dialoogi lähtepunktina ning koolitatud vabatahtlikud hõlbustasid osalejate vahelist arutelu.

Muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, vastupidavaks ning säästvaks

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Linnad on tänapäeva majandus-, keskkonna- ja sotsiaalprobleemide keskmeks. Rohkem kui 70 % ELi kodanikest elab linnapiirkondades ning linnades luuakse umbes 85 % ELi SKPst. Linnad ja kogukonnad on eurooplaste heaolu ja elukvaliteedi jaoks olulised, sest need on majandusliku ja sotsiaalse arengu ning innovatsiooni keskused. Nad meelitavad inimesi rohkete haridus-, tööhõive-, meelelahutus- ja kultuurivõimalustega. Samal ajal seisavad ELi linnad silmitsi selliste probleemidega nagu rändesurve ja sotsiaalne tõrjutus, ummikud, sobivate eluasemete puudus, lagunev taristu, suurenev õhusaaste jpm. Ka on linnad kliimamuutuste ja loodusõnnetuste tagajärgede suhtes eriti tundlikud. Komisjon, liikmesriigid ja Euroopa linnad pingutavad ühiselt, et tugevdada Euroopa ja liikmesriikide poliitika linnamõõdet. Kooskõlas ÜRO uue linnade tegevuskavaga tugevdab EL linnapiirkondade vastupidavust katastroofide ja kliimaga seotud ohtude ärahoidmise kaudu ning reageerib koordineeritumalt linnadega seotud probleemidele. Rahvusvahelisel tasandil püütakse Euroopa arengu-, välis- ja julgeoleku-, laienemis- ja naabruspoliitika abil linnade elamistingimusi parandada. Euroopa arengukonsensus esitab vajadust keskenduda rohkem linnadele ja kohalikele omavalitsustele kui olulistele osalejatele kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

Peamised suundumused

- **Olmejäätmete ringlussevõtu määr** suurenes aastatel 2007–2016 kokku 11 protsendipunkti võrra.
- **Eluasemete kvaliteet** on ELis viimase kuue aasta jooksul paranenud. Nende ELi elanike osakaal, kelle elamistingimustes esineb tõsiseid puudujääke, vähenes 2007.–2017. aastal 4,8 protsendipunkti võrra, 13,1 %ni.
- Linnades elavatel inimestel oli parem juurdepääs **ühistranspordile**. Vaid 9,7 % linnaelanikest teatas suurtest või väga suurtest raskustest, võrreldes 37,4 %ga maapiirkondade elanikest.
- Endiselt esineb märkimisväärsed väga suure **õhusaastega** piirkondi, kuigi kokkupuude tahkete peenosakeste põhjustatud õhusaastega vähenes aastatel 2010–2015 peaaegu 20 %.
- **Tehislik maakate** elaniku kohta suurenes 2015. aastaks võrreldes 2009. aastaga 6 % võrra. Kuna Euroopa on üks kõige enam linnastunud maailmajagusi, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et peatada mulla degradeerumine.
- Euroopa linnapeade pakti tegevuskavade seotud **kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused** suutsid vähendada kasvuhoonegaaside heidet 23 % ja lõppenergia tarbimist

18 % ning tegid tööd selle nimel, et suurendada kohaliku energiatootmise osakaalu 2020. aastaks 19 %ni tarbitavast energiast.
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 23 ELi liikmesriigi skoor 11. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). Kümme ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral Prognooside kohaselt suureneb Euroopas linnelanike osakaal 2050. aastaks veidi enam kui 80 %ni. EL ja selle liikmesriigid teevad kõigil valitsemistasanditel kodanikuühiskonna, ettevõtete ja teadlastega koostööd, et luua tulevikuühiskonna jaoks pidevalt arenev linn. Euroopa linnad on kodanike jaoks jätkuvalt tõmbekeskused, mis pakuvad paremaid töövõimalusi ja sotsiaalteenuseid ning paremat elukvaliteeti. Et tagada hea ühiselu, töötavad Euroopa linnad kaasaval viisil kõigi tasandite sidusrühmadega sellistes valdkondades nagu eluase, energia, liikuvus, vesi, kliimameetmed, vaesuse kaotamine, ebavõrdsus, ringmajandus, vastupidavus ja turvalisus. Euroopa linnadest saavad arukad linnad, kus traditsioonilised võrgud ja teenused on tõhusamad ning kasutatakse digi- ja telekommunikatsioonitehnoloogiaid oma kodanike ja ettevõtete hüvanguks.
Võimalused / positiivsed tegurid Arukas spetsialiseerumine, linnade partnerlus, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika (nt linnade ühine juhtimine, mitmeid sidusrühmi hõlmavad platvormid), säästva linnalise liikumiskeskonna kavad, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, digiteerimine, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, jagamismajandus, vähese heitega ühistransport, aktiivne liikuvus (jalgsi käimine ja jalgrattasõit) ning vastav taristu, teadusuuringud ja innovatsioon, vähesaastavad hooned, linnapõllumajandus ja linnade rohealad.
Riskid / negatiivsed tegurid Keskkonnaseisundi halvenemine ja kliimamuutused, saaste, vananev ühiskond, kuritegevus ja julgeolekuohud, pettus ja korruptsioon, sotsiaalne ebavõrdsus, eluasemehindade tõus.
Poliitika põhisuunad
EL rahvusvahelisel tasandil. Arengu valdkonnas on komisjonil Euroopa Liidu koostööle kolmandate riikide linnade ja omavalitsustega uus lähenemisviis, millega suunatakse ELi välistoetust linnade planeerimisele, rahastamisele ja juhtimisele. ELi tasand. ELi linnade tegevuskava käivitati 2016. aasta mais Amsterdamis paktiga. See kujutab endast uut mitmetasandilist töömeetodit, millega arendatakse koostööd liikmesriikide, linnade, komisjoni ja teiste sidusrühmade vahel, et edendada Euroopa linnades majanduskasvu, elukeskkonda ja innovatsiooni ning teha kindlaks ja lahendada sotsiaalseid probleeme. Keskendudes konkreetsetele prioriteetidele sihtotstarbelise partnerluse raames, soovitakse ELi linnade tegevuskavaga parandada linnapiirkondade elukvaliteeti. Liikmesriigi tasand. Praegune surve Iirimaa eluasemesektorile on osalt elamuehituse järsu languse tagajärg. 2016. aastal algatas Iirimaa valitsus eluasemete ja kodutuse tegevuskava, mille eesmärk on suurendada eluasemete pakkumist kõikides omavalitsustes. Tegevuskaval on viis sammast, et lahendada konkreetseid probleeme: vähendada kodutust, kiirendada sotsiaalmajade ehitust, ehitada rohkem kodusid, parandada üürisektorit ja kasutada olemasolevaid eluasemeid. Piirkondlik ja kohalik tasand. „Global Nachhaltige Kommune“ (ülemaailmsed säästvad omavalitsused) on projekt, mida rakendatakse Saksamaa Nordrhein-Westfaleni piirkonnas, kus toetatakse 15 kohalikku omavalitsust, alates väikestest, keskmise suurusega ja suurtest

linnadest kuni maapiirkondadeni. Nad saavad süsteemset toetust kestliku arengu strateegia väljatöötamisel nende individuaalsete kohalike probleemide lahendamiseks, lähtudes kestliku arengu eesmärkide üldisest raamistikust. Seda lähenemisviisi on rakendatud ka teistes Saksamaa piirkondades.

Ettevõtte tasand. Portugali Grande Porto piirkonna omavalitsustevaheline jäätmekäitlusettevõtte LIPOR vastutab sellega seotud omavalitsusüksustes toodetavate olmejäätmete haldamise, taaskasutamise ja käitlemise eest. LIPOR investeeris ja lõi vana prügila asemele pärast keskkonna ja maastiku taastamist seikluspargi. Ta lõi ala mängimiseks, vaba aja veetmiseks ja treenimiseks.

Kodanikuühiskonna tasand. Eesti vabaühendus Linnalabor tegeleb säästvate ja kaasavate linnade arendamisega. Linnalabor nõustab kohalikke omavalitsusi, tutvustab Eestis moodsaid suundumusi ja suurendab inimeste teadlikkust elukeskkonnast.

	Tagada säästev tarbimine ja tootmine
Euroopa Liit täna	
Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade Säästva tarbimise ja tootmise eesmärk on vähendada Euroopa ökoloogilist jalajälge, muutes seda, kuidas me kaupu toodame, levitame ja tarbime ning ressursse kasutame. EL on viimastel aastatel teinud edusamme ressursitõhusaks, keskkonnahoidlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks saamisel, kuid kestliku arengu eesmärkide saavutamise teel on ELis endiselt peamine väljakutse säästev tarbimine ja tootmine, mis nõuab jõupingutuste jätkamist kõigil tasanditel. EL edendab ressursitõhusust, vähendades samal ajal keskkonnamõju üleminekuga ringmajandusele, kus toodete, materjalide ja ressursside väärtust säilitatakse majanduses nii kaua kui võimalik ning minimeeritakse jäätmete ja reostuse teket. ELi ringmajanduse tegevuskavas (2015) esitatud 54 meetet puudutavad kõiki toote- ja materjalitsükli etappe (tootmine, tarbimine, jäätmekäitlus, teiste toorainete turg, innovatsioon ja investeringud, seire) ning viit prioriteetsel valdkonda (plastid, toidujäätmed, kriitilise tähtsusega toorained, ehitus ja lammutamine, biomass ning bioressursipõhised tooted). 2018. aastaks oli üle 85 % meetmetest juba ellu viidud, ülejäänud meetmed aga käivitatud. 2017. aastal käivitati Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvorm, et julgustada ettevõtjaid, avaliku sektori asutusi ja muid sidusrühmi jagama teadmisi ja tutvustama häid tavasid. 2016. aastal loodi ELi toidukao ja toidu raiskamise platvorm. ELi linnade tegevuskava raames loodi selle küsimusega tegelemiseks spetsiaalne partnerlus, et pakkuda välja meetmeid ringmajanduse edendamiseks linnades. Lisaks toetatakse 2018. aastal uuendatud Euroopa biomajanduse strateegiaga ELi tööstusbaasi ajakohastamist ja tugevdamist uute väärtusahelate loomise ning keskkonnahoidlikumate ja kulutõhusamate tööstusprotsesside käivitamise kaudu. Välistegevuses edendab EL oma väärtuspõhise kaubanduskava raames tarneahelate vastutustundlikku haldamist ning õiglasi ja eetilisi kaubandussüsteeme. Ka ELi arengu-, laienemis- ja naabruspoliitika meetmetes rõhutatakse säästva tarbimise ja tootmise tähtsust.	
Peamised suundumused • Majanduskasvu lahtisidumist loodusvarade tarbimisest mõõdetakse ELi ressursi- ja energiatootlikkuse abil. Alates 2001. aastast on EL suurendanud oma ressursitootlikkust 36,4 % (2017) ja energiatootlikkust 29,2 % (2016), mis tähendab suuremat väljundit (SKP)	

kasutatud materjali või energia ühiku kohta.

- Aastatel 2004–2016 vähenes tekkinud **jäätmete hulk** (välja arvatud peamised mineraaljäätmekasutajad) ELis 6,5 %. Aastatel 2004–2014 suurenes veidi **ELi ringlussevõtumäär** (53 %-lt 55 %-ni) ning ringlussevõetava materjali kasutamise määr, mis näitab kogutud jäätmetest saadud materjalide osakaalu üldises materjalikasutuses, kasvas 8,3 %-lt 11,7 %-ni.
- ELi majandus sõltub mujalt maailmast saadud toorainetest. Rohkem kui 60 % ELi füüsilisest koguimpordist on toorained.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 11 ELi liikmesriigi skoor 12. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 60 (100 palli skaalal). Üldiselt on see ELi liikmesriikide jaoks keskmiselt tagantpoolt teine näitaja.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Euroopa peab jätkuvalt keskenduma säästvale tootmisele ja tarbimisele, võttes arvesse survet toorainearvudele ja suhteliselt piiratud kohalike toorainete. Erilist tähelepanu tuleb pöörata metallimaakidele ja kriitilise tähtsusega toorainetele, mis on väga väärtuslikud ning mille puhul Euroopa on impordist eriti sõltuv. Tähelepanu tuleb pöörata ka rasketele ja energiamahukatele toorainetele, nagu tsement, alumiinium, teras ja plastik, pidades silmas nende potentsiaali kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel. Tähelepanu vajavad ka sektorid, kus ressursside kasutamine avaldab keskkonnale eriti suurt mõju (näiteks seoses veekasutuse, reostuse, õhukvaliteedi ja toitainetega), nagu toidusüsteemid ja tekstiil. Tänu jäätmeid käsitlevatele ELi läbivaadatud õigusaktidele ja ELi toidujäätmete alasele tegevuskavale vähendab EL igal aastal tekkivaid toidujäätmeid, et saavutada üldeesmärk vähendada toidujäätmeid aastaks 2030 poole võrra. Jäätmeid käsitlevad õigusaktid suurendavad kohustuslikku ringlussevõtu määra 2030. aastaks 60 %ni, kusjuures paljude pakendimaterjalide ringlussevõtu määrad on sellest kõrgemad. Lisaks kvantiteedile tuleb tähelepanu pöörata ka ringlussevõtu kvaliteedi tõstmisele, ressursside kasutamise ja raiskamise vähendamisele toodete parema kavandamise kaudu ning süsteemsetele lähenemisviisidele, mille eesmärk on hoida tooted ja materjalid kasutuses ning pakkuda väärtust majanduses. Uute toodete, eelkõige plasttoodete ringlusse võetava materjali sisaldust tuleb suurendada.

Võimalused / positiivsed tegurid

Käitumisharjumuste muutmine, ühiskondlik osalus, ühiskondlik surve jätkusuutlike tootmisahelate loomiseks, partnerlus ja osaluspoliitika, haridus, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlikkus, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, ennetav poliitika õiglase ülemineku huvides, tehisintellekt, uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, ühis- ja ringmajandus, biomajandus, digiteerimine, jätkusuutlik rahandus, reformitud maksustamine (nt ressursside ja saaste maksustamine), keskkonnahoidlikud hanked, arukad linnad, asjade internet, avatud ja õiglane kaubandus.

Riskid / negatiivsed tegurid

Traditsioonilised ja konservatiivsed tarbimis- ja tootmismudelid, nende sektorite ja piirkondade vastuseis, mis kaotavad oma traditsioonilise majandustegevuse, regulatiivse keskkonna aeglane muutumine, rahaliste stiimulite puudumine.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. Rahvusvahelisel tasandil on üks ELi algatusi juhtalgatus „SWITCH to green“, mis ühendab ELi ja partnerriikide valitsusi ja sidusrühmi ning keskendub säästva tarbimise ja tootmise tavade omaksvõtmisele erasektoris.

ELi tasand. 2018. aastal võeti vastu uued jäätmeid käsitlevad ELi eeskirjad, mis sätestavad, et 2030. aastaks peavad kõik liikmesriigid korduskasutama või ringlusse võtma 60 % olmejäätmetest ja 70 % pakendijäätmetest ning nad peavad vähendama prügilasse ladestamist aastaks 2035 vähem kui 10 %ni. Esmakordselt nõuavad uued jäätme-eeskirjad, et liikmesriigid võtaksid vastu konkreetseid toidujäätmete tekke vältimise programmid ning vähendaksid ja jälgiksid toidujäätmete hulka ja annaksid selle kohta aru.

Liikmesriigi tasand. Rootsi hiljutine õigusakti ettepanek vähendab remonditööde eest võetavat käibemaksu ja remondikuludega seotud tööjõumakse. Meede vähendab tarbijate kulusid seadmete parandamisele ja julgustab neid tellima remonditöid, selle asemel et seadmeid ära visata ja uusi osta.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Ljubljana on arendanud ELi vahendite abil välja integreeritud jäätmesüsteemi, mis hõlmab 37 kohalikku omavalitsust ja piirkondlikku jäätmekäitluskeskust. Pärast ühinemist ELiga on Sloveenia pealinnas edendatud jäätmete liigiti kogumist ja ringlussevõttu ning vähendatud prügilasse saadetavate jäätmete kogust 59 %. Samuti on investeeritud ennetustegevusse ja korduskasutamisse. Ljubljanas tekib nüüd ühe elaniku kohta jäätmeid 41 % Euroopa keskmisest vähem ja linn otsustas jätta ehitamata kaks kavandatud jäätmepõletustehast.

Ettevõtte tasand. UMICORE on muutnud end 20 aasta jooksul Belgia värviliste metallide kaevandusettevõttest üleilmseks materjalitehnoloogia ja ringlussevõtu grupiks, millel on 10 000 töötajat ja mille käive Belgias, Bulgaarias, Madalmaades ja Prantsusmaal on 10,4 miljardit eurot. Ettevõtte kasutab ringmajanduse mudelit, mille kohaselt taaskasutatakse elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmetest väärtuslikke metalle ja kriitilise tähtsusega tooraineid.

Kodanikuühiskonna tasand. Euroopa Toidupankade Föderatsioon andis koos oma liikmetega 2017. aastal 44 700 nõ eesliinil olevale heategevusorganisatsioonile iga päev 4,1 miljonit toidukorda, millest sai kasu 8,1 miljonit inimest. Seda tehakse tihedas koostöös toidukäitlejatega, et säästa toitu, mis läheks muidu raisku, ja teha see abivajajatele kättesaadavaks.

Võtta kiiresti meetmeid kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Kliimamuutused on meie põlvkonna üks suurimaid globaalseid probleeme. Võitlus kliimamuutuste vastu nõuab ülemaailmseid meetmeid, et vähendada maailma kasvuhoonegaaside heitkoguseid. EL on olnud esirinnas rahvusvaheliste jõupingutuste tegemisel ülemaailmse kliimaleppe saavutamiseks. Rahvusvaheline üldsus, sealhulgas EL, on võtnud endale kohustuse peatada ülemaailmne temperatuuri tõus tuntavalt allpool 2 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega ning jätkata jõupingutusi temperatuuri tõusu piiramiseks 1,5 °C-ni. Need eesmärgid, mida toetavad teadusuuringud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma raames, on sätestatud Pariisi kokkuleppes. EL on võtnud kohustuse vähendada oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2020. aastaks 20 % ja 2030. aastaks vähemalt 40 % (1990. aasta tasemega võrreldes). EL on saavutamas oma 2020. aasta heitkoguste vähendamise eesmärgi ja on kehtestanud 2030. aastaks seatud eesmärgi

saavutamiseks õigusaktid, muu hulgas ambitsioonikad energiatõhususe ja taastuvenergia alased õigusaktid. Alates 2013. aastast toetab kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia meetmeid, mille eesmärk on muuta EL kliimamuutustele vastupanuvõimelisemaks. Kuid EL peab Pariisi kokkuleppe täitmiseks minema sellest kaugemale ning oluliselt vähendama oma sõltuvust fossiilkütustest, mis on endiselt suurel määral subsideeritud. Novembris 2018 esitas komisjon oma strateegilise pikaajalise visiooni jõuka, moodsa, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduse kohta aastani 2050. Selles rõhutatakse, kuidas kõik sektorid ja poliitikavaldkonnad peaksid ülemineku saavutamisele kaasa aitama. Rahvusvahelisel tasandil on kliimaeesmärgid integreeritud ELi välis- ja julgeoleku-, arengu-, laienemis- ja naabruspoliitikasse. Võitlus kliimamuutuste vastu sisaldub ka ELi uue põlvkonna kaubandus- ja investeerimislepingute kaubanduse ja säästva arengu peatükkides ning kuulub lahutamatuks ELi seisukohtade juurde G20s, mis on maailma suuremate majandusriikide peamine foorum.

Peamised suundumused

- EL jätkab **majanduskasvu** edukat **lahtisidumist kasvuhoonegaaside heitest**. Aastatel 1990–2017 kasvas ELi kombineeritud sisemajanduse koguprodukt 58 %, samal ajal kui kasvuhoonegaaside koguheidet vähenes 1990. aastaga võrreldes 22 %. Liikmesriikide tasandil on kasvuhoonegaaside heitkoguste suundumustes pärast 1990. aastat märkimisväärsed erinevusi: mõnes liikmesriigis on heitkogused vähenenud peaaegu 60 %, mõnes aga suurenenud.
- **Energiatarbimise kasvuhoonegaaside heitemahukus** – heide tarbitud energiaühiku kohta – vähenes 2000.–2016. aastal 12,1 %.
- EL püüab saavutada 2020. aastaks seatud **energiatõhususe 20 % eesmärgi**. Aastatel 2005–2016 vähenes ELi primaarenergia tarbimine 9,9 % ja lõppenergia tarbimine 7,1 %. Aastatel 1980–2016 moodustasid **ilma ja kliimaga seotud kahjud** liikmesriikides kokku 410 miljardit eurot 2016. aasta hindades.
- Fossiilkütuste toetused on endiselt suured. ELis eraldati aastatel 2014–2016 fossiilkütuste tootmisele ja tarbimisele aastas ligikaudu 112 miljardit eurot.
- EL püüdleb oma praeguses **mitmeaastasest eelarvest (2014–2020) kliimaga seotud kulude** 20 % üldise eesmärgi poole ning on teinud ettepaneku suurendada seda eesmärki aastatel 2021–2027 vähemalt 25 %-ni.
- Aastatel 2013–2018 kasvas 15-lt 25-ni nende liikmesriikide arv, kellel on olemas riiklik **kliimamuutustega kohanemise strateegia**, ning ülejäänud liikmesriigid teevad selle koostamiseks tööd. 2018. aastal oli hinnanguliselt 26 %-l kõigist ELi linnadest ja 40 %-l üle 150 000 elanikuga linnadest kohalikud kohanemiskavad.
- EL ja selle liikmesriigid on **maailma suurimad kliimameetmete rahastajad**: 2017. aastal eraldasid EL, Euroopa Investeerimispank ja liikmesriigid 20,4 miljardit eurot (üle kahe korra rohkem kui 2013. aastal), et aidata arenguriikidel kliimamuutuste vastu võidelda ja nendega kohaneda. See moodustab ligikaudu poole kogu maailma vastavast abist.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 22 ELi liikmesriigi skoor 13. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 80 (100 palli skaalal). Viis ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

EL on kindlalt otsustanud juhtida kliimamuutuste vastast võitlust ning saavutab 2030. aastaks eesmärgi vähendada oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 40 % võrra võrreldes 1990. aasta tasemega. Komisjon esitas 2018. aasta sügisel Pariisi kokkuleppe kohase ELi

pikaajalise strateegilise visiooni ettepaneku, mis hõlmab viise, kuidas viia kasvuhoonegaaside netoheide ELis 2050. aastaks nulli. Komisjon esitas põhjaliku visiooni, kuidas muuta Euroopa majandus tänapäevasemaks, konkurentsivõimelisemaks ja vastupidavamaks ning sotsiaalselt õiglasemaks kõigi eurooplaste jaoks, jätmata kedagi tagaplaanile. EL peab jätkama kliimameetmete eestvedamist ja nõudma, et kõik maailma suuremad saastavad riigid seaksid selles valdkonnas pärast 2030. aastat kõrgemaid eesmärgi. Selles kontekstis on jätkuvalt prioriteediks tugevdada kaugeleulatuvat ülemaailmset reaktsiooni kliimamuutuste mõjudele. Ka katastroofiohu vähendamine, kliimamuutustega kohanemine ja nende muutuste leevendamine on jätkuvalt tähtsal kohal. EL jätkab koostööd rahvusvahelistel foorumitel, näiteks Rahvusvahelises Tsiivilnunduse Organisatsioonis ja Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis.

Võimalused / positiivsed tegurid

Puhas energia ning vähese ja nullheitega liikuvus, vähese CO₂-heitega ringmajandus, biomajandus ja säästvad tootmisahelad, käitumisharjumuste muutumine, osaluspoliitika, ennetav poliitika õiglasemaks üleminekuks, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, uuenduslik ja jätkusuutlik rahastamine, avaliku ja erasektori partnerlus, keskkonnahoidlikud hanked, reformitud maksustamine (nt ressursside kasutamise ja saaste maksustamine), haridus, keskkonnahoidlik digiteerimine, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, vastupanuvõimeline ühiskond, mitmepoolsus, keskkonnahüvede ja -teenuste kasutuselevõtt.

Riskid / negatiivsed tegurid

Ebapiisavad avaliku ja erasektori investeeringud, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, tagasipöördumine majandusliku proteksionismi juurde kõikjal maailmas, sotsiaalne ebavõrdsus, suurenev energiatarbimine ja digiteerimise negatiivne keskkonnamõju, ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse jätkuv hävitamine, õiguskeskkonna aeglane muutumine.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. ELi ülemaailmne kliimamuutuste liit (GCCA+) püüab tihendada poliitilist dialoogi ja toetada arenguriike võitluses kliimamuutuste vastu.

ELi tasand. Kohalikud omavalitsused on peamised osalejad, kes aitavad võidelda kliimamuutuste vastu kodanikele kõige lähemal asuval tasandil. ELi linnapeade pakt koondab tuhandeid kohalikke omavalitsusi, kes on vabatahtlikult võtnud kohustuse rakendada ELi kliima- ja energiaeasid. Samuti on see aidanud märkimisväärselt suurendada kohalikul tasandil teadlikkust vajadusest valmistuda kliimamuutuste mõjuks, kusjuures kohalikud kohanemismeetmed ja vastupanuvõime mängivad olulist rolli inimeste ja nende varade kaitsmisel.

Liikmesriigi tasand. Prantsusmaa on teinud rohkem kui 20 000 elanikuga omavalitsusüksustele (kus elab 90 % Prantsusmaa elanikkonnast) kohustuslikuks võtta vastu kohalikud kliimakavad, mis peavad sisaldama ka kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise küsimusi. 2018. aastal oli ligikaudu 75 % Prantsusmaa omavalitsusüksustest koostanud kohaliku leevenduskava ja ligikaudu 55 % oli koostanud kohaliku kohanemiskava. Need näitajad on 2–5 korda suuremad kui riikides, kus sellist riiklikku regulatsiooni ei ole.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Horvaatias Prelogis asuval geotermaalelektrijaamal on võimalik kasutada geotermilise vee täielikku energiasisaldust: termalvee soojus ja vees lahustunud põhjaveegaasides (nt metaanis) sisalduv energia aitavad tagada, et elektrijaam on peaaegu 100 % vaba kasvuhoonegaaside heitest. See võib olla eeskujuks geotermiliste ressursside säästlikumaks kasutamiseks ning seda on võimalik kopeerida Euroopas ja mujal maailmas.

Ettevõtte tasand. HYBRIT (Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology) on kolme Rootsi suuretevõtte 2016. aasta algatus. Selle eesmärk on luua rauatootmisprotsess, mille puhul kasvuhoonegaaside heide on nullilähedane ning rauamaagi hapnik eemaldatakse kivisöekoksi asemel vesinikgaasi abil.

Kodanikuühiskonna tasand. Euroopa solidaarsuskorpus on ELi algatus, mille raames võiks 2020. aastaks eraldada rohkem kui 40 miljonit eurot, et luua noorte kogukonnakesksed vabatahtliku tegevuse võimalused kliimameetmete ja keskkonna valdkonnas. Üks näide on Soome Vänö Vänneri projekt, mis võimaldas noortel itaallastel anda Turu saarestikus panuse jätkusuutlikkusse ja keskkonnasõbralikesse maastikukujunduslahendustesse, aidates sellega kaasa positiivsetele kliimameetmetele.

	Kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mereressursse, et saavutada kestlik areng
Euroopa Liit täna	
Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade 28 ELi liikmesriigist 23-l on merepiir. ELi rannajoon on seitse korda pikem kui USA-l ja neli korda pikem kui Venemaal. Koos äärepoolsete piirkondadega on ELil maailma suurim mereterritoorium. EL ja tema naaberriigid jagavad nelja peamist merepiirkonda: Läänemeri, Vahemeri, Must meri ja Atlandi ookeani kirdeosa. Nende merede keskkonnaseisundit mõjutavad kõige enam elupaikade muutmine, ülepüük, reostus ja hapestumine. Euroopa rannikul on väga hea suplusvee kvaliteet, kuid inimtegevusest tulenevad orgaanilised ja keemilised saasteained ning merepraht kujutavad Euroopa mereökosüsteemidele jätkuvalt tõsist ohtu: 2018. aasta alguses oli ainult 40–58 % ELi rannikuvete keemiline seisund hea. ELi keskkonnapoliitika, sealhulgas merestrategia raamseadus, ja integreeritud merenduspoliitika moodustavad raamistiku neile probleemidele terviklike lahenduste väljatöötamiseks. On tehtud ettepanek kehtestada uued kogu ELi hõlmavad eeskirjad Euroopa randadest kõige sagedamini leitava kümne ühekordselt kasutatava plasttoote kohta ning kaotatud ja mahajäetud püügivahendite kohta, mis kokku moodustavad 70 % mereprügist. Tänu uutele eeskirjadele asub Euroopa juhtivale kohale selle kogu maailma mõjutava probleemi lahendamisel. EL toetab ranniku- ja merealade ülemaailmset kaitset. ELi rahvusvahelise ookeanide majandamise kavaga, milles käsitletakse meie ookeanide tulevikku, kehtestati üldraamistik ookeanide rahvusvahelise majandamise tugevdamiseks, et tagada ookeanide ohutus, turvalisus ja puhtus ning seaduslik ja säästev kasutamine. Lisaks sellele sisaldavad ELi kaubandus- ja investeerimislepingud sihtotstarbelisi sätteid loodusvarade (nagu merede bioloogiline mitmekesisus ja kalavarud) säästva majandamise ja kaitsmise kohta. ELi Maa seire programm Copernicus annab samuti tulemusi ookeanide seire valdkonnas, et parandada vee kvaliteeti.	
Peamised suundumused • 2012. aastast kuni 2016. aasta lõpuni on merekaitsealade pindala Euroopas peaaegu kahekordistunud (6 %-lt 10,8 %-ni ELi merepinnast) ning see suureneb jätkuvalt, peamiselt tänu ELi merealade Natura 2000 võrgustikule. 2016. aastal ületasid kolm Euroopa piirkonda Aichi bioloogilise mitmekesisuse 10 % eesmärgi (Läänemeri, Vahemeri ja Must meri) ning Atlandi ookeani kirdeosa oli eesmärgile väga lähedal (9,9 %). • Valdava osa üksikute mereelupaikade ja -liikide kaitsestaatus on viimase kättesaadava hinnangu kohaselt ebasoodne. Alates 1988. aastast on ookeanide happesus pidevalt ja murettekitavalt kasvanud. Alates 2008. aastast on saavutatud märkimisväärset edu	

merekeskkonna hea keskkonnaseisundi määratlemisel, jälgimisel ja hindamisel, mis on eeltingimus, et mõõta edusamme puhaste ja tervete ookeanide ja merede saavutamisel. • Atlandi ookeani kirdeosas, kust pärineb 75 % ELi kalasaagist, on kalavarude jätkusuutlikkus paranenud. Jätkusuutlikul tasemel püütud majanduslikult tähtsate kalavarude osakaal on kasvanud 34 %-lt 2007. aastal 60 %-ni 2015. aastal. Vahemere ja Musta mere kalavarud ei liigu jätkusuutlikkuse poole niisama kiiresti. Vahemeres on üle 80 % varudest ülepüütud. • ELis on sinine majandus 2,5 korda suurem kui lennundus- ja kaitsetööstus kokku. Selle käive on 566 miljardit eurot aastas (7,2 % rohkem kui 2009. aastal) ja see annab tööd 3,5 miljonile inimesele (5 % rohkem kui 2014. aastal), mida on vastavalt 7,2 % ja 2 % rohkem kui 2009. aastal. Mitmes ELi liikmesriigis on sinine majandus kasvanud kiiremini kui riigi majandus tervikuna. Ühendkuningriigis, Hispaanias, Itaalias, Prantsusmaal ja Kreekas on Euroopa suurim sinine majandus.
Rahvusvaheline pingerida Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on nelja ELi liikmesriigi skoor 14. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 60 (100 palli skaalal). Viis ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes. Kokkuvõttes on see ELi liikmesriikide jaoks madalaim näitaja ning liikmesriikide vahel on suured erinevused.
Euroopa Liit aastal 2030
EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral EL tegutseb aktiivselt rahvusvahelise ookeanide majandamise kujundamisel kõikidel rahvusvahelistel foorumitel ning kahepoolses koostöös peamiste üleilmsete partneritega, võttes arvesse, et umbes 60 % ookeanidest on väljaspool riikliku jurisdiktsiooni piire. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha valdkondade- ja piiriüleses koostöös, eelkõige piirkondlikul tasandil, et lahendada praegusi ja esilekerkivaid probleeme. Meetmetele annab uut hoogu ÜRO mereteaduse aastakümme (2021–2030), milles EL aktiivselt osaleb. EL jätkab kaitsealade loomise ning nende tõhusa ja teaduspõhise haldamise edendamist. On vaja täiendavaid jõupingutusi, et saavutada jätkusuutlik kalandus, eelkõige Vahemere ja Musta mere piirkonnas. Endiselt on probleemiks merereostus, sealhulgas plastid, müra ja põllumajandusest pärit toidained. Uute plastijäätmete sisenemine ookeanidesse võib aja jooksul väheneda, kuid juba praegu ookeanis olev plast avaldab jätkuvalt negatiivset mõju. Laevaheitmete ja muude saastevormide, eelkõige toitainete ja müra vähendamiseks on vaja tõhusamaid meetmeid. Euroopa sinine majandus on jätkuvalt edukas. Hinnangute kohaselt võib ülemaailmne sinine majandus 2030. aastaks kahekordistuda. Euroopa jaoks tähendaks see 10,8 miljonit töökohta ja rohkem kui triljoni euro suurust käivet. 2021. aastaks on kõik ELi veed ökosüsteemipõhiste mereruumi planeeringutega kaetud.
Võimalused / positiivsed tegurid Rahvusvaheline ja piirkondlik ookeanide majandamine, käitumisharjumuste muutumine, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, suurandmed, maa seire, tehisintellekt, veealused ja uued tehnoloogiad (nt molekulaarteadus), teadustegevus ja innovatsioon, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, keskkonnahoidlikud hanked, reformitud maksustamine (nt ressursside kasutamise ja saaste maksustamine), asjade internet, haridus, digiteerimine, koostööl põhinev ja vähese CO₂-heitega ringmajandus.
Riskid / negatiivsed tegurid Keskkonnaseisundi halvenemine ja kliimamuutused, reostus, vastutustundetu turism, ülepüük, ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük, sotsiaalne ebavõrdsus.
Poliitika põhisuunad
EL rahvusvahelisel tasandil. 2017. aastal käivitatud Atlandi ookeani alaste teadusuuringute

liit on ELi, Brasiilia ja Lõuna-Aafrika koostööprojekt, mille eesmärk on süvendada teaduslikke teadmisi mereökosüsteemide ning ookeanide, kliimamuutuste ja toidu seoste kohta.

Liikmesriikide koostöö. EL, selle liikmesriigid ja partnerid töötavad konkreetsete meetmete kallal, et saavutada 2020. aastaks terve ja tootlik merekeskkond Läänemeres, Atlandi ookeani kirdeosas ja Vahemeres, lähtudes seirest ja hindamisest. Lisaks edendab EL üksikute survetegurite osas täiendavaid ambitsioonikaid piirkondlikke algatusi, näiteks 2017. aasta kohustus vähendada Läänemere laevade NO_x-heidet 80 %, et võidelda piirkonna eutrofeerumise probleemiga.

Liikmesriigi tasand. Hiljuti nimetas Prantsusmaa uued merekaitsealad. Nende hulka kuulub suurim Natura 2000 mereala nimega „Mers Celtiques – Talus du golfe de Gascogne“, mille pindala on üle 62 320 km². Need pakuvad kaitset rifielupaikadele ja liikuvatele mereliikidele, harilikule pringlile ja afaliinile.

Piirkondlik ja kohalik ning ettevõtte tasand. Projekt „Puhas saarestik“ on Itaalia Toscana maakonna poolt koos Itaalia Keskkonnaministeeriumi, Unicoop Firenze ja muude ühendustega juhitud mitut sidusrühma hõlmav avaliku ja erasektori partnerlus. See käivitati 2018. aasta aprillis koostöös ühe kaluriühistu kümne laevaga. Projekti eesmärk on puhastada meri prügist. Partnerluse abil pakutakse kaluritele majanduslikke stiimuleid koguda püügivahenditesse jäänud plasti ja tuua see sadamas asuvatesse kogumispunktidest. Merest kogutud plast võetakse ringlusse.

Kodanikuühiskonna tasand. WWF Austria juhitud projekt „Fish Forward“ hõlmab 17 partnerit, kes teevad koostööd tarbijate, ettevõtlussektori ja valitsusasutustega, et toetada sotsiaalselt õiglast ja kliimateadlikku mereandide tootmist ja tarbimist. Sellega tagatakse kalavarude vastutustundlik majandamine ja jälgitavus, mis aitab kaasa ookeanide ja mereressursside säästvale kasutamisele.

Kaitsta ja taastada maismaa ökosüsteeme ning propageerida nende säästvat kasutamist, majandada metsi säästvalt, võidelda kõrbestumise vastu ning peatada ja pöörata ümber mulla degradeerumine ja peatada bioloogilise mitmekesisuse hävimine

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

ELi loodust käsitlevate õigusaktide ja ELi 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia alusel on tehtud märkimisväärsed edusamme poliitiliste raamistike ja teadmistebaasi tugevdamisel. Pärast sajandeid kestnud metsade hävitamist ja metsade seisundi halvenemist on Euroopa metsad taastunud ning katavad enam kui 40 % ELi territooriumist, kuid nende kaitsestaatust on vaja parandada. Loodusvarad seavad meie sotsiaal-majanduslikele süsteemidele ökoloogilised piirid („planeedi taluvuspiirid“). Valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise platvormi hiljutised aruanded näitavad selgelt, et nii mulla degradeerumine kui ka bioloogilise mitmekesisuse vähenemine avaldavad inimühiskonnale püsivat ja laastavat mõju. Tehtud edusammudele vaatamata on meie tootmis- ja tarbimisharjumustest tulenev surve Euroopa ja ülemaailmsele looduskapitalile endiselt suur ning tõenäoliselt kasvab. Planeedi taluvuspiiride ületamine ähvardab takistada elatusaseme tõusu või selle koguni tagasi pöörata. Rahvusvahelisel tasandil kasutab EL selle tegevuskava edendamiseks oma välispoliitikat. Ta toetab aktiivselt mitmepoolseid keskkonnalepinguid, julgustab partnerriike oma poliitikat muutma, edendab

ettevõtja sotsiaalsed vastutust ja vastutustundlikku ettevõtlust ning integreerib keskkonnaküsimusi kõigisse meetmetesse.

Peamised suundumused

- Suurenenud on **Natura 2000 võrgustiku kaitsealade** arv ja nende alade jaoks võetud kaitsemeetmed, millest on praeguseks (2018) teatatud peaaegu 70 % puhul aladest. 2017. aastal oli ELis kaitse all üle 790 000 km² maismaaelupaiku, mis hõlmab 18,2 % ELi maismaast. Liikmesriikides on kaitstud alade osakaal kõige suurem Sloveenias (37,9 %), Horvaatias (36,6 %) ja Bulgaarias (34,5 %).
- ELi loodusseisundi aruanne **liikide ja elupaikade kaitsestaatus** kohta näitab, et paljud liigid ja elupaigad ei ole soodsa kaitsestaatuses. Kogu ELis oli 2012. aastal ainult 23 % hinnatud liikidest ja 16 % hinnatud elupaikadest soodsa staatusega ning ainult 52 % linnuliikidest oli turvalise staatusega. Üldisemalt andis **bioloogilise mitmekesisuse** strateegia aastani 2020 vahearuanne kinnitust, et bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ja ökosüsteemi teenuste kahjustumine ELis on jätkunud.
- 2015. aastal katsid **metsad 41,9 % kogu ELi maismaast**. Aastatel 2009–2015 suurenes metsade osakaal ELi kogupindalast 2,6 %.
- Keskkonnaseisundi aruandes (Euroopa Keskkonnaagentuur, 2015) toodi välja Euroopa **muldade kehv seisukord**. Jõupingutused mulla vee-erosiooni vähendamiseks ja leevendamiseks on andnud mõningaid positiivseid tulemusi: võttes arvesse ühise põllumajanduspoliitika meetmete võimalikku mõju mullaerosioonile, vähenes 2000.–2012. aastal 14 % ELi nende piirkondade hulk, kus mulla vee-erosiooni oht on hinnanguliselt suur. Kuid hoolimata jõupingutustest, mida on tehtud pinnase katmise piiramiseks, on maa tehisaladeks muutmine ELis aastate jooksul kiirenenud, nii et aastatel 2012–2015 oli see kasv ligikaudu 6 % suurem kui aastatel 2009–2012. Lisaks on 45 % ELi põllumajandusmaast vaene orgaanilise aine sisalduse poolest (mis mõjutab mulla viljakust ja bioloogilist mitmekesisust).

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 19 ELi liikmesriigi skoor 15. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 70 (100 palli skaalal). 14 ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Praegused ülemaailmsed ja Euroopa hinnangud näitavad jätkuvat suundumust bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ning maa ja ökosüsteemi seisundi halvenemise poole koos kahjulike tagajärgedega ökosüsteemi teenustele (toit, vesi, materjalid, energia jne), mis ohustab Euroopa majandustoodangut ja heaolu. ELi looduskaitsealaste õigusaktide rakendamisel tuleb palju rohkem pingutada, et EL oleks 2030. aastaks oluliselt parandanud linde ja elupaiku käsitlevate eeskirjadega kaitstud liikide ja elupaikade kaitsestaatus. Samuti tuleb kiirendada metsade bioloogilise mitmekesisuse taastamist. EL peab etendama tähtsat rolli 2020. aasta lõpus Hiinas Pekingis toimuval bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste 15. konverentsil, kus võetakse eelduste kohaselt vastu uus 2020. aasta järgse perioodi ülemaailmne bioloogilise mitmekesisuse raamistik, et vältida bioloogilise mitmekesisuse vähenemist maailmas.

Võimalused / positiivsed tegurid

Käitumisharjumuste muutumine, ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ühiskondlik surve jätkusuutlike tootmisahelate loomiseks (agroökoloogia, mahepõllumajandus), ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, keskkonnahoidlikud hanked, looduspõhiste lahenduste ulatuslikum kasutuselevõtt, reformitud

maksustamine (nt ressursside kasutamise ja saaste maksustamine), haridus, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, koostööl põhinev ja vähese CO₂-heitega ringmajandus, vastupanuvõimeline ühiskond, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus, säästev turism.

Riskid / negatiivsed tegurid

Keskkonnaseisundi halvenemine ja kliimamuutused, keskkonnaskeptsism ja sellega seotud poliitika tagasipööramine, lühiperspektiivile keskendumine, vastuseis muutustele toiduainete tootmises, väikesed avaliku ja erasektori investeeringud, geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, sotsiaalne ebavõrdsus.

Poliitika põhisuunad

ELi tasand. EL võttis 2017. aastal vastu loodust, rahvast ja majandust käsitleva tegevuskava. Kava eesmärk on kiirendada ELi õiguse rakendamist ja liikumist strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgi poole peatada ja ümber pöörata bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste vähenemine ning võtta paremini arvesse sotsiaal-majanduslikke eesmärke. Seda täiendati algatusega, mille eesmärk on peatada tolmeldajate arvukuse vähenemine ELis ja anda panus ülemaailmsetesse kaitsealastesse jõupingutustesse.

Liikmesriigi tasand. Hiljuti Prantsusmaal vastu võetud seadusega „Bioloogilise mitmekesisuse, looduse ja maastike taastamine“ loodi uus Prantsusmaa bioloogilise mitmekesisuse amet. 4. juuli 2018. aasta bioloogilise mitmekesisuse kavas rõhutatakse, kui oluline on tegeleda kliimamuutustega ja bioloogilise mitmekesisusega seotud probleemidega koos, ning see hõlmab uusi eesmärke maa netohõivamisest loobumise, linnade haljasalade, agroökoloogia ja mullakaitse valdkonnas, samuti keskkonnateenuste, tolmeldajate ja ökosüsteemide taastamiseks tehtavate maksetega seotud meetmeid.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Saksamaa Baden-Württembergi liidumaa suurendas looduskaitsealade rahastamist 10 aasta jooksul 30 miljonilt eurolt 90 miljoni euroni. Rahvusparkide loomine ja ökosüsteemide taastamine toovad kasu nii põllumajandustootjatele kui ka majandusele, sealhulgas idufirmadele, kes toodavad pakkepaberit bioloogiliselt mitmekesisest rohumaadest, ning loodusturismi sektorile.

Ettevõtte tasand. 59 Austria põllumajandustootjat, SPAR ja WWF on loonud projekti „Healthy Soil for Healthy Food“ raames tugeva liidu. SPAR stimuleerib mulla säästvat majandamist, tagades toodetud köögiviljade müügi ning makstes põllumajandustootjatele boonust 30 eurot mullas ladustatud CO₂ tonni kohta. Projekti tulemuslikkuse jälgimiseks kasutatakse mullaproove.

Kodanikuühiskonna tasand. Kreeka ornitoloogiaühing, WWF-i Kreeka haru, Bulgaaria linnukaitseühing ja Kuninglik Linnukaitseelts ühendasid jõud, et peatada raipekotka populatsiooni vähenemine Balkanil. Nad laiendasid oma piiriülest lähenemisviisi ka teistele liigi lennuteele jäävatele riikidele.

Toetada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi, et saavutada säästev areng; tagada õiguskaitse kõikidele ning luua kõikidel tasanditel tõhusad, vastutustundlikud ja kaasavad institutsioonid

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

EL on olnud üks edukamaid rahuprojekte maailmas. Tänu esmakordselt 1957. aastal allkirjastatud Euroopa aluslepingutele võib EL vaadata tagasi 60-le rahu, demokraatia ja solidaarsuse aastale. 2012. aastal pälvis EL Nobeli rahupreemia Euroopas rahu, leppimise, demokraatia ja inimõiguste edendamise eest. Õigusriigi põhimõtte ja ELi põhiväärtuste edendamine ja kaitsmine on ELi üks põhiprioriteete nii liidusiseselt kui ka välissuhetes. Siin on väga oluline roll toimivatel kohtusüsteemidel. Need tagavad, et kodanikud saavad oma õigusi täiel määral kasutada ning ettevõtjad saavad kasu ühtse turu õiguskindlusest ja heast investeerimiskeskonnast. EL julgustab liikmesriike parandama oma kohtusüsteemide sõltumatust, kvaliteeti ja toimimist, muu hulgas tõhusa järelevalve abil Euroopa poolaasta ja ELi õigusemõistmise tulemustabeli abil. Üldisemalt tagab komisjon õigusriigi põhimõtte ja muude ELi põhiväärtuste austamise kõigi tema käsutuses olevate vahenditega. Euroopa riikide üks probleeme on korruptsioon, mis seab ohtu usalduse demokraatlike institutsioonide vastu ja vähendab poliitilise juhtkonna usaldusväärsust. Komisjonil on poliitiline mandaat jälgida korruptsioonivastast võitlust ning rakendada ELi terviklikku korruptsioonivastast poliitikat. Välistegevuses aitab EL oma välis- ja julgeolekupoliitika abil hoida rahvusvahelist rahu ning aitab partnerriikidel reageerida ebastabiilsetele olukordadele, luua vastutustundlikud ja läbipaistvad institutsioonid, edendada osaluspõhist otsustusprotsessi ning tagada kaasavad ja usaldusväärsed valimised. Inimõigused, sooline võrdõiguslikkus, kaasamine ja mittediskrimineerimine on Euroopa arengukonsensuse keskmes. Liit aitab rahu ja stabiilsust säilitada ka oma laienemis- ja naabruspoliitika abil. Eelkõige edendab EL aktiivselt õigusriigi põhimõtteid, õigusreformi, võitlust korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, julgeolekut, põhiõigusi ja demokraatlikke institutsioone ning aitab kandidaatriikidel neis valdkondades tulemusi saavutada.

Peamised suundumused

- Inimeste **hinnangul on olukord kuritegevuse, vägivalla ja vandalismi valdkonnas** paranenud. 2016. aastal tundis 13,0 % Euroopa elanikkonnast, et need probleemid neid puudutavad. See näitaja on 2,9 protsendipunkti võrra väiksem kui 2007. aastal.
- 2018. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel näitab, et võrreldes 2010. aastaga on liikmesriikide **kohtusüsteemide tõhusus** paranenud või püsinud stabiilsena peaaegu kõigis liikmesriikides, välja arvatud üksikud erandid. Mitmes liikmesriigis on menetlused tsiviil- ja kaubandusajades siiski veel väga pikad.
- ELi **valitsemissektori kulutused kohtutele** kasvasid aastatel 2007–2016 enam kui 11 %, ulatudes 2016. aastal veidi rohkem kui 50 miljardi euron. See kasvumäär oli veidi väiksem kui SKP kasv.
- 2018. aastal hindas 56 % ELi elanikest oma riigi **kohtute ja kohtunike sõltumatust** väga heaks või üsna heaks, mis tähendab nelja protsendipunkti suurust kasvu võrreldes 2016. aastaga.
- Organisatsiooni Transparency International **korruptsiooni** tajumise indeksi kohaselt olid ELi liikmesriigid 2017. aastal jätkuvalt kõige vähem korrumpeerunud riikide hulgas ning moodustasid poole maailma 20st kõige vähem korrumpeerunud riigist.
- **Õigusriigi** olukord mõnes liikmesriigis tekitab küsimusi, mida käsitletakse mitmetes ELi tasandi meetmetes.

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on 19 ELi liikmesriigi skoor 16. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 70 (100 palli skaalal). Üheksa ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

EL jätkab rahumeelsel teel. Liit aitab rahu ja stabiilsust säilitada ka oma laienemis- ja naabruspoliitika abil. EL edendab aktiivselt õigusriigi põhimõtteid, õigusreformi, võitlust korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, julgeolekut, põhiõigusi ja demokraatlikke institutsioone ning aitab ka kandidaatriikidel neis valdkondades edu saavutada. ELi välissuhted ja arengupoliitika aitavad samuti kaasa rahu hoidmisele mujal maailmas. Lisaks jätkab EL õigusriigi põhimõtte edendamist ja toetamist oma liikmesriikides. Teatavates liikmesriikides on vaja rohkem pingutada, et parandada kohtusüsteemide toimimist, kvaliteeti ja sõltumatust. Rahvusvahelisel tasandil on mitmes riigis märgata liikumist autoritaarsete valitsemissüsteemide poole. Demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi edendamine jäävad ELi jaoks seega nii sisepoliitikas kui ka välissuhetes põhiprioriteediks. EL jätkab tööd õiguskaitse kättesaadavuse parandamiseks, pettuste ja kuritegevuse tõkestamiseks ning tekkivate julgeolekuohtude käsitlemiseks, tihendades veelgi koostööd ja teabevahetust ELi liikmesriikide politsei- ja õiguskaitseasutuste vahel, ning edendab selles valdkonnas rahvusvahelist koostööd.

Võimalused / positiivsed tegurid

Põhiõiguste austamisega kooskõlas olevad kultuurilised väärtused, ühiskondlik osalus ja osaluspoliitika, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, haridus, digiteerimine, tehisintellekt ja uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, vastupidav taristu ja ühiskond, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus ning arenguabi.

Riskid / negatiivsed tegurid

Geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine, ränne ja sundränne, tagasipöördumine majandusliku proteksionismi juurde kõikjal maailmas, rahvusvahelise koostöö puudumine, õigusriigi probleemid, populism, sotsiaalne ebavõrdsus.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. Konfliktimineraale käsitlevates 2017. aasta ELi eeskirjades on sätestatud tina, tantaali, volframi ja kulla ELi importijate tarneahelaga seotud hoolsuskohustus, mis peab tagama, et need on hangitud vastutustundlikult, ilma et oleks otseselt või kaudselt rahastatud relvastatud konflikte või toetatud inimõiguste rikkumist ohtlikes ja konfliktipiirkondades.

ELi tasand. 2017. aastal asutati sõltumatu Euroopa Prokuratuur, millel on volitused uurida ELi finantshuve kahjustavaid kuritegusid ja esitada vastavaid süüdistusi. Euroopa Prokuratuur peaks pärast kolmeaastast ülesehitusetappi asuma oma ülesandeid täitma 2020. aasta lõpus. See on otsustav samm võitluses ELi eelarvega seotud pettuste, korruptsiooni ja muude kuritegude vastu.

Liikmesriigi tasand. Prantsusmaa 2017. aasta hoolsuskohustuse seadus kohustab äriühinguid rakendama meetmeid, millega tagatakse, et nende tütarettvõtjad, tarnijad ja alltöövõtjad järgivad kõikjal maailmas häid sotsiaalseid, keskkonnaalaseid ja eetilisi tavasid. Seaduse eesmärk on suurendada äriühingute teadlikkust nende rollist tragöödiate ärahoidmisel Prantsusmaal ja mujal ning tagada, et ohvrid saavad hüvitist kahju eest, mis on tekkinud sellest, et ettevõtted ei ole järginud uut kohustust rakendada hoolsuskavasid. Seda kohaldatakse enam kui 5000 töötajaga äriühingute suhtes, mille peakorter asub Prantsusmaal, ning enam kui 10 000 töötajaga äriühingute suhtes, mille peakorter asub välismaal.

Ettevõtte tasand. Taani konteinerlaevanduse ettevõtja Maersk Line oli 2011. aastal merenduse korruptsioonivastase võrgustiku asutajate seas. See sektoriülene partnerlus, mis

hõlmab laevaomanikke, lastiomanikke ja teenuseosutajaid, teeb koostööd peamiste sidusrühmadega, sealhulgas valitsuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et teha kindlaks korruptsiooni põhjused merenduses ja neid leevendada.

Kodanikuühiskonna tasand. Slovakkias edendab valitsus kodanikuühiskonna ja valitsusväliste organisatsioonide osalust eri valdkondade avaliku poliitika kujundamises, rakendamises ja kontrollimises. Keskkonnapoliitika valdkonnas on olemas nn roheline kolmepoolne foorum, mis vahendab valitsusväliste osalejate ettepanekuid ja märkusi poliitika kujundamise ja rakendamise protsessis.

17 PARTNERSHIPS
FOR THE GOALS

Tugevdada tegevuskava rakendamise meetodeid ja taaselustada kestliku arengu alane ülemaailmne partnerlus

Euroopa Liit täna

Hetkeseis / kvalitatiivne ülevaade

Kestliku arengu eesmärgid on ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia rakendamise läbiv mõõde. Strateegias esitatakse visioon ELi ühisest tegevusest maailmas. Euroopa arengukonsensus annab raamistiku ELi ja liikmesriikide arengupoliitika ühisele lähenemisviisile, mis põhineb kestliku arengu eesmärkidel. Tuginedes poliitikavaldkondade arengusiduse põhimõttele, on ELi eesmärk maksimeerida sidusust ja luua koostoimet eri poliitikavaldkondade vahel, et toetada partnerriike kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. Praegu on EL maailma suurim ametliku arenguabi andja. Viimase kümne aasta jooksul on rollid tasakaalustunud ning rahastaja ja abisaaja suhtest on liigutud võrdsema partnerluse poole. ELi laienemispoliitikas ja läbivaadatud Euroopa naabruspoliitikas keskendutakse poliitilistele ja majanduslikele alustele, sealhulgas õigusriigi põhimõttele, inimõigustele, demokraatialle ning jätkusuutlikule majanduskasvule ja arengule, mis on täielikult kooskõlas ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030. ELi humanitaartegevus hõlmab tihedat koostööd suure hulga humanitaar- ja arenguvaldkonna ÜRO ja kodanikuühiskonna rahvusvaheliste organisatsioonidega, et edendada inimväärikust. ELi väärtustel põhinev kaubandus- ja investeerimispoliitika, mis on sätestatud strateegias „Kaubandus kõigile“, hõlmab kõiki kestliku arengu eesmärke, integreerides kestliku arengu rakendamise selle kõigis mõõtmetes. EL toetab kindlalt üldist, eeskirjadepõhist, avatud, mittediskrimineerivat ja õiglast mitmepoolset kaubandussüsteemi, mille keskmes on Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO), ning teeb aktiivselt tööd selle nimel, et säilitada ja tugevdada WTO kõiki ülesandeid. EL teeb tihedat koostööd ka teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo (OHCHR), Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), et edendada oma kaubanduspoliitikas inimõigusi ning ettevõtja sotsiaalset vastutust ja vastutustundlikku ettevõtlust, samuti sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid eesmärke. EL tegutseb G20 raames selle nimel, et rakendataks ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ning kestliku arengu eesmärke. EL tugevdab oma eelarve haldamist ja majandusjuhtimist poliitika koordineerimise Euroopa poolaasta kaudu, aidates seeläbi kaasa ülemaailmsele makromajanduslikule stabiilsusele. Parema õigusloome tegevuskava kaudu aitab komisjon suurendada poliitika sidusust.

Peamised suundumused

- EL on **maailma suurim ametliku arenguabi andja** (2017. aastal 75,7 miljardit eurot). Lisaks on ELi üldine ametliku arenguabi ja kogurahvatulu suhe (2017. aastal 0,5 %)

märkimisväärselt parem kui enamiku teiste OECD rahastajate, näiteks Kanada, Jaapani või Ameerika Ühendriikide puhul. Rootsi, Taani, Luksemburg ja Ühendkuningriik on saavutanud eesmärgi kulutada 0,7 % oma kogurahvatulust ametlikule arenguabile (2017).

- **Kaubandussuhted arenguriikidega** on tugevnenud. Eksport võib luua kodumaiseid töökohti ja võimaldada arenguriikidel saada välisvaluutat, mida saab kasutada muude vajalike kaupade importimiseks. ELi import arenguriikidest enam kui kahekordistus aastatel 2002–2017.
- **Vähim arenenud riikidest pärit ELi impordi osakaal** aastatel 2002–2017 kasvas. Sellest hoolimata moodustas peaaegu 50 vähim arenenud riigi osakaal 2017. aastal siiski ainult 2,0 % kogu ELi impordist. Viimase paari aasta jooksul on EL tugevdanud oma rolli vähim arenenud riikide peamise ekspordituruna: ELi osa vähim arenenud riikide kaupade ekspordis kasvas 20,5 %-lt 2012. aastal peaaegu 25 %-ni 2016. aastal. ELile järgnesid Hiina (21 %) ja Ameerika Ühendriigid (8,2 %).
- Väga oluline on arenguriikide abistamine nende **kodumaiste ressursside** suurendamisel. ELi lähenemisviisi partnerriikidele antavale eelarvetoetusele on kohandatud, et paremini edendada kestliku arengu eesmärgi, parandada riikide poliitika tulemuskesksust ning suurendada suutlikkust, toetades rohkem paremat juhtimist ja avaliku sektori finantsjuhtimist, sealhulgas korruptsioonivastaseid meetmeid.
- **Maksukoormuse nihutamine** tööjõult keskkonnale võib aidata luua töökohti ning vähendada ebavõrdsust ja keskkonnasurvet. Keskkonnamaksude osakaal kogu ELi maksumutul on jäänud peaaegu muutumatuks (2002. aastal 6,8 % ja 2017. aastal 6,1 %).

Rahvusvaheline pingerida

Vastavalt ülemaailmsele kestliku arengu eesmärkide indeksile ja 2018. aasta aruandele (Bertelsmann Stiftung ja Sustainable Development Solutions Network) on kuue ELi liikmesriigi skoor 17. kestliku arengu eesmärgi puhul suurem kui 70 (100 palli skaalal). Kolm ELi liikmesriiki on maailma esikahekümnes.

Euroopa Liit aastal 2030

EL praeguste suundumuste / senise olukorra jätkumise korral

Euroopa ja kogu maailma ees seisvad probleemid on keerukamad, rohkem läbipõimunud ja ülemaailmsema kui kunagi varem. Ülemaailmsed partnerlused vaesuse kaotamise ja kõigi muude kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks on hädavajalikud. Rahvusvahelisel tasandil edendab EL seepärast jätkuvalt reeglitel põhineva mitmepoolse rahvusvahelise korra säilitamist ja tugevdamist. Sellise korra keskmes on ÜRO. See on rakendamisvahendite tagamiseks vajalik tingimus. **EL jätkab oma väärtuspõhise kaubanduspoliitika kasutamist kestliku arengu, sealhulgas ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku ettevõtluse edendamiseks, ning toetab jätkuvalt kindlalt Maailma Kaubandusorganisatsiooni.** Näiteks kasutavad EL ja selle liikmesriigid paremate tulemuste saavutamiseks ja tööd kõige tõhusamal viisil jagades ühist kavandamist ja rakendamist kui tõhusaid vahendeid arengukoostöö partnerluste elluviimiseks. See tähendab, et nad määravad ühiselt kindlaks, milline rahastaja peaks millises sektoris töötama. Lisaks suurendavad ELi institutsioonid ja liikmesriigid oma jõupingutusi, et rakendada Addis Abeba tegevuskava, mis on kestliku arengu tegevuskava 2030 rahastamise ülemaailmne raamistik ning milles rõhutatakse teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni rolli. ELi järgmises teadusuuringute ja innovatsiooni programmis „Euroopa horisont“ (2021–2027) rõhutatakse rahvusvahelise teaduskoostöö keskset rolli kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. EL on heas positsioonis enamiku arengu rahastamise 2030. aasta lubaduste puhul. Kestliku arengu partnerlusi edendatakse ka ELi sees.

Võimalused / positiivsed tegurid

Ühiskondlik osalemine ja osaluspoliitika, ettevõtja sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik ettevõtlus, parem õigusloome, haridus, digiteerimine, tehisintellekt, uued tehnoloogiad, teadusuuringud ja innovatsioon, tulemuslik tehnosiire ja teadmiste jagamine, Maa seire,

haridus, vabatahtlik tegevus, ühisrahastamine ja muud uuendusliku rahastamise vormid, jätkusuutlik rahandus, avaliku ja erasektori partnerlus, mitmepoolsus, avatud ja õiglane kaubandus, arenguabi.

Riskid / negatiivsed tegurid

Geopoliitiline ebastabiilsus ja julgeolekuohud, majanduslik proteksionism, rahvusvahelise koostöö puudumine, olemasolevate mitmepoolsete institutsioonide kahjustamine.

Poliitika põhisuunad

EL rahvusvahelisel tasandil. EL osaleb koos teiste G20 partnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonidega G20 algatuses „Kokkulepe Aafrikaga“, mille eesmärk on suurendada investeringuid osalevates Aafrika riikides. EL toetab ka kolmepoolset koostööd – arenenud riigi või mitmepoolse organisatsiooni toetusel loodud lõunasuunalist partnerlust kahe või enama arenguriigi vahel, mis on oluline vahend arenguriikide ja muude sidusrühmade abistamiseks.

ELi tasand. Euroopa välisinvesteeringute kava ja Euroopa Kestliku Arengu Fond esitasid ELi eelarve tagatisena investeeringute käivitamiseks ja suurendamiseks Aafrikas ja selle naabruses. Tähelepanu keskmes on nõrgad ning konfliktidest ja vägivallast mõjutatud riigid, raskesti ligipääsetavad ja vähim arenenud riigid, kes vajavad kõige rohkem abi. Eesmärk on teha kättesaadavaks erasektori investeeringud ja kaasata 2020. aastaks täiendavalt 44 miljardi euro eest investeeringuid.

Liikmesriigi tasand. „Soome, mida soovime aastaks 2050 – Kestliku arengu ühiskondlik lubadus“ on uuenduslik viis kaasata kogu ühiskond kestliku arengu eesmärkide elluviimisse. Selleks et saavutada 2050. aasta visiooni kaheksa eesmärki, on vastu võetud kohustused haldussektori ja muude ühiskondlike osalejate jaoks, nagu äriühingud, omavalitsused, organisatsioonid, haridusasutused ja kohalikud osalejad. Kohustused peavad olema uued ja nende täitmine mõõdetav.

Piirkondlik ja kohalik tasand. Läti kohalikud omavalitsused ja valitsusvälised organisatsioonid osalevad aktiivselt arengukoostöö projektides idapartnerluse ja Kesk-Aasia riikidega (Moldova, Gruusia, Ukraina, Kõrgõzstan jt). Läti kohalike ja piirkondlike omavalitsuste liit on pakkunud pikaajalist eksperdiabi partnerriikide eelarve planeerimiseks, valitsuslääbirääkimisteks, kodanike kaasamiseks otsuste tegemisse ja ettevõtluse edendamiseks.

Ettevõtte tasand. Rahvusvaheline tarbekaupade tootja Unilever on alates ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 vastuvõtmisest olnud kestliku arengu eesmärkide tugev toetaja. Ettevõtte tegevjuht on ÜRO peasekretäri ülemaailmsete eesmärkide tugirühma liige. Unilever oli 2016. aastal ettevõtluse ja kestliku arengu komisjoni kaasasutaja. See tegevus kulmineerus 2017. aastal teedrajava aruandega „Better Business Better World“, milles käsitleti kestliku arengu eesmarke ettevõtete seisukohast.

Kodanikuühiskonna tasand. Itaalia säästva arengu liidu (ASviS) eesmärk on tõsta Itaalia ühiskonna, majanduse sidusrühmade ja institutsioonide teadlikkust ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 tähtsusest ning neid kaasata. **See ühendab rohkem kui 180 kõige tähtsat kodanikuühiskonna institutsiooni ja võrgustikku, samuti ülikoole ja ettevõtteid.**

III LISA. Kokkuvõte kestliku arengu eesmärkide sidusrühmade platvormi panusest aruteludokumenti „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“

Platvormi liikmete kiri

Brüssel, 11. oktoober 2018

Euroopa Komisjoni ja teiste ELi institutsioonide praegustele ja tulevastele juhtidele

Kõigile osalejatele, kellele on oluline inimeste jätkusuutlik elu ning Euroopa keskkonna-, sotsiaal-, majandus- ja juhtimisalane areng

Euroopa inimestele ja valijatele

Selle uue platvormi ja oma aruandega soovime saata tugeva signaali juhtidele, osalejatele ja inimestele nii Euroopa Liidus kui ka mujal: on viimane aeg töötada välja ja viia ellu tulevikku suunatud ja ambitsioonikas strateegia „Jätkusuutlik Euroopa 2030“.

Tuleb märkida, et ükski platvormi liige ei kiida tõenäoliselt heaks kõiki käesolevas aruandes esitatud soovitusi ja seisukohti ning igaühel on õigus jääda käsitletud küsimustes eriarvamusele.

Kuid lühikese aja jooksul oleme püüdnud oma erinevat tausta ja arvamusi ära kasutada ja austada, et tegutseda üheskoos parema ja jätkusuutlikuma Euroopa nimel.

Tugevate ühiste väärtuste, struktuuripoliitika täiustamise ja uuenduslike meetmete ettepanekute kaudu on meie soovitusel seotud tuhandete meeste ja naiste kogemuste ja jõupingutustega avalikus sektoris, kodanikuühiskonnas ja erasektoris. Neil on ühine eesmärk muuta kestliku arengu eesmärgid praktilisteks lahendusteks kodanike heaolu tagamiseks ning keskkonna kaitsmiseks praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks.

Meie aruandes tuuakse välja eri vaatenurgad ning käsitletakse mõningaid keerulisi kompromisse kestliku arengu keskkonna-, majandus-, sotsiaal- ja juhtimismõõtme vahel, millest mõne üle oleme saanud pidada läbirääkimisi, teised aga vajavad rohkem selgitamist ja konsensus otsimist.

Oleme veendunud, et inimeste ja juhtide usaldus ja osalus Euroopa kestvas ümberkujundamises kannab vilja. See nõuab kõigil tasanditel õiglast ja võrdset dialoogi ja partnerlust, kus iga partner võib saada hoolivaks Euroopa kaaskujundajaks, kes töötab kõigi huvides, ning usaldada selle rolli ka teistele. See hõlmab jätkusuutliku Euroopa üldist strateegiat, mis suunab kõiki Euroopa poliitikameetmeid ja programme ning võimendab meie individuaalset ja ühist panust, et tagada kõigile kestlik turvalisus, heaolu ja väärikus.

Oleme uhked seni saavutatu üle, kuid tunneme tungivat vajadust palju rohkem ära teha. Seega võiks kestlikkuse alane dialoog ja koostöö selle platvormi raames – nii sidusrühmade vahel kui ka ELi institutsioonidega – kiiresti areneda ja tihedamaks muutuda.

MARTIN HARPER
Birdlife

MARKUS BEYRER
BusinessEurope

FREDERIC VALLIER
Council of European Municipalities and Regions

ANNEMIE DRIESKENS
COFACE Families Europe

ARNOLDAS ABRAMAVICIUS
European Committee of the Regions

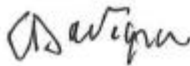
JOHANNES TRIMMEL
CONCORD Europe

LIISA PIETOLA
COPA-COGECA

ETIENNE DAVIGNON
CSR Europe

SILVIA GANZERLA
EUROCITIES

LIINA CARR
European Trade Union Confederation

BRENDA KING
European Economic and Social Committee

FRANCESCO STARACE
ENEL

SASCHA MARSCHANG
European Public Health Alliance

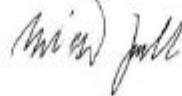
EVA JANE-LLOPIS
ESADE Business School

SUSAN FLOCKEN
European Trade Union Committee for Education

MICHAEL GAEBEL
European University Association

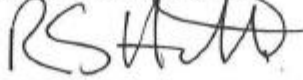
JEREMY WATES
European Environmental Bureau

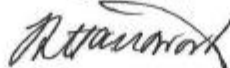
DEJAN BOJANIC
European Youth Forum

RICHART HOWITT
International Integrated Reporting Council

JANA HAINSWORTH
Social platform

LEIDA RIJNHOUT
SDG Watch Europe

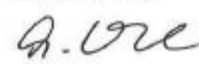
CARL DOLAN
Transparency International

PAUL POLMAN
Unilever

DR. ANDREA KOHL
World Wildlife Fund

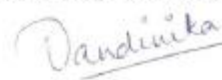
MELLA FREWEN
FoodDrinkEurope

SERGI CORBALAN
Fair Trade Advocacy Office

VANDINIKA SHUKLA
Member acting in personal capacity

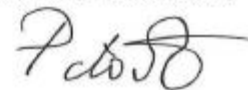
CHRISTIAN THIMANN
Member acting in personal capacity

WIEBE DRAIJER
Member acting in personal capacity

JANEZ POTOCNIK
Member acting in personal capacity

**Kommenteeritud kokkuvõte „Euroopa teel jätkusuutlikuma tuleviku poole“.
Kestliku arengu eesmärkide sidusrühmade platvormi panus aruteludokumenti
„Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“, oktoober 2018**

Euroopa Liidu kestliku arengu eesmärkide rakendamist käsitlev sidusrühmade platvorm – ELi kestliku arengu sidusrühmade platvorm – loodi mais 2017, et toetada ja nõustada Euroopa Komisjoni ja kõiki sidusrühmi, kes tegelevad kestliku arengu eesmärkide rakendamisega ELi tasandil.

Tugevate ühiste väärtuste abil oleme avaliku sektori, kodanikuühiskonna ja erasektori esindajatena teinud usinalt tööd, et anda läbimõeldud soovitusi selle kohta, kuidas muuta kestliku arengu eesmärgid praktilisteks lahendusteks meie praeguste ja tulevaste põlvkondade heaolu nimel nii ELis kui ka mujal. Meie soovitude eesmärk on inspireerida ja suunata komisjoni aruteludokumenti „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“.

Võttes arvesse kaugeleulatuvate eesmärkidega tegevuskava ning kestliku arengu eesmärkide universaalset ja jagamatut olemust, ei ole edasi liikumiseks ühtainust retsepti. Eesmärkide saavutamine nõuab põhjalikku hindamist, et teha kindlaks muudatusi vajavad valdkonnad ning töötada välja sidus poliitika, mis tooks püsivat kasu ühiskonnale, majandusele, juhtimisele ja keskkonnale, võttes arvesse kõigi eesmärkide ja sihtide omavahelisi seoseid ning tegutsedes vastavalt. Meie soovitused annavad ulatusliku ja konsensusel põhineva panuse selle eesmärgi saavutamiseks.

Prioriteetsete meetmetena soovitame ELil töötada välja ja rakendada tervikliku, tulevikku suunatud ja teedrajava strateegia „Jätkusuutlik Euroopa 2030“, millest tuleks juhendada kõigi ELi poliitikavaldkondade ja programmide puhul. Et strateegia oleks tõhus, peaks see sisaldama nii vahe- kui ka pikaajalisi eesmärke ja Euroopa nägemust jätkusuutlikust Euroopast pärast 2030. aastani ulatuvat kestliku arengu tegevuskava.

Euroopa Komisjon ja kõik muud sidusrühmad peavad 2030. aasta tegevuskava rakendamisel kinni pidama peamistest põhimõtetest, et täita rahvusvahelistest lepingutest tulenevad kohustused, pühenduda meie sotsiaalse ja majandusliku mudeli muutmisele, seada esikohale ja kiirendada meetmeid ühiskonna kõige vaesemate ja tõrjutumate jaoks („kedagi ei jäeta kõrvale“), tunnistada planeedi piiratud võimalusi, austada inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet ning tagada poliitikavaldkondade sidusus kestliku arengu huvides.

Samuti esitame mõned valdkondadeüleised soovitused. Soovitame ELil töötada välja uue juhtimissüsteemi, et tagada sidus lähenemisviis kestlikule arengule. Komisjoni president peaks spetsiaalse projektimeeskonna abiga vastutama 2030. aasta tegevuskava eest, tagama tõhusa koordineerimise ja andma igal aastal Euroopa Liidu olukorda käsitlevas kõnes aru kava rakendamise kohta. Samuti vajame kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kokkuleppe rakendamisel piirkondade, linnade, kodanike, kogukondade, ettevõtete ja kodanikuühiskonna kõigi vormide abi. EL peaks toetama territoriaalset lähenemisviisi kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ning võimaldama kahesuunalist dialoogi, kus Euroopa ja riiklikud strateegiad

ühendavad piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi, samuti kodanikuühiskonda ja kutseorganisatsioone mitmetasandilises ja mitut sidusrühma hõlmavas juhtimismudelil. Samuti on meil kavas hinnata selle platvormi – nii selle ülesehituse kui ka missiooni – eeliseid ning arutada, kuidas see saaks tulevikus kõige paremini kaasa aidata meie ettepanekule kaasava ja läbipaistva strateegia „Jätkusuutlik Euroopa 2030“ kohta. Lisaks tuleks võtta täiendavaid meetmeid, et tagada poliitikavaldkondade sidusus kestliku arenguga, mis tähendab, et iga ELi poliitikavaldkond peaks aitama kaasa kestlikule arengule nii Euroopas kui ka väljaspool.

Meil on ka konkreetseid soovitusi selle kohta, kuidas tugevdada ELi olemasolevaid vahendeid. Parema õigusloome tegevuskava võiks olla tugevam, kui integreerida kestliku arengu eesmärgid ja põhimõtted täielikult poliitiliste otsuste tegemise protsessi. ELi poliitikakujundajad peaksid paremini kasutama ja täiustama mõju hindamise suuniseid kestliku arengu süvalaiendamiseks. Tuleks luua jätkusuutliku Euroopa koordineerimistsükkel, mis hõlmaks ELi kestliku arengu tegevuskavasid ning liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni kestliku arengu aruandeid ja soovitusi. Euroopa poolaasta protsess peaks lähtuma strateegiast „Jätkusuutlik Euroopa 2030“ ja hõlmama kestlikkuse kontrolli. ELi rahandus, sealhulgas mitmeaastane finantsraamistik, peaks olema täiesti jätkusuutlik ning finantsmäärusesse tuleks lisada keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisriskide määratlus. Liikmesriikide tasandil tuleks ellu viia jätkusuutliku eelarve reformid, käsitleda tuleks äriühingute maksustamise vältimist ja maksudumpingut ning täielikult rakendada Addis Abeba tegevuskava. Tulevaste otsustajate teavitamiseks peaks EL edasi arendama integreeritud ja osaluspõhist kontrolli-, aruandlus- ja läbivaatamisraamistikku, mis sisaldaks ka terviklikke ELi kestliku arengu eesmärkide näitajaid ja kvalitatiivset analüüsi.

Esitame ka valdkondlikud soovitusel. Jätkusuutlikkus peaks sidusalt kajastuma kõigis ELi poliitikameetmetes ja algatustes. Käesoleva dokumendi jaoks oleme määranud kindlaks viis ELi poliitikavaldkonda, millel on eriti suur roll kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

1) Säätvat tarbimist ja tootmist tuleks veelgi edendada, stimuleerida ja reguleerida, pöörates samal ajal erilist tähelepanu ülemaailmsetele tarneahelatele. Vajame ka õiguslikke, poliitilisi ja rahastamismeetmeid, mis peaksid seda üleminekut juhtima. Tuleb vähendada ELi jalajälge, koostada ressursihalduse konventsioon ja arendada välja tarbimispõhised näitajad. Jätkusuutlikkus peaks olema osa Euroopa 2030. aasta tööstusstrateegiast.

2) EL peaks investeerima teadusuuringutesse ja innovatsiooni, inimestesse ja talenti, töөл sobivusse ja sotsiaalsesse kaasatusse. Euroopa sotsiaalõiguste sammas tuleks täielikult rakendada. Tuleks edendada sotsiaal- ja solidaarsusmajandust, suurendada investeringuid tervishoidu ja heaollu ning jätkusuutlikkusest peaks saama interdistsiplinaarne teadus. Tuleks tagada kvaliteetne haridus, seada prioriteediks laste ja noorte toetamine ning kehtestada reguleeriv raamistik, et tagada varjupaigataotlejatele ja rändajatele turvalised liikumised, tugevdades samal ajal integratsiooni- ja kaasamispoliitikat.

3) Kliima- ja energiapoliitika. EL peaks viima oma kliima- ja energiaalased püüdlused vastavusse kokkulepitud eesmärgiga, milleks on piirata maailma keskmise temperatuuri tõusu 1,5 kraadiga võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, suurendades samal ajal vastupanuvõimet. Fossiilkütuste kasutamine tuleks järk-järgult lõpetada. Tuleks suurendada investeeringuid energiatõhususse ja puhtasse energiasse ning edendada looduspõhiste lahenduste kasutuselevõttu. Liiklusummikud peaksid vähenema, edendada tuleks säästvat taristut ja terviklikke liikuvuskavasid. EL peaks ka toetama arenguriike kliimamuutustega kohanemisel ja nende vastupanuvõime suurendamisel.

4) Toit, põllumajandus ja maakasutus, sealhulgas ühine põllumajanduspoliitika. EL peaks tagama, et kõik ELi investeeringud põllumajandusse on kooskõlas ELi lepinguga, et tagada inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse, toiduga kindlustatus ning keskkonnakaitse ja keskkonnakvaliteedi parandamine. Avaliku sektori sissetulekutoetusest tuleks toetada toiduainete tootmist, avalike hüvede pakkumist ja ökosüsteemiteenuseid, tagades samal ajal põllumajandusega tegelevale rahvastikuosale rahuldava elatustaseme ning võimaldades minna üle säästvatele põllumajandus- ja toidusüsteemidele. Prioriteediks tuleks seada keskkonnasõbralike ja majanduslikult tasuvate tavadega seotud investeeringud ja teadusuuringud ning ülemaailmsed väärtusahelad peaksid olema jätkusuutlikud.

5) Ühtekuuluvuspoliitika on ELi oluline investeerimisvahend, et toetada kestliku arengu eesmärkide elluviimist. See peaks tugevdama eesmärkide lokaliseerimist, toetades otseselt riigist madalama tasandi valitsusi, toetama ELi linnade tegevuskava, edendama veelgi sotsiaalseid eesmärke ning ergutama investeeringuid keskkonnahoidlikumasse ja säästvamasse taristusse, seda ka maapiirkondades.

Et võtta arvesse olukorra kiireloomulisust, soovitame komisjonil tungivalt järgida meie soovitusi õigeaegselt, et Euroopa saaks täielikult ja kiiresti ära kasutada võimaluse, mida kestlik areng meie ühiskonnale pakub. Meie nõudmiste täitmine eeldab kaasavat ja osaluspõhist lähenemisviisi ning lubame oma täielikku toetust. Meie lõppeesmärk on tagada, et kestlik areng saaks Euroopa poliitika kujundamise püsivaks osaks.

Kestliku arengu eesmärkide sidusrühmade platvormi täieliku panuse aruteludokumenti „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“ leiate aadressil

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/sdg_multi-stakeholder_platform_input_to_reflection_paper_sustainable_europe2.pdf